

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta HUMANITNÍCH Studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**AMERICKÝ KLUB DAM
V MINULOSTI A SOUČASNOSTI**

ŠTĚPÁNKA HOFFMANNOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: PHDr. MILOSLAVA TURKOVÁ CSc.

PRAHA 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. září. 2011

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svým rodičům Štěpánce a Václavu Hoffmannovým, mé sestře Vendule Hoffmannové za jejich pomoc a obětavost, s jakou se při psaní práce věnovali mým dětem Štěpánce, Janovi a Vojtěchovi Součkovým, kterým děkuji za jejich trpělivost.

Obsah

Úvod.....	6
Vymezení pojmů:.....	7
I. Vojta Náprstek a Americký klub dam.....	8
Mladý Vojtěch Náprstek.....	8
<i>Matka</i>	8
<i>Mláďi</i>	9
<i>Studia</i>	10
<i>Na zkušenou</i>	11
Amerika.....	12
<i>Těžké začátky</i>	12
<i>Salón v Milwaukee</i>	13
<i>Další aktivity v Americe</i>	15
<i>Svoboda</i>	15
<i>Přípravy k návratu</i>	16
Z Ameriky do Prahy.....	17
<i>Dýchánky u Halánků</i>	17
<i>Knihovna</i>	19
<i>Myšlenka Průmyslového muzea</i>	20
Náprstkovy emancipační přednášky.....	21
<i>O domácích otrokyních</i>	21
<i>O osvobození ženy</i>	22
<i>O emancipaci</i>	23
<i>Češkám!</i>	25
Americký klub dam.....	27
<i>Charakteristika ženského emancipačního hnutí 2. poloviny 19. století</i>	27
<i>Založení a charakteristika Amerického klubu dam</i>	28
<i>Organizace Amerického klubu dam</i>	29
Vzdělávací a osvětová činnost pod vedením Vojty Náprstka.....	30
<i>Přednášky v Americkém klubu dam</i>	30
<i>Přednášky pro veřejnost</i>	31
<i>Výlety za poučením</i>	32
Humanitární činnost pod vedením Vojty Náprstka.....	34
<i>Výlety dobročinné</i>	34
<i>Pomoc raněným a nemocným</i>	34
<i>Péče o potřebné děti</i>	35
<i>Projekt sirotčince</i>	36
<i>Dětské slavnosti</i>	37
Další aktivity Amerického klubu dam.....	38
<i>Vlastenecké aktivity</i>	38
<i>Jazykové a hudební aktivity</i>	40
<i>Tělesná výchova</i>	40

Zralý věk Vojty Náprstka.....	40
<i>Josefa Náprstková</i>	41
<i>Smrt matky</i>	41
<i>Průmyslové muzeum</i>	41
<i>Politická činnost Vojty Náprstka</i>	43
II. Samostatné projekty členek Amerického klubu dam.....	46
Ženský výrobní spolek český.....	46
Tělocvičný spolek paní a dívek pražských.....	47
Domácnost s českou kuchařskou školou.....	47
Minerva.....	48
Pražský český penzionát.....	48
Nedělní dýchánky pro dělné ženy a dívky	49
III. Po smrti Vojty Náprstka.....	50
IV. Obnovený americký klub dam.....	52
Milena Secká.....	52
Cíle Obnoveného amerického klubu dam.....	53
Akce Obnoveného amerického klubu dam.....	54
Srovnání Amerického klubu dam s Obnoveným americkým klubem dam.....	56
Závěr.....	57
Literatura:.....	59
Přílohy:.....	60
<i>A. Adresa českých paní</i>	60
<i>B. Češkám!</i>	61
<i>C. „Podání Amerického klubu dam k Radě města Prahy“</i>	62
<i>D. Výběr z akcí Amerického klubu dam v období 1868 - 1948</i>	63
<i>E. Seznam akcí Obnoveného amerického klubu dam v období 1996-2005</i>	76

Úvod

Tato práce si klade za cíl zmapovat dlouholeté působení Amerického klubu dam - jednoho z našich nejstarších a nejvlivnějších ženských spolků 2. poloviny 19. století. Spolek byl založen z iniciativy přední osobnosti českého kulturního a společenského života, filantropa, mecenáše a obhájce ženských práv Vojty Náprstka.

Při volbě tématu práce jsem podlehl domněnce, že podstatou mého zkoumání budou peripetie vývoje ženského spolku, jenž se může pyšnit téměř stopadesátiletou historií. Zvažovala jsem dokonce hodnocení cílů a plánů Obnoveného amerického klubu dam pro budoucnost.

Během studia dostupných pramenů jsem však dospěla k – pro mne překvapivému – závěru, že Americký klub dam zřejmě naplnil své poslání již na přelomu 19. a 20. století a jeho pozdější existence je pouhým stínem spolku, který hrál klíčovou roli v ženském hnutí 19. století. Abych dostála původním cílům práce, zpracovala jsem samozřejmě činnost Obnoveného amerického klubu dam a uvedla ji do vztahu k aktivitám klubu původního, těžiště své práce jsem však přenesla k – možná trochu odvážné – teorii, jejíž hlavní obrysy přede mnou během studia problematiky vyvstávaly čím dál jasněji.

Problémem, který se snažím osvětlit v této studii, je otázka, zda byl Americký klub dam skutečně v pravém slova smyslu ženským spolkem, či zda byl, jakožto životní projekt svého iniciátora, faktického zakladatele a organizátora Vojty Náprstka, spíše spolkem pro ženy.

Marie Bahenská ve svém díle Počátky emancipace žen v Čechách (Bahenská, 2005, s.10) uvádí, že otázka ženské emancipace je v čechách úzce spjata s emancipací národní, pročež ženám v jejich úsilí často pomáhali i význační čeští muži. Autorka zde též nastoluje otázku, zda byla tato spolupráce pozitivní, zda se ženy při boji za svá práva příliš nespoléhaly na mužskou pomoc.

Vlastní práci jsem rozčlenila na čtyři části. První a nejobsažnější část je podrobnou studií Náprstkových životních osudů, které dokládají, že již od mládí usiloval o zdokonalování sebe sama a poté druhých. Toto životní směřování, jemuž se nikdy nezpronevěřil, vyústilo ve zralém věku v založení Amerického klubu dam, v němž nešetřil úsilím ani prostředky, vynaloženými k všestrannému rozvoji jeho členek.

Druhá část tematizuje vlastní poslání Amerického klubu dam, jehož naplnění spatřuji v samostatných projektech, založených a vedených členkami Amerického klubu dam a jejich následovnicemi až do dnešní doby. Ve třetí části se stručně věnuji činnosti klubu po smrti Vojty Náprstka, ve čtvrté pak jsou podrobně zpracovány materiály o novodobém Obnoveném americkém klubu dam a srovnání jeho činnosti s klubem původním.

Vymezení pojmů:

Práce pojednává o tématu týkajícího se ženské otázky proto je vhodné vymezit použité pojmy týkající se dané problematiky jako jsou „ženský spolek“ a „emancipace žen“:

Spolek – V dobové literatuře se tímto slovem rozumí „V mluvě obecné výraz povšechný, kterým se rozumějí rozličné formy sdružení. V technickém (právním) slova smyslu rozumí se však spolkem (...) jen taková forma sdružení, kde soubor jednotlivců (členů spolku) tvoří nový subjekt právní tzv. Právníckou osobu“ (Ottův, 1905, s.893)

Ženský spolek - v této práci se často vyskytuje pojem „ženský spolek“, kterým budu mít na mysli spolek jako formu sdružení, která se týká ženské otázky tedy například spolek mající za cíl emancipovat ženy nebo řeší určitou specifickou dobovou ženskou problematiku. Ženským spolkem v této práci nemám na mysli spolek, jehož členy jsou pouze ženy, i když obvykle tomu tak bude.

Ženská emancipace – je častým pojmem, který se vyskytuje v souvislosti s ženskou problematikou 19. století a jehož význam se od té doby měnil.

V 19. století je tento výraz definován následovně: „Ženská emancipace: 1. Ženská otázka je problém, v němž jde o oprávněnost nároků ženy na uznání celého lidství jejího a důsledků z toho plynoucích. 2. Ženské hnutí je činorodé úsilí širokých mass o rovné hodnocení ženy s mužem po stránce individuální, sociální i mravní, s tendencí po vyrovnaném a krásnějším soužití obou pohlaví“ (Ottův, 1908, s. 803).

V současnosti tento pojem definován takto: „Emancipace žen v principu znamená jejich osamostatnění, vymanění z podřízeného postavení, získání nezávislosti, rovnoprávnosti v oblasti občanské, ekonomické, sexuální“ (Vodáková, 2003, s. 338).

I. Vojta Náprstek a Americký klub dam

Celoživotní úsilí Vojty Náprstka, všestranně podporovaného matkou Annou Fingerhutovou a manželkou Josefou, lze vyjádřit slovy, připisovanými čínskému mudrci Lao'Č:

*„Dej člověku rybu, nasytíš jej na celý den...
...nauč člověka rybařit, nasytíš jej na celý život.“*

Mladý Vojtěch Náprstek

Matka

„Dne 23. dubna r. 1873, po osmé hodině večerní, bylo v Praze živo. Táhly hudební kapely, scházeli se pěveční spolkové s pestrými lampiony, mimo tyto dostavili se i vysloužilci a četná jiná společenstva: kdybys byl šel k „Betlémskému plácku“, nebyl bys prošel, leda kdybys by se byl strkal sem tam a pracně množstvím prodíral. Tisícové tu byli. Pořádalo se hudební a pěvecké dostaveníčko.

A komu ku počtě? Který kníže nebo hrabě, který umělec, učenec, básník nebo spisovatel měl tu býti oslavován?

Ani kníže a hrabě, ni umělec, spisovatel, básník nebo učenec, ale prostá, lidumilná, výtečná česká žena, která slavila příštího dne své osmdesáté páté narozeniny: „paní maminka“ od „Halánků“, jíž žehná chudina i český lid...

Život její jest důkazem, že netřeba býti umělcem, ani spisovatelem, aby se stal člověk slavným, a aby mu potomci žehnali. Budiž posvěcena i těmito skromnými řádky památka této ženy z lidu, lidem tisíckrát oplakané a požehnané.“ (Flekáček, 1892, s.96)

Celým životem Vojtěcha Náprstka se prolíná mimořádná postava rázovité pražanky, moudré, prosté a ušlechtilé ženy, matky Anny Náprstkové. Praha a „paní maminka“ jsou Vojtěchovy první a tak mocně a trvale působící dojmy, že zanechaly navždy na jeho osobnosti svou pečeť. Ona mu byla vzorem ženy, to díky ní získal víru v sílu a emancipaci žen, díky níž později vznikl Americký klub dam. Byla to matka, která ho podporovala v jeho vlasteneckých aktivitách, ona stála v pozadí a bedlivě sledovala veškeré jeho konání, byla to ona, která podporovala Vojtěchovu myšlenku výstavby Průmyslového muzea a poskytla mu na ní finanční prostředky. Co Vojtěch za jejího života vykonal, bylo vždy s tichým souhlasem Anny Náprstkové, která si sama vydobyla obrovského majetku, kterým byly veškeré Vojtěchovy aktivity financovány. Vojtěch o své matce později řekl:

„Toť žena, již děkuji za smysl pro všeobecné blaho, žena, jež mi dala víru v samostatnost ženy, jejíž neúnavná píle mi poskytla, čeho mám potřebí k uskutečnění svých snah!“.(Šolle, 1994, s.20)
Pojďme se tedy nyní na tuto českou vlastenku, filantropku a vyjímečnou ženu podívat blíže.

Matka Vojtěcha Náprstka Anna, pocházející ze třinácti dětí, byla od mládí zvyklá těžké práci a odpovědnosti. Již v dětství jí zemřel otec, matka byla nemocná a tak se o sourozence starala Anna. V jedenácti letech nastoupila do služby do obchodu ke svému lakotnému strýci a protože byla velmi pracovitá a k zákazníkům příjemná, obchodu se velmi dařilo. Tam se seznámila s Janem Novákem, z velké lásky byla svatba a posléze i děti. Pronajali si pivovar u Hermonů a po smrti manžela přijala Anna nabídku k sňatku od Antonína Fingerhuta. Manželům se co týče hmotné stránky hlavně díky pracovitosti Anny Náprstkové nadmíru dařilo a tak zakoupili roku 1828 v Praze na Betlémském náměstí rozsáhlý dům zvaný „U Halánků“ s pivovarem a vinopalnou, kde se jim 17. dubna roku 1826 narodil druhý syn Vojtěch (prvním byl roku 1824 Ferdinand).

Anna Fingerhutová „panímaminka od Halánků“, jak Vojtově matce přezdívali, byla mimořádná žena - byla laskavá a štedrá, měla železnou vůli, díky které se dopracovala velkého jmění a zároveň byla praktická a na své syny i zaměstnance spravedlivá, leč přísná. Vedla své syny k práci a ke vzdělání, které jí samé bylo odepřeno. Sofie Podlipská píše o době v níž Anna Náprstková vyrůstala takto: „Naše české dívky (byly to, moji čtenářové, vaše babičky a prababičky) neměly žádné národní uvědomělosti; dostávalo se jim vychování německého, a jakkoli byla řeč česká jejich mateřštinou, oblékaly svého ducha v roucho mluvy cizí. Neboť tehdy soudilo se, že řeč česká jest a zůstane mluvou lidu, dokud snad všechen také se neponěmčí“ a Sofie Podlipská dále o Vojtěchově pokračuje „Sama nebyla nikdy odnárodněna. Jí nebylo křísiti. Vycházela z ryzího jádra české měšťanské rodiny. Po úpadku bývalého rodinného jmění založila rodinu obnovenou a zcela ryzí, českou. Z té vycházeli synové uvědomělí, a dále bylo pracováno a budováno na pravých základech vzdělanosti.“ (Podlipská:Anna Náprstková, 1898, s. 78)

Mládí

Mladý Vojtěch měl již od mládí dánu od matky jistou volnost, zval si domů spolužáky, besedovalo se, rozebíraly se věci české, vlastenecké, nadšeně se zpívalo, neboť český zpěv byl za tehdejší stísněné atmosféry pod rakouským útlakem téměř jedinou možnou útěchou. Jakmile synům začaly prázdniny, zabalila jim matka zavazadla a vyslala je výlety po vlastech českých. A tak student Vojta spolu se svými přáteli podnikal vlastenecké procházky po Čechách a Moravě. Jeho cesty měly téměř až misijní charakter, poznával na nich české vlastence roztroušené po vlastech českých, vyřizoval jim vzkazy a pozdravy a probouzel je tak z letargie a izolovanosti. Náprstek se snažil mezi český lid šířit lásku k mateřskému jazyku, poznání a úctu k české kultuře, proto na

svých výletech rozdával i české knihy. O tom, že tyto vlastenecké výlety pražských studentů po českém venkově měly svůj význam týkající se oživení národního uvědomění svědčí i dopis Náprstkovi z roku 1844 v němž stojí: „Po Vašem odchodu z Telče sledovali jsme Vaši stopu po celé Moravě. Čím jste byli nám v Telči, byli jste i jinde. Zaplať vám Pán Bůh.“ (Šolle, 1994, s.27)

Co se týče výběru budoucího povolání svých synů byla Anna Náprstková praktická. Starší Ferdinand měl studovat pivovarnictví, čemuž se bez odmlouvání podvolil a mladší Vojtěch měl studovat práva, o kterých ovšem on sám nechtěl ani slyšet. Již tehdy nevěřil v neomylnost rakouských zákoníků, jeho snem byla již od mládí orientalistika. Třebaže matka měla silnou vůli, její mladší syn měl také tvrdou hlavu, již v mládí si vytknul cíle, kterým zůstal věrný po celý život. „Úkol života záleží ve zdokonalování sebe sama. Žít pro jiné a ne pro sebe, toť povinností člověka“ (Zeyer, 1896, s. 6), byly tehdy jeho myšlenky. Vybral si tedy studium ve Vídni, kterou považoval již tehdy za určité centrum slovanstva, chtěl větší volnost, být dál od matky a toužil intenzivně po vědě a poznání. Tyto cesty na zkušenou měly za cíl rozšířit obzory jeho poznání, aby tak mohl lépe prospět své vlasti, svému národu. Vídeň měla být jen předstupněm k realizaci Náprstkových velkolepých plánů, jimiž byla od začátku Asie, Dálný východ, Čína, Japonsko. Proto chtěl jet do Vídně studovat na univerzitě orientalistiku. Vojta Náprstek byl dítětem své doby, pro něj náboženství a víra neměly nijakou cenu, jeho náboženstvím byl rozum, jako zdroj všeho dobra, byl cele pozitivistou a racionalistou, s tím však že Náprstkův rozum byl hluboce lidský a měl spřízněnost se srdcem. Jako ještě dvacetiletý jinoch si poznamenal: „Umění považuji za krásnou ozdobu lidského ducha, ale více mi platí znáti sílu životní, býti si vědom povolání lidského. Já cením výše rozum jasný, který chápe nejvyšší zákony a jim sebe a jiné podřizuje.“ (Zeyer, 1896, s. 8)

Matka nejdříve s Vojtovým odjezdem nesouhlasila, ale posléze se podvolila - dohodli se na kompromisu, že Vojta bude sice studovat ve Vídni, ale práva. Na podzim roku 1846 odjel.

Studia

Vídeň ho uvítala svým obvykle laskavým způsobem – byl bez důvodu uvězněn, voděn po schodech nahoru a zase dolů, když se tázal, co se děje, bylo mu podezřívavě odpovězeno, že to ví nejspíše sám. Propustili ho bez vysvětlení stejně tak náhle, jako ho zatkli. Udělali mu prohlídku bytu a zkonfiskovali knihy. Náprstek se cítil být Čechem a svobodným mužem, „v přílišné skromnosti a v pokoře bázlivé viděl zárodek podlosti“.(Zeyer, 1896, s. 7) Nesnášel teror, útlak a násilí. Tím a svým vlastenectvím si byl blízký s Karlem Havlíčkem Borovským, se kterým z Vídně spolupracoval. Ve Vídni potkává i svou budoucí partnerku, aktivní vlastneku a sličnou pražanka Tinku Krákorovou.

Vojta Náprstek se zúčastnil i revolučních událostí na jaře roku 1848 ve Vídni - se šesti svými přáteli se setkával ve svém bytě a diskutoval o aktuálních evropských událostech a osudech českého národa. Spolu s ostatními slovanskými studenty sepsali své pojetí aktuální politické situace a své požadavky v adrese, kterou zaslali pražským studentům. V tu dobu padl nenáviděný kancléř Metternich, symbol absolutistického režimu. Náprstek ve Vídni promluvil ke shromážděným revolučním studentům, projevil radost nad vším co se událo ve prospěch lidu ve Francii, Itálii a Německu. Důležité bylo, že se ve Vídni shromáždilo kolem 200 čechů z Čech, Moravy a Slezska a založili v dubnu roku 1848 českoslovanský spolek nazvaný „Česko-moravsko-slezská jednota“, na jejíž činnosti se Náprstek intenzivně podílel a která se snažila o zrovnoprávnění češtiny s němčinou. Česko-moravsko-slezskou jednotu založil Náprstek za účelem propojení tisíců českých lidí, kteří pracovali a bydleli ve Vídni. Na zářijové schůzi Česko-moravsko-slezské jednoty si připravil **přednášku o povolání a vzdělání ženského pohlaví v konstitučním státě**. To svědčí o tom, že již v tomto období měl Náprstek živý zájem o emancipaci žen, jejich vzdělávání a řádné vychování. Zachoval se také Náprstkův dopis, který psal v lednu roku 1850 již z Ameriky Havlíčkovi, kde se táže, zda již byl založen ústav pro výchovu dívek, ale všechny tyto jeho emancipační plány byly uskutečněny až v 60. a 70. letech v Praze.

Na zkušenou

Revoluční události roku 1848 jen urychlily Náprstkovo rozhodnutí vydat se na zkušenou, na kterou se již více než rok intenzivně připravoval. Byla to snaha vymanit se z omezujících poměrů jak politických, tak sociálních, chtěl získat odstup, získat nové vědomosti a zkušenosti, které by mohl využít pro blaho českého národa po návratu zpět domů. Konečným cílem mu zůstávala ovšem stále Asie, Orient, snil o tom, jaký vliv budou mít slované na vzdělanost a osvobození asijských národů. Amerika připadla Náprstkovi jako dobrý mezičlánek k tomuto cíli. Amerika byla tehdy pojímána jako ideální země svobody a volnosti a šílený shon za penězi nebyl ještě jejím heslem.

Náprstek byl pevně rozhodnut na několik let z Rakouska odjet, získat v Americe zkušenosti, které by mohl po návratu do vlasti užít pro blaho českého národa. Anna Náprstková však myšlenkou odjezdu do Ameriky nesohlasila a tak si peníze na cestu musel Náprstek vypůjčit od svých přátel. Životní představa a koncepce Vojty Náprstka se zcela lišila od představy jeho matky. Třebaže oba dva byli osobami nadmíru praktickými a racionálními, praktičnost Náprstkova byla pouze prostředkem k cíli vyššímu, kterým byla moudrost získaná vědomostmi. Jeho matka dala najevo svou nespokojenost s Vojtovou představou v dopise z února 1848: „Pokud chceš můj chleba jíst, musíš taky mou píseň zpívat, až budeš v stavu skrze své mudrctví nebo skrze své básnictví se sám obživit a své potřeby obstarat, mně bude všechno jedno, jak si usteleš, tak si lehneš.“ (Šolle,

1994, s. 82). Vojtěch byl však obdařen odhodlaností a přesvědčením, že se mu podaří vše, co zamýšlí.

Již na cestě do Ameriky se ještě v říjnu se svou matkou loučí dopisem, ve kterém shrnuje důvody svého odjezdu. Severoamerická republika založená na demokracii měla být pomocníkem, díky němuž by si češi mohli uvědomit spoutanost a nedostatky rakouských poměrů a zároveň získat příklad toho, jak tyto nedostatky odstranit. Píše zde o školství, lidovém vzdělání i náboženských poměrech v Americe: „Amerika severní je mi ideál všeho lidského vyvinutí. Jak se o vzdělání národa tam starají, to dokazuje péče, již vychování věnují. Jednat' se tu o to, aby mládež připravená byla k budoucí společenské a občanské činnosti. Co se u nás v tom ohledu děje? Jak rozdílné jsou školy americké a naše! Na místo pravého vzdělání kvete u nás podnes ve školách pedanství, šlendryán a zabíjení času. Staré vládě arci záleželo na tom, aby z mládeže nástroje bez ducha a vůle vychovala. A to se jí z většího dílu výborně podařilo. Uhlídáme, mnoho-li nový školní řád v tomto změní, nebude-li se v školách více umrtvovati duch a povaha, jako to ještě u nás bylo, anebo-li se bude živiti a buditi, aby se samočinní občané vychovali.“ (Šolle, 1994, s. 243)

Zároveň se ve třicetistránkovém dopise ospravedlňuje a žádá svou matku o odpuštění a prosí jí, ať zaplatí jeho dluhy, které si u svých přátel udělal, aby mohl odjet. V dlouhém Vojtěchově dopise matce se zdrcadlí celá jeho osobnost. Třebaže k matce pociťuje silnou synovskou úctu a lásku, musí v první řadě splnit svou povinnost k národu a lidstvu vůbec, úkol, který si předsevzal. Není to jen tak nějaké velikášství a fantazírování, je střízlivý, věcný a cílevědomý, vždyť se na svou cestu chystal potají bez vědomí matky již šest let.

Náprstek neodjížděl do Ameriky sám, ale se svou milovanou družkou vlastenkou Kateřinou (Tinkou) Krákorovou, která byla čtyři roky jeho manželkou a se kterou se seznámil ve Vídni. O své družce Tince se matce v dopise nezmiňuje, tuší, že by jejich vztah nepřijala a že by jí to i mohlo zabránit pochopit vlastenecký cíl cesty. Svým přátelům, když se loučil s Evropou, napsal: „Doufám, že mi zbude nějaké pole, které zúrodniti vši silou se tak vynasnažím, až se opět z Ameriky vrátím do milené vlasti.“ Dne 22. října 1848 vyplouvá Vojta a Tinka z Hamburka plachetnicí Leontine směrem k americkým břehům.

Amerika

Těžké začátky

17. prosince 1848 dorazili Vojta a Tinka k americké půdě. Vojtovy začátky v Americe byly obtížné, matka na dopis neodpovídala, představa o nalezení slušného živobytí v New Yorku se

ukázala být lichou a uspořené finanční prostředky se valem tenčily. Protloukal se jak se dalo – jako kolportér u nakladatelské firmy nebo v kartonářní dílně. S prací ovšem nebyl spokojen, neboť ho dle jeho úsudku odváděla od jeho vlastního vlasteneckého poslání, přesto neztrácí svůj optimismus. Snaží kolem sebe shromáždit co nejvíce čechů a roku 1849 zakládá První československý spolek v Americe. Cílem spolku bylo oživení národního vědomí a pomoc chudým přistěhovalcům. Při schůzkách spolku hrál Vojta Náprstek na piáno, zpívaly se české písně a tančilo se. Protože čechů bylo v Americe málo, snažil se Náprstek spojit i s dalšími slovaný, převážně poláky. Náprstek jim přednášel o slovanstvu a při setkávání se založil v květnu 1849 Slovanský klub. Klub si dal za cíl pomáhat slovanským přistěhovalcům a další politické cíle.

Po čtvrt roce se stěhuje do New Londonu, kde pracuje v truhlářské dílně a později jako kameník. Píše opět dopis matce s prosbou o odpuštění. Vojta stále myslí na své pražské a vídeňské přátele, na své plány související s vlastenectvím a orientem, chce „seznat národy v Asii“ a doufá v matčino odpuštění. Dostane nový nápad a to založit knihkupectví a půjčovnu knih. Za tímto účelem opouští New London a stěhuje se do Milwaukee ve Wisconsinu, které mělo v době Vojtova příjezdu kolem 20 000 obyvatel. Snaží se najít pomoc a oporu, i finanční, u příslušníků ostatních slovanských národů. Čechů je v Americe málo a tak v souvislosti se Slovanským spolkem spolupracoval převážně s Poláky a nyní se seznamuje i s německými imigranty. Díky pomoci svých nových přátel může 5. července oslavit otevření svého knihkupectví v Milwaukee. Za měsíc zprovozňuje i půjčovnu knih a hudebnin.

Salón v Milwaukee

Náprstkovi nešlo jen o prostou obživu. Snažil se šířit knihy mezi veřejnost a zakládat knihovny, v tom pokračoval i po odjezdu z Ameriky. Knihovna obsahovala převážně výběr děl amerických, francouzských, německých myslitelů i díla utopistických socialistů. V přízemí pod svým knihkupectvím založil ještě veřejnou čítárnu, která se brzy brzy stala jakýmsi společenským salómem v Milwaukee, určitým předchůdcem jeho pražského salómu. S organizací společenského života mu zdatně pomáhala jeho půvabná partnerka Tinka, která již od mládí působila jako ochotnická herečka. O tom, že je sama sebevědomou a hrdou Českou vypovídá i její dopis Vojtovi: „My Češi se nebojíme ani čerta v pekle! Vojto! Jen vždy hrdě vystoupit, o to tě žádám, jen žádné snižování před lidmi, které nestojej nad námi, proto snad že peníze mají. Hrom a peklo! My jsme světoopčané, s pevnou vůlí a chytrostí nám stojí všude cesta otevřena, třeba i bez peněz.“ (Štěpánová, 2001, s. 34)

Vojtěch si založil svůj obchod na dluh a potřeboval, aby mu matka pomohla je zaplatit. Roku 1851 podniká Vojta Náprstek na otočku cestu do Evropy, kde se setkává se svým bratrem

Ferdinandem. Vojtěch sám jako rakouský uprchlík do Prahy nemohl a tak poslal po Ferdinandovi matce dopis a prosbu o peníze. Alespoň přes bratra Ferdinanda se snaží Vojta překlenout propast mezi sebou a matkou, protože v dopise Ferdinandovi z 2. prosince píše: „Jaké bylo asi tvé první setkání s panímámou? Jaké s paní tetou? Jaký ortel byl asi nade mnou vyřknut? Pochybuji, že příznivý, neb nahlížím nyní neodolatelnou moc strašných, zakrnělých předsudků!“ (Šolle, 1994, s. 103). Po návratu do Ameriky se dozvídá, že matka za něj všechny dluhy uhradila. Již mu odpustila jeho tajný odjezd bez svolení i dluhy, které jí zanechal. Bylo jí jasné, že se Vojta nemůže vrátit domů, bez toho, aby neměl nepříjemnosti s policií, byla i ochotna pomoci mu v podnikání, co ale rozhodně stálo mezi nimi a s čím se nehodlala smířit bylo jeho soužití s Katinkou Krákorovou, o kterém se dozvěděla a svou nelibost dala Vojtovi najevo v dopise. Postavila syna před výběr – buď ona, jeho matka nebo ta podivná žena Katinka Krákorová. Vojta nemohl opustit své životní poslání a svou milovanou partnerku, odjížděl tedy zpět v trudném rozpoložení - začal si uvědomovat, že na pomoc matky se už spoléhat nemůže a že se bude muset postavit na vlastní nohy a sám si vydělat nějaký kapitál. Tak Vojta přemítal a smutný osud jeho vlastní budoucnosti se mu překrýval s neradostným stavem českého národa.

Ještě neradostnější překvapení ho očekávalo při jeho příjezdu do Milwaukee. Milovaná Tinku mu oznámila, že se zamilovala do jeho přítele dr. Aignera a že se chtějí vzít. Vojtěch v té chvíli ukázal své ušlechtilé srdce, třebaže na něj zpráva musela zapůsobit jako blesk z čistého nebe. Nic Tince nevyčítal, jen se jí zeptal, zda si je jistá a je pevně rozhodnutá. Na to ona přisvědčila. Tak skončil čtyřletý vztah k Tince Krákorové.

Vojta Náprstek cítil již od svého mládí nutkavou potřebu promlouvat, ženám do duše, aby počaly růst pomocí vzdělávání a tak začaly i pracovat pro národ. V deníku z 9. července 1848 si k tomuto poznamenává: „Držel jsem kázání holkám, což jejich povinnosti jsou, my že nemůžeme národ i děti vychovat, co mají činiti. Dal jsme se do orace, předhodil jsem jich sprostřáctví, že měřejí velikost člověka dle velikosti pytle peněz, jak mrzácké to jest myslet o sobě více, že máte o 5 více v kapse, že nosíte delší šaty a klobouky, vy máte samy k tomu pracovat, aby to bláto bylo spláchnuto z lidské společnosti vy jste jen aparáty, abyste plodily děti. Toť věru hanebné – poznejte konečně povinnosti vaše a změňte dle toho život váš. Ale nerozuměly mi as, mlčely, a když jsem dále se do přemejšlení o neřádu společenském vůbec (pustil), pojal mě bolestný cit. Holky byly tak hloupé, myslela jedna o druhé, že mě urazila.“ (Šolle, 1994, s. 52)

Postoj k ženám a ženské otázce vůbec, tak jak ji Náprstek pojímal v mládí, zůstal pro něj stejně jako i u ostatních hlavních rysů povahy typickým i v pozdějším věku. A i to zůstalo hlavním vodítkem k výběru jeho životních partnerek.

Další aktivity v Americe

Vojta tedy již nastoupil svou další cestu v Americe bez své družky a ihned matce oznamuje svůj rozchod s ní. Nyní tedy již nebránilo nic tomu, aby Vojta získal od matky její plnou finanční pomoc a mohl uskutečnit vše, co si předsevzal jak v Americe, tak i po návratu ve své vlasti. Náprstek začíná stále více sdružovat český živel v Americe a organizovat sbírky etnografických, přírodovědeckých a literárních dokumentů Severní Ameriky pro Národní muzeum v Praze. Vyzval americké Čechy i své německé přátele, aby mu pomohli sbírat materiál pro Národní muzeum. Náprstek pokračoval v rozšiřování svých sbírek až do konce svého pobytu na americkém území. Před svým odjezdem z Ameriky již zaslal první várku předmětů Národnímu muzeu. Zásilka vzbudila v čechách velké podvižení a to hlavně v policejních kruzích, které České národní muzeum varovaly před styky s nebezpečným buřičem Náprstkem. Dar byl muzeem přijat. Náprstek sebou do Prahy přivezl také sbírku 2000 amerických periodik, také dar pro Národní muzeum v Praze.

Dalším Náprstkovým plánem bylo založení opravdu svobodných a nezávislých novin v Milwaukee. V létě 1852 začal na svůj náklad vydávat „Milwaukee Flugblatter“ a byly to vlastně první české noviny v Americe, tištěné v němčině. Roku 1854 končí s vydáváním Milwaukee Flugblatteru a začíná se intenzivně připravovat na návrat zpět do vlasti, aby mohl být svými nabytými zkušenostmi užitečný svému národu. Ale třebaže první noviny, které Náprstek v Americe zakládá jsou psané německy z důvodu malého počtu českých imigrantů a přítomné silně početné německé pokrokové obci v Milwaukee, myšlenka českých novin v Americe Náprstka nikdy neopustila a před svým odjezdem do vlasti se jí pokusil zrealizovat.

Svoboda

Na konci první poloviny padesátých let se Náprstek i aktivně vložil do otázky otroctví, která tehdy hýbala americkou veřejností. Při prezidentských volbách roku 1856 se aktivně zapojil za zvolení republikánského kandidáta Johna C. Fremonta a jeho protitrokařského programu. Náprstek přirovnává otrokařské poměry v Americe s dusivou situací v Rakousku a Čechách a ve svých poznámkách uvádí oblíbené Kollárovy verše - „Kdo do pout jímá otroky, sám je otrok“ Náprstek dál pokračuje: „Kdo chce nad jinými vládnouti, hledí druhého udržeti v hlouposti; tak vláda rakouská, tak kněžstvo, tak taky zde majetníci otroků; čím větší vzdělanost u národů, tím více svobody se nalézají. Svoboda bez vzdělanosti nemůže mít dlouhého trvání...Americká šlechta bude se vždy odpírati všem návrhům, jenž k dobrému národa sice směřují, jich osobním však účelům přičítati se budou. Dokud tato americká šlechta takové privilegie má, tj. dokud jenom ten v jižních státech zvolen býti může, kdo má jistý počet otroků, neb jisté jmění, tak to s naší svobodou v Americe vyhlížeti bude jako s rakouským dvougrošákem, na němž třicítka stojí, který ale jen 6

platí.“(Šolle, 1994, s.122)

Julius Zeyer charakterizuje Vojtu Náprstka v této souvislosti takto: „Přemýšlel jsem mnohdy o tom, který byl vlastně hlavní rys v povaze Náprstkově, rys, z kterého by celá jeho individualita se odvozovati dala, a myslím, že se nemýlím, řeknu-li, že to byla jeho naprostá spravedlnost. Dýchal jí jak plícemi. Z té spravedlnosti prýštila jeho láska k vlasti, z ní vzala tolerance jeho vznik, v ní spočívala jeho lidomilnost a jeho horlivost pro emancipaci žen. Poněvadž byl spravedlivý, bouřil se proti útisku svého lidu, poněvadž byl spravedlivý, nebyl výlučným ve svém vlastenectví, poněvadž byl spravedlivý, nebyl spokojen se zařízením dnešní společnosti, poněvadž byl spravedlivý, byl pomocně na straně chudých a slabých, poněvadž byl spravedlivý, ujímal se nešťastných, proto také byl přítelem dítěte, sirotka, mrzáka a raněných na duši, poněvadž byl spravedlivý, nechtěl tomu rozuměti, aby valná část lidstva byla zkrácena v právech svých pod záminkou, že je jiného pohlaví.“ (Zeyer, 1896, s. 19)

Přípravy k návratu

Ještě před svým odjezdem začal Náprstek shromažďovat informace o vzdělávacích, dobročinných a vědeckých institucích. Náprstek se zúčastnil i výpravy k dakotským indiánům do státu Minnesota, kde se setkal s dakotskými osadníky a indiány. Celou cestu si dělal zápisky, jsou to asi jediné zápisky v českém jazyce pojednávající o situaci v polovině 19. století v severní části amerického Středozápadu. Při výpravě se snažil šířit informace o českém národě a zároveň sbíral etnografické exponáty pro Národní muzeum. V Milwaukee ještě přednesl přednášku o dakotských indiánech a zorganizoval výstavu indiánských předmětů. Stejně jako k otroctví i k indiánské otázce zaujímá Náprstek demokratický a humánní postoj.

Zatímco Vojta se intenzivně připravoval v Americe na návrat do vlasti, ani jeho matka nezůstala v tomto směru nečinná a snažila se ze všech sil synovi vymoci povolení k návratu. Za tím účelem složila u policejního ředitelství v Praze dar 300 zlatých k oslavě úniku císaře Františka Josefa z nepodařeného atentátu a při příležitosti příjezdu císaře do Prahy nechala na vlastní náklad postavit slavobránu, kterou navrhl Josef Mánes. V červnu 1854 podává Anna Fingerhutová císaři žádost o povolení návratu syna Vojtěcha. Žádost byla zamítnuta s odůvodněním, že nebylo podáno „osobní písemné prohlášení, vyjadřující lítost nad tím, co se stalo v minulosti, a ujištění o poddanské věrnosti pro budoucnost“. Matka píše Vojtěchovi o rozhodnutí v dopise a přikládá navrhovaný koncept žádosti o milost.

Vojta s díky odepisuje, avšak namítá, že navrhovaný koncept nemůže beze změny přijmout, odmítá nepravdivé odůvodnění, že jeho jediným důvodem k odchodu z vlasti byl jeho milostný

vztah ke Katince Krákorové a že teprve hořké zklamání z něj a z poměrů amerických ho natolik poučilo, že touží navrátit se zpět do vlasti. Vojta je člověkem rovným a účelové lhaní je proti jeho přirozenosti. V jeho žádosti o milost není o milostném vztahu ani slova. Píše, že do Ameriky odjel z touhy po dobrodružství a aby získal životní zkušenosti. Uvádí, že se v Americe nezklamal, ale naopak se mnohému naučil a tím chce být prospěšný ve své vlasti. Píše, že ke své vlasti cítí lásku a také proto, že poslal Národnímu muzeu sbírku exponátů z Ameriky. Stejně jako Vojta sám pojímá sebe jako člověka přímého a demokraticky smýšlející, stejná je i jeho žádost. Neponižuje se v ní, nelituje svých „činů“, ani licoměrně nezapírá pravdu. Když se mu své okolí nepodařilo povznést na svou úroveň, pak se nesnížil nikdy k jeho mělkosti.

Vojta Náprstek se poté, co podává žádost o povolení k návratu rakouskému velvyslanectví ve Washingtonu vydává přes oceán na cestu na evropskou půdu, do své vlasti. 14. prosince připlouvá do Francie, poté odjíždí do Paříže a píše matce: „Předobrotivá panímámo! O! Jak zaplesalo srdce mé v radostném pohnutí, když jsem včera ráno z parníku na půdu evropejskou vstoupil, a včera v noci do Parisu se dostal!“.(Štěpánová, 2001, s.42) Konečně 3. ledna 1857 vydává Nejvyšší c. k. policejní úřad ve Vídni Náprstkovi povolení k beztrestnému návratu, nikoliv však jako občanovi USA, ale jako rakouskému poddanému. 25. února přijíždí Náprstek konečně po deseti letech zpátky do Prahy, kde se setkává se svou milovanou maminkou.

Z Ameriky do Prahy

Dýchánky u Halánků

Jaká je vlastně společenské ovzduší do kterého se Vojtěch Náprstek navrací zpět? Náprstek se do vlasti vrací na konci éry Bachova absolutismu. Česká veřejnost je prodchnuta novými nadějemi, v širokých vrstvách panuje zájem o veřejné záležitosti, ale chybí impuls, srovnání s „velkým světem“ okolo, který by jim pomohl dostat se z omezených českých poměrů. Tento impuls přináší právě Vojta Náprstek, a proto jeho příjezd vyvolává obrovský ohlas. Vojta Náprstek byl známý v českém kulturním prostředí díky své vlastenecké aktivitě již před svým příjezdem

V takovém politickém ovzduší se hned po svém návratu setkává Náprstek se svými přáteli a významnými představiteli pražského života Palackým, Riegrem, Hankou, Zapem, V.B.Nebeským, K.J.Erbenem, Purkyně, K.Sabinou, A. Fričem a dalšími a začíná kolem sebe tyto přední osobnosti českého kulturního a politického života soustřeďovat. Tak začíná vznikat v domě u Halánků jakýsi český společenský salón, který je zaměřen anglofílsky a ve kterém se diskutují až do Náprstkovy smrti všechny závažné politické problémy týkající se českého národa. Navštěvují ho přední

osobnosti tehdejší kulturní české scény jako jsou F. Palacký, F.L.Riegr, V. Hanka, V. Zap, V.B.Nebeský, K.J.Erben, J.E.Purkyně, K.Sabinou, A. Frič, J.Neruda, J.Neruda, V. Hálek, B.Němcová, K.Světlá, Dr. Jedlička, T.G.Masaryk, prof. P. Bauše, prof. J. Durdík, J. Zeyer se kterým ho pojilo vřelé přátelství, J.Vrchlický, A. Chitussi, Tomáš G. Masaryk, prof. J.V.Sládek, prof. J.Kořenský a další.

Každých osm až čtrnáct dní přicházely předním osobnostem českého kulturního života domů malé vizitky s nápisem „dýchánek“. V Náprstkově salónu hosté diskutovali o aktuální politické situaci, o dění ve světě, informovali ostatní příchozí o své práci, Náprstek se s nimi dělil o své široké zkušenosti, znalosti a svůj rozhled. Sám Náprstek byl založením družný, společenský, upřímný a veselý člověk a tyto vlastenecké, literární, umělecké veselé a přátelské „dýchánky“ pořádal již za dob studií. Nutným předpokladem k tomu, aby se vůbec takový salón vytvořil byla osobnost hostitelova, na kterou vzpomíná Rudolf Jelínek takto: „Tam nikdo se neptal, co máš v kapse, jaké jsi víry, jakého politického smýšlení – dosti tě protěžovala pověst řádného člověka. Práce, způsobilost, zásluha, láska k vlasti, ctnost občanská – to byly řády a hvězdy, kterými bylo možno skvíti se v Náprstkově saloně! Sám hospodář dělal honéry, vítal, uváděl, představoval. Byl to jakýsi respekt k vědomostem jiných, které nikdy nepodceňoval. Odtud také jeho delikátní stanovisko oproti různým přesvědčením. Náprstek dovedl náhled svůj podřizovati každému cizímu přesvědčení, jestliže ono zakládalo se na pravdě, správnosti a spravedlnosti. Proto u něho nebylo také žádných předsudků, žádných osobních marnivostí.“ (Šolle, 1994, s. 191)

Přitažlivou atmosféru těchto Náprstkových dýchánek zaznamenal trefně Jan Neruda ve fejetonu vydaném 7. listopadu 1861 v listu Čas: „Praha nemá mnoho společenského života do sebe, tak zvaných „společností“ dává se velmi málo, jedni říkají, proto že jsou drahé časy, druzí, že v Praze nejsou lidé podle toho, ostatní, že to nejde pro nevyrovnaný posud dualismus národní. Zkrátka, společností jest málo, za to jsou tím milejší podíl v nich beroucím. Čas od času potěším se také já z jedné takové, ryze české společnosti. Do Prahy zavítá některá vzácná osobnost, slovanský umělec, cizí literát nebo učenec nás Čechů sobě všímající, vynikající členové pravice říšské rady, a již naleznou na psacím svém stolku malý, vkusný lístek a z couvertu vyndám známou mně již lithografovanou kartu s nadpisem „Dychánek v 10 hodin ráno“ nebo také v 7 večer. Z pozvaných neschází ani jeden a přívětivý hostitel uvítá 30-50 osob. Již byt hostitelův zavdává dosti pohnůtky k zábavě nad obyčejnost se vynášející. Veškeré nářadí je důmyslně upravené, pohodlné, jakoby ve všem ku komfortu skutečně americkému se hledělo. V pokojích je místa pro společnosti dost, a předce, kdybys vše to nářadí z nich dal vynést, vsadíš se, že se do bytu zpět nevejde, tak jest vše uvnitř uspořádáno(...)Společnost rovná a mění se kaleidoskopicky v skupeních, zábava je všeobecná, rozmanitá. Zde se mluví o politice a o tom, že se do budoucnosti pramálo nebo pranic

ustanoviti nemůže, alespoň ne do budoucnosti blízké. Onda se rokuje o pokrocích v školství a mnohý vážný hlas osvětluje náhledy. Náhle se soustředí zábava v předmětu jediném, všechny myslí poutajícím, mluví se o otázce divadelní, nebo o něčem podobném, každý sdělí hlas svůj a své mínění. Výtečně obsazená tabule s jídly, pěnicí pivo a ten náš tekutý granát, české mělnické s tou příjemně trpkou příchutí, jaké jen české víno míti může, posilňují a oživují, kdy oživení zapotřebí“ (Šolle, 1994, s. 140)

Knihovna

Návštěvníky navíc vábila Náprstkova bohatá knihovna, kterou začal intenzivně budovat již od svého příjezdu zpět do Čech. Knihovna neměla sloužit jako instituce odborná, ale jako univerzální knihovna, která má napomoci k povznesení kulturní úrovně národa. Od šedesátých do sedmdesátých let měla Náprstkova knihovna funkci spíše národní a lidov ýchovnou, od poloviny osmdesátých let se začíná projevovat spíše jako odborná etnografická a orientalistická knihovna. Velké zastoupení mají zde ovšem i spisy krajanské tj. spisy psané v cizině českými vystěhovalci. Jako základ sloužily knihy a časopisy, které sesbíral Náprstek již jako student a ty, které si dovezl z USA. Byly mezi nimi hlavně cenné české knihy Palackého, Havlíčkovy, Šafaříkovy.

Náprstek se zaměřoval hlavně na anglo-americkou literaturu a byl pravidelným návštěvníkem antikvariátů českých i zahraničních, odkud si do knihovny přinášel opět další trofeje, veškeré české soudobé knihy, ale i mnoho knih starších, hlavně z doby národního obrození a také četné dary. Přední četní spisovatelé, myslitelé a vědci přinášeli do knihovny darem svá díla, knihy darovali také američtí češi a několik čechoamerických nakladatelů dokonce zasílalo Náprstkovi svou celou produkci. Bylo zde také mnoho časopisů jak českých, tak i německých, francouzských, anglických a amerických.

Účastníci dýchánek mohli při mnoha plodných diskuzích použít i veškeré sbírky Náprstkovy knihovny, jako byly fotografie, stereoskopy, výstřižky, grafika a jiné. Mnoho knih přibylo do Náprstkovy knihovny po smrti jeho přítele Julia Zeyera. Stejně jako v případě Průmyslového muzea, tak i co se týče knihovny, odmítal Náprstek přijmout jakýkoliv dar od oficiálních rakouských institucí, aby nebyl zničen její výlučný český národní ráz. Po Náprstkově smrti obsahovala knihovna 63 517 jednotek, z toho 46 562 knih a časopisů. Mnohé z členek Amerického klubu dam, o kterém bude řeč dále, vypomáhaly v Náprstkově knihovně, hlavně při přípravě abecedního autorského lístkového katalogu.

Jedna z mladých členek Amerického klubu dam M. Malá nám zanechala vzpomínku na svůj první vstup do knihovny: „Udivena jsem se zastavila na prahu, uvítal mne pohled neobvyklý. Velká

místnost byla jasně osvětlena plynovými plameny, v soukromých domech tehdy vzácnými. Podlaha byla celá pokryta tmavorudým kobercem, což pokoji dodávalo rázu útulného, ale zároveň jaksí slavnostního – a po stěnách až do stropu zase knihy, knihy. Jen proti vchodu jich nebylo – mezi okny nad prostou pohovkou viselo několik podobizen – v jejich středu obraz spanilé ženy s frygickou čapkou na hlavě, nad ní pak byl ozdobně složen americký prapor. Poznáváte zajisté, že žena tato představuje Svobodu. Svoboda je ideál, pro který pan Náprstek trpěl a kterému stále oddaně slouží. V Americe zažil její blahodárné působení. Ale když se po desítiletém vyhnanství vrátil do Čech, našel všude pouta – fysická i duševní. Kolem obrazu Svobody vidíte seskupeny podobizny mužů Američanů, kteří obětovali veškeré snahy a úsilí svého života, aby svému národu dobyli svobody. Také pan Náprstek je takovým bojovníkem, který chce své spoluobčany zbavit pout, především duševních: pověr, předsudků a nevědomosti – a kniha jest jednou z jeho zbraní.“ (Šolle, 1994, s. 182)

Myšlenka Průmyslového muzea

Zlom v Náprstkově společenském a vlasteneckém úsilí znamená cesta na Světovou výstavu do Londýna v roce 1862. Právě zde v Náprstkovi dozrála myšlenka, s níž již delší dobu koketoval a která byla v jeho salónu diskutována. Chtěl založit ústav, který by napomohl rozvoji průmyslu v českých zemích a tím osvobodil každého jednotlivce od těžké a časově náročné ruční výroby a tak napomohl sociálnímu a ekonomickému vzestupu celého národa. Průmyslové muzeum, jak se instituce měla nazývat, mělo v českých zemích šířit znalosti a informace o nejvyspělejších vynálezech světového technického vývoje. Inspiraci mu dala již Fričova cesta do Kensingtonského průmyslového muzea. Na návrh F.L.Riegra byla uspořádána sbírka na zakoupení předmětů ze Světové výstavy a z Kensingtonského muzea a výtěžek byl předán Vojtovi Náprstkovi na zakoupení předmětů, které by poté byly předány Národnímu muzeu. Náprstek v Londýně navázal četné kontakty i s dalšími anglickými knihovnami, muzei, institucemi a novinami. Pomoc a oporu získal i od časopisu *The English Woman's Journal*, který byl celý vydáván jen anglickými ženami.

Exponáty zakoupené na Světové výstavě tedy byly předány Národnímu muzeu v Praze a Náprstkovým počátečním úmyslem bylo, aby se Průmyslové muzeum stalo součástí Národního muzea a v tomto směru že Národní muzeum rozšíří svůj program. Národní muzeum však nemělo ani opravdový zájem, ani možnosti se v tomto směru rozšiřovat a tak rádo souhlasilo s tím, aby si Náprstek zatím předměty nechal doma v domě U Halánků a podle možností je zdarma vystavoval veřejnosti. Rozsáhlé a vzácné sbírky byly vystaveny v domě U Halánků v místnostech pojmenovaných podle zemí a světadílů. Sbírkami byly poprvé vystaveny na veřejnosti 16. května 1874 a poté pravidelně v květnu na svátek sv. Jana a na sv. Václava 28. září, kdy se o návštěvníky

staraly dámy z Amerického klubu dam. Zájem byl obrovský například roku 1879 si přišlo sbírky prohlédnout 10 762 návštěvníků.

Náprstkovy emancipační přednášky

O domácích otrokyních

Na konci roku 1862 se Vojta Náprstek spolu s dr. A. Fričem rozhodli zakoupené předměty ještě s dalšími předměty vypůjčenými od pražských obchodníků a podnikatelů vystavit veřejnosti na Střeleckém ostrově v Praze a zároveň k nim uskutečnit i sérii veřejných přednášek. V první přednášce konané 18. prosince 1862 se dr. Frič snažil promlouvat především o nutnosti péče o vzdělání a výchovu mládeže s důrazem na školní pomůcky a vyučovací prostředky. 21. prosince 1862 vystupuje se svou podnětnou **přednáškou „O předmětech domácího hospodaření“** Vojta Náprstek. Soudobý týdeník Hvězda, vydávaný v Olomouci o nich referuje takto: „Přednášky jeho měly za účel vyvrátiti v našem obecnstvu rozmanité námitky proti užívání strojů a uvedení nových věcí do domácnosti, zvláště týkají-li se denních potřeb. Právě proto, že jsou to denní potřeby, kteréž pořád na očích máme, s kterýmiž od maličkosti se setkáváme, právě proto těžko mnohým přichází, konati je způsobem jiným než posavad, právě proto málo kdo o tom přemýšlí, jak by se snadněji, příjemněji vykonaly. A předce právě při těchto potřebách ztráví se zbytečným způsobem veliké množství času a kapitálu a člověk připraví se o mnohé pohodlí. Dá se dokázati, že každá ženská při denních svých pracích zbytečně ztrácí denně 4 hodiny času, to dělá do roka 1440 hodin, a v padesáti letech 8 roků. Zkracuje tedy každá ženská život o 8 roků tím, že při metení, topení, žehlení, praní, vaření, pečení a připravování rozličných domácích věcí neužívá dobrých způsobů na základě vědy a zkušenosti.“ Jiná soudobá novinářská zpráva o této přednášce referuje takto: „Přednášky tyto mají podati důkaz, že i naše obecnstvo, zejména krásná pleť má smysl vedle zábavy, bálů, koncertů, besed atd. také pro to, čím se klesá cesta pokroku, ušlechtilejším náhledům a názorům, čím život veřejný a domácí se povznáší, čím duch lidský se osvobozuje tížících jej pout, čím konečně se dosahuje úspory času, práce a kapitálu, čím se podporuje zdraví a blahobyt se množí.“ (Památník, 1896, s.4) A tehdejší Národní listy se o Náprstkově přednášce zmiňují velmi pochvalně, píší o „rázu přednášek zcela prostonárodním“, o tom, že Vojta Náprstek „okázal se býti v tomto oboru pravým mistrem“ a že jeho přednáška neobyčejně přispěla „k rozmnožení jeho oblíbenosti u dam“. (Štěpánová, 2001, s.74)

Náprstek také upozorňuje na fakt, že ženské práce jsou vykonávány stejně tradičním způsobem jako před staletími, nové vynálezy z Anglie a Ameriky dostávají se do Čech přes Německo třeba i dvacet let, než jsou přijmuty konzervativní společností. Námitku mužského účastníka přednášky, že

domácnost tak přijde o své patriarchální kouzlo odráží odpovědí, že jí to současně zbaví i dřiny. Na další námitky, že tyto kuchyňské vynálezy musí být nepochybně velmi finančně nákladné odpovídá, že se tato investice vyplatí a žena může ušetřit na špercích či toaletě.

Přednáška trvala přes tři hodiny a měla obrovský ohlas, hlavně mezi ženskou částí publika, jejichž práv a nároku na vzdělání se doposud v českých zemích nikdo neujal. Odevšad zazníval všeobecný stesk, že české ženy nemají horlivost k věcem národním a pokrokovým, ale Náprstek přesně pojmenoval, co jim k tomu brání a čím jsou spoutány. Je potřebná úspora času, práce i kapitálu, žena tak může věnovat uspořené čas vzdělání či dobročinnosti.

Velmi vtipně přednesená přednáška byla cíleně směřována k ženskému publiku (což bylo v této době zcela nové), vždyť exponáty, které předváděl, byly také určeny hlavně pro ženské ruce. Kuchyňské stroje a pomůcky usnadní ženě práci, vymaní jí ze starého nepraktického plýtvání časem, který bude moci věnovat ušlechtiljším zálibám nebo svému vzdělání a tím se žena osvobodí. Je tu již **vyslovena idea ženské emancipace**. Jak uvádí ve své přednášce sám Vojta Náprstek „U mě jest každá ženská otrokem. Tyto vpravdě otrocké, zčásti velice nezdravé, zčásti hnusně nečisté práce, stávají se jednoduchými lacinými stroji zcela snadnými.“ (Památník, 1896, s.4)

O osvobození ženy

Druhé Náprstkovy přednášky 5. ledna 1862 se zúčastnilo v přeplněném sále přibližně stejně posluchačů jako té první (200 dam a 200 pánů) a věnovala se předvedení šicích strojů a domácích lednic z londýnské výstavy. Šicí stroje byly v Praze naprostou novinkou a Náprstek je vtipně uvedl: „Šicí stroj znamená osvobození ženy. Jako osvobozena jest žena od toho, že nemusí více roztápěti síru na lžici a protahovati skrze ni bavlněnou niť, poněvadž stroje dodávají nám dostatečné množství velmi laciných sirek, tak osvobozena jest strojem šicím od šití ručního.“ Dále vysvětlil vývoj a funkci šicího stroje, navrhl, že na jeho cenu 70 až 100 zlatých mohla by žena ušetřit například menším rozsahem vybavy (porcelánu, peřin, šperků), kterou se dívky do domácnosti zaopatřují. Lednici (tehdy to byla spíše dřevěná skříň, ve které se musel led po dvou dnech měnit) propagoval i jako zdravotně důležité zařízení. Obecenstvo zahrnuje přednášejícího také mnoha většinou nejapnými či kuriózními námitkami, například na námitku, že potom se muži už ani nebudou potřebovat ženit Náprstek odvětil, že „snad nelze si mysliti, že by si který muž bral proto ženu, aby mu konala práce, které může vykonati každý jednoduchý strojek.“ První šicí stroje dorazily do Prahy již roku 1863 a soudobé noviny tuto událost komentují takto: „Šicí stroje, (počtem šest), kteréž byl pan Vojtěch Náprstek objednal pro některé rodiny české, došly předevečirem do Prahy a včera odbývaly se na nich zkoušky pod vedením agenta americké továrny

„Wheeler a Wilsona“, p. Johna B. Kirshe, kterýž byl k tomu cíli k vyzvání p. Náprstkovu schválně z Vídně přijel. Zkoušky odbývaly se u přítomnosti 48 dam a několika pánů, potkaly se na všech strojích s nejpříznivějším výsledkem a vzbudily takové oučastenství, že za krátký čas objedná se ještě jednou šest strojů. Pan Kirsh objevil se jako mistr šicího stroje; šití, kteréž s největší lehkostí, rychle a pohodlně vykonal, vzbudilo pravé podivení přítomných dam.“(Štěpánová, 2001, s. 136)

Tato Náprstkova **přednáška již nesla otevřeně emancipační a až feministický podtext.** „Ženská má zajisté tolik nadání jako mužský“, uvádí Náprstek „proč nemohla by se tedy účastniti ve vyšších úkolech života, když ji důmysl lidský osvobodí od všelijakých nízkých zaneprázdnění? Mluví se tolik o vychování a vzdělání mládeže, nuže, nechť se mu věnují ve větší míře. Mluví se o chudobě literatury, umění, nuže, nechť ženské zkusí, aby i na tomto poli zanechaly po sobě památky. A že mohou, o tom není již žádné pochybnosti.“ (Památník, 1896, s. 7) promlouvá k ženám Náprstek.

Náprstek nechal v obecnstvu kolovat podobizny významných žen, aby si přítomní pánové povšimli, „že nejsou právě ošklivé a že tváře jejich skvějí se šlechtností a výrazem ducha.“ (Štěpánová, 2001, s. 75) a zároveň uvedl to, co již bylo pro ženský pokrok učiněno v Anglii a Americe. Neomezil se jen na stroje do domácnosti, ale upozornil i na další moderní prostředky – význam těsnopisu, inzerce v novinách, dobročinnost soukromých osob, které založily dobročinné a vzdělávací ústavy, upozornil také na důležitost založení obecního vodovodu, kdy by mohla mít doma vodu každá domácnost a „hospodyně potřebuje jen kohoutek u pípy otočiti, aby okamžikem vodou zásobena byla. Takovéto zařízení jest arcit' s velkým nákladem spojeno, neboť v jediném New Yorku stály tyto vodovody ke 13 milionům dolarů, avšak pomyslí-li se, jakým nedostatkům se tím odpomůže, jak velice se při tom na čase uspoří, tu každý zajisté uzná, že takovéto zařízení vodovodu jest i u nás žádoucí. Pouhé poukázání na oněch 20 000 pražských rodin, jimž služby vodu donášejí, postačí, aby pravda tvrzení toho se dokázala.“ (Šolle, 1994, s. 151)

O emancipaci

Ve třetí a čtvrté přednášce hojně navštívené (na čtvrté přednášce bylo již 1500 posluchačů z toho dvě třetiny ženy) mluví o pračce, tedy stroji, který ždímá a mandluje a o plynu, který se dá využít na svícení i vaření. Náprstek nyní probírá vše, co se dotýká **ženské otázky**. Doložil příklady ze statistiky a demografie (které měl v oblibě po celý život) o počtu žen v dospělé populaci a nemilosrdně zkritizoval soudobý vzdělávací systém, který „dusí každý samostatný zjev a pohyb. Je třeba, aby se stala oprava jak v domácím, tak školském vychování.“ (Štěpánová, 2001, s. 75) Je třeba, aby byly ženy samostatné a kvalifikované a mohly se tak zapojit do společenského dění. Vždyť v anglicky mluvících zemích, udává Náprstek příklady způsobilosti žen, je obvyklé, aby

ženy pracovaly na kvalifikovaných postech jako například na poštách, jako účetní, ve školství, na železnici... Uvádí jako příklad anglický časopis English Woman's Journal provozovaný a tištěný ženami.

Náprstek umně dokazoval, jak úzce souvisí vzdělání lidu, vzdělání žen a pracovní třídy s používáním strojů, které by se měly za účelem obecného poučení a vzdělání shromáždit v Průmyslovém muzeu. Náprstkovy přednášky oslovily většinu žen, protože pojednávaly o obyčejných každodenních ženských činnostech, o kterých bylo „pod úroveň“ byt' i jen přemýšlet. Vždyť kdo by si všiml ženského pobíhání kolem plotny a necek. Tyto chytře vymyšlené stroje oslovovaly nejen ženy, ale z technického hlediska i muže. Žena, která bude zbavena domácí dřiny, se bude moci více věnovat osobnímu růstu a tak na konci přednášky Náprstek vyzývá ženy, aby byly iniciativní a samy založily sdružení, které by tyto stroje (hlavně šicí stroje) dováželo, popřípadně půjčovalo a vedlo i kurzy šití.

Náprstek zdědil svůj cit pro všechny slabé, opomíjené a nespravedlivě utiskované, tedy z jeho pohledu i ženy, od své matky, která byla široko daleko vyhlášená svou dobročinností, vždyť do domu u Halánků přicházelo denně až 1500 žebráků. Vojtova koncepce dobročinnosti se ovšem od koncepce jeho matky podstatně lišila. Byl toho názoru, že je třeba, aby se ti slabí a utiskovaní sami naučili pracovat, aby se jim práce usnadnila, zpříjemnila a urychlila vhodnými nástroji a pomůckami a tudíž že i největší pomoc ženám je pomoci jim k tomu, aby si mohly pomoci samy. Proto je na svých přednáškách vyzval k vlastní iniciativě a angažovanosti.

Karolína Světlá vzpomíná později na Náprstkovo emancipační úsilí takto: „V oné době počal ještě jiný ruch než pouze umělecký hýbati myslmi ženskými, a to nejen dívek mladých, nýbrž nás všech. Vojtěch Náprstek navrátil se z Ameriky, kdež byl tolik prospěšného a tudíž následováníhodného seznal, těžce nesl nedospělost duševní, již na svých krajankách shledával. Obětavostí věru bezpříkladnou počal dílo reformátorské, hledě, jak dalece mu možno bylo, působit i na nejširší kruhy ženské, aby v nich vzbudil touhu po vzdělání důkladnějším, vědění všestrannějším, aby byly s to úkolu svému vychovatelskému jak v rodině, tak mimo rodinu s větším zdarem dostáti než až dosud, kdež v oborech těch panoval jen naturalismus a empirismus, a tedy každý úspěch byl více méně nahodilý. - Rovněž tak bolestně ho dojímalá úplná bezbrannost vdovy a dívky osiřelé proti osudu, a s plamennou horlivostí jal se objevovati dráhy, na nichž by na základě praktických vědomostí čestné existence se domohly. - Zajisté ještě v paměti většiny mých čtenářek, jakého výkladu snahy tyto nad jiné šlechetné doznaly, jaký odpor proti nim se vznítil, a mnoho-li síly přesvědčení k tomu náleželo, neochabnouti v boji tom téměř proti všem. - Ký div, že snahy ty při povaze nadšeně neústupné prvního toho zastánce občanských práv ženy u nás v Čechách, jejích nároků na vzdělání a práci došly konečně vítězného uznání, a že jím otázka ženská posunuta v

popředí mezi otázky společenské důležitosti palčivé, čímž Vojtěch Náprstek si postavil pomník nehynoucí nejen ve vděčných srdcích svých rodaček, nýbrž i v kulturních dějinách své vlasti.“ (Šolle, 1994, s. 156)

Dalším z důsledků přednášek bylo oživení diskuzí o stavu a možnostech ženského vzdělávání, hlavně v únorových číslech Národních listů. Vždyť v Náprstkově době byly možnosti žen volajících po uplatnění nevalné. Pokud žena toužila po vzdělání a byla nadaná, mohla navštěvovat maximálně obecnou nebo měšťanskou školu, z odborných učilišť mohly navštěvovat učitelské ústavy a absolventky se mohly uplatnit obvykle jen v rámci ženských ručních prací. Střední školy ani vysoké školy navštěvovat nemohly. Žena byla striktně odkázána do sféry péče o domácnost a rodinu. Cokoliv, co vybočovalo ze zajetých kolejí bylo vystaveno posměchu a zlehčování, sama Eliška Krásnohorská, později v roce 1890 zakladatelka soukromé střední dívčí školy Minerva, která jako první v Rakousku-Uhersku dala dívkám možnost získat vědomosti potřebné k maturitě, nutné podmínce k tomu, aby se mohly ucházet o studium na univerzitě, vzpomíná, jak Vítězslav Hálek zamítl vydání jejího článku o ženském hnutí s odůvodněním, že místo a poslání ženy je jen v domácnosti jako manželka a matka.

Češkám!

Na Náprstkových vyhlášených přednáškách na Střeleckém ostrově roku 1862 se setkala skupina dam, které se začaly spolu scházet převážně u kněžny Jenny Taxisové, poté u Karolíny Světlé, která stále v čele žen, které vnímali Náprstka jako svého zachránce a které se později staly jádrem budoucího Amerického klubu dam. Náprstkovi poděkovaly 3. února 1863 zasláním děkovacím dopisem otištěného v Národních listech nazvaným **Adresa českých paní**¹ - „...mnohý se pousmál, že věnujete čas svůj předmětům tak malicherným, mnozí viděli jen stroje (...) my Vám ale porozuměly a pochopily jsme, že nám ukazujete, jak se jediné jimi otevře tuhá brána stoletých predsudků, která před námi uzavírá duševní svě (...)Vám, pane, náleží čest, že jste měl v národě našem první cit pro bídu naši(...)Vy, pane, první jste k nám volal: Buďte činní, rozdělíme se s vámi o poklady vědy, umění a průmyslu (...) Ano, my se budeme učit, my se budeme vzdělávat...“Adresa obsahovala na 300 podpisů dam často z nejpřednějších pražských rodin a mezi nimi stála jména jako Jenny kněžna Taxisová, Karolína Světlá, Anna Uhlířová, Bohumila Macháčková, Fana Zapová, Anna Holinová, Juliana Pechová, Ludmila Schmidtová a Baruška Křížková.

Tyto neoficiální představitelky ženského pohlaví chtěly poděkovat muži, který jako první pojmenoval jejich bídu a tak se rozhodly projevit své myšlenky veřejně a zároveň pomoci Vojtovi Náprstkovi v jeho úsilí o založení Průmyslového muzea, neboť Průmyslové muzeum bylo zde

1 Viz příloha A.

pojímáno jako významný prostředek k emancipaci ženské i národní. A tak 27. ledna nechaly dámy vytisknout v Národních listech výzvu „Češkám!“², ve kterém vyjadřují politování nad tím, že dosud nevyjádřily svou lásku k vlasti také skutky, což by rády učinily „by naše pohlaví při této příležitosti osvědčilo, že není ješitnost v nitru jeho tak hluboce zakořeněna, jak všeobecně se myslí. Dne 9. února koná se, jak známo, na Žofíně velká Národní beseda. A tu vyzýváme vás, paní a dívky české, byste se dostavily v oděvu slušném, ale co možná jednoduchém. Peníze však, které jste hodlaly vydati za krajky, stužky a jiný zbytečný šperk, věnujte úkolu nadzminěnému, věnujte je průmyslovému museu(...)Tato sesterská oběť ve prospěch všeobecného vzdělání a pokroku národního ozdobí naše čela mnohem skvěleji než věnce z nejumělejších květin, než skvostné perly a drahé kamen (...)a bude to snad vhod i otcům a manželům, kteří snad uznají, že není již spravedlivou výčitka, že „srdce žen českých, honosící se tolikerými vzácnými vlastnostmi, postrádá pokladu nejkrásnějšího: obětavosti pro zájmy národa svého a že mysl jejich, libující si v hravosti a malichernosti, není schopna zápalu pro obecné dobro a blaho.“(Památník, 1896, s. 8)

A opravdu byla na besedě vybrána velice slušná částka. Přispět na dobrou věc – průmyslové muzeum, začalo být populární a začínají se objevovat i další návrhy na čem všem by se dalo uspořít ve prospěch muzea, například na kouření, na omezení čajových společností atd.

2 Viz příloha B.

Americký klub dam

Charakteristika ženského emancipačního hnutí 2. poloviny 19. století

Pro Ženské hnutí v 19. století je v Čechách je specifické úzké sepětí s tématem vlastenectví. Ženské aktivity jsou spojené s národním programem, zdůrazňují ideály češství a pomáhají rozvíjet českou kulturu. Mnozí intelektuálové v 2. polovině 19. století se aktivně angažovali ve vlasteneckých aktivitách. Na ženu pak pohlížely hlavně jako na matku dětí, tedy malých vlastenců, kterým je třeba poskytnout řádnou výchovu v národním duchu. Ženu bylo tedy třeba řádně vzdělat, proto muži často ženy v tomto úsilí podporovali. (Bahenská, 2005, s.10).

Počátek ženské emancipace nastává v Čechách od 60. let 19. století. Až do poloviny 19. století mohly dívky získat jen velice povrchní vzdělání, které mělo být určené v první řadě péči o rodinu, aby se dívka „vycvičila na řádnou hospodyni, ve společnosti se zaskvěla a dobře se provdala.“(Krásnohorská, 1919, s.93) Ještě i ve druhé polovině 19. století byl zavedený tradiční úzus, že placené zaměstnání nebo vzdělávání končí hned po svatbě. I ve druhé polovině 19. století tak přetrvává u dívek tendence upřednostnit manželství před uplatněním v zaměstnání. Ovšem nekvalifikované měšťanské dívky, kterým se nepodařilo provdat, měly jen malou šanci najít zaměstnání a většinou zůstala jejich obživa na bedrech jejich rodiny, ve které jim zůstávala nevděčná role neplacené síly v domácnosti. Představa ženy jako svobodné a nezávislé bytosti nebyla společností akceptována. To si uvědomovaly představitelky ženského hnutí a žádaly, aby se ženy mohly vzdělávat tak, aby i neprovdané či ovdovělé ženy se o sebe dokázaly materiálně postarat. „Žena musí své domácnosti vyhovět; káže-li však toho větší potřeba, má býti připravena k výživě své rodiny“.(Podlipská:Listy, 1868, s.40) Neudržitelnost této situace si uvědomoval i Vojta Náprstek, který podporuje vznik dívčích škol a říká „dle statistických čísel není možno, aby mohla každá ženská vstoupiti v manželství.“(Bahenská, 2005, s.80) Vojta Náprstek mluví tedy již dále než jen o dobové zvyklosti, objevuje se u něj požadavek takového vzdělání žen, aby si i ty neprovdané mohly najít samostatnou obživu, i když zároveň jako nejvhodnější zaměstnání pro ženy vidí ta povolání spojená s úlohou ženy a matky jako jsou učitelky, ošetřovatelky, pečovatelky.

Od poloviny 60. let se tento požadavek stává i hlavním cílem rostoucího emancipačního hnutí. Ženské emancipační hnutí spojené s tématem vlastenectví se tak přesunuje k sociálním otázkám svého uplatnění, jak je jasně patrné i z „Adresy českých paní“ Karolíny Světlé Vojtovi Náprstkovi. Ženy se počínají sdružovat ve spolcích, ale je to pozvolný proces – například v roce 1871 bylo ze 427 evidovaných spolků a asociací jen 8 ženských (Lenderová, 1999, s. 239) Ženské spolky se v 60. letech zaměřovaly výhradně na vzdělávací a charitativní aktivity, ale ne na

požadavky politické. Požadavek vzdělání nacházíme proto i ve Stanovách Amerického klubu dam a mají k němu napomoci i přednášky v domě U Halánků. Samozřejmě dívky, které se rozhodly vzdělávat se a studovat musely počítat s negativními ohlasy svého okolí. Požadavek vzdělání ženám otevřeně hlásala nejen Eliška Krásnohorská, ale ve svých dopisech Anně Bayerové, 1. české ženě studující v zahraničí medicínu, například i Zdeňka Braunerová: „Plavete proti proudu našich českých zastaralých zásad které ženy odsuzují k regirování měchaček a k lásce(...)“ (Braunerová, 1881)

Založení a charakteristika Amerického klubu dam

Americký klub dam se řadí mezi nejstarší ženské spolky zaměřující se na vzdělání v českých zemích. Jeho počátek iniciovala dne 15. ledna 1865 přednáška dr. Josefa Studničky o astronomii, na kterou Vojta Náprstek pozval Karolínu Světlou, která se občas účastnila dýchánek v domě U Halánků. Karolína Světlá sebou vzala své přítelkyně vlastenky a celkem se sešlo na přednášce na 30 dam. Přednášky měly úspěch, zájem byl značný a tak se dámy s Náprstkem dohodly na jejich pokračování, kdy se navázalo sérií přednášek předních českých kulturních představitelů pokračujících poté dlouhá léta. Náprstek poskytnul těmto dámám k volnému užívání svou knihovnu. Nadšené dámy ještě týž den založily **Americký klub dam, volné sdružení žen majících za cíl se vzdělávat a věnovat se i dobročinným aktivitám**. Měl to být klub dam po americkém způsobu, přičemž slovo „americký“ bylo synonymem pro „moderní“. Klub tak chtěl dát najevo, že se chce řídit moderními a pokrokovými myšlenkami.

Americký klub dam byl ve své podstatě emancipačním projektem Vojty Náprstka s cílem probudit, povzbudit, inspirovat a podpořit ty „nejuvědomější z žen“ a poskytnout jim k tomuto probuzení prostředky – svou knihovnu, přednášky, výstavy. Chtěl, aby ženy vůbec dostaly šanci, ale na nich zůstalo, co z této poskytnuté příležitosti udělají. Karolína Světlá vysvětluje Náprstkův poměr k této věci Elišce Krásnohorské takto: „Od počátku své činnosti feministické jest Náprstkovou zásadou nebudovati nám ženám vlastníma rukama, čeho potřebují, aby při tom jen pohodlně přihlížely, jak někdo jiný pro ně pracuje. Chce je povzbuzovati, vésti a morálně nutiti, aby si samy zakládaly své ústavy a klestily své cesty, a býti jen ochotným pomocníkem při jejich podnikání. Váš nový spolek jest mně právě proto tím milejší, že si jej zakládáte samy, a můžete na mne spoléhati, že jej budu podporovati, kde a jak mi bude možno. Jen ať mi dají české dámy často příležitost, abych nové, prospěšné jejich podniky podporoval! Takovéto ovoce bych si přál se dočkati z té své zahrádky pod okny čítárny u Halánků.“ (Šolle, 1994, s.162)

Nové členky musely být doporučeny dvěma stávajícími členkami nebo Vojtou Náprstkem, z toho důvodu byl Americký klub dam elitním spolkem nedostupným pro ženy z nižších vrstev nebo

pro ty, které neměly společenské kontakty. Často se členství dědilo i z matky na dceru. Jan Neruda si všiml této výlučnosti klubu a vytýká mu, že existuje i mnoho dívek pocházejících z nižších vrstev, které by se také rády vzdělávaly a navrhol přeměnit Americký klub dam na volně otevřený spolek, do kterého by se mohla přihlásit každá žena. Takový však Náprstkův cíl nebyl, on chtěl aktivizovat hlavně ženskou intelektuální elitu, poskytnout jí prostředky a sebedůvěru k vlastní, dále již samostatné činnosti. O tom, že toto „ovoce z Náprstkovy zahrádky“ bylo opravdu hojné svědčí množství spolku založených v pozdějších letech členkami Amerického klubu dam.

Organizace Amerického klubu dam

Formálně byl Americký klub dam volným seskupením dívek a žen, které byly českými vlastenkami staršími šestnácti let a které si jako hlavní cíle vytkly:

1. vzdělávat samy sebe a získat takové vědomosti a praktickou zručnost, aby se každá z nich, pokud by zůstala sama, dokázala uživit
2. pomáhat „blahodárným“ (tzn. dobročinným) ústavům
3. pomáhat s propagací a zaváděním nových myšlenek a strojů do domácnosti
4. starat se o děti a školní mládež. (Štěpánová, 1994, s.133)

Klub měl svoje stanovy i plán činnosti, ale policejně zaregistrován nebyl (proto mu také byla o několik let později zakázána činnost), úředně zaregistrován byl až v roce 1907. Dámy dostaly od Náprstka povolení užívat místnosti knihovny v domě U Halánků a vyhrazeny měly vždy odpoledne ve středu a v úterý. Klub prezentovalo navenek „ředitelstvo“ (předsednice, jednatelka a pokladničná), volené jednou ročně a protektor, kterým byl doživotně jmenován Vojta Náprstek. Klub pořádal vzdělávací vycházky do průmyslových továren, vzdělávacích a dobročinných organizací, exkurze do dětských nemocnic, univerzitních knihoven, hvězdáren, obrazáren, pořádaly se dětské slavnosti i charitativní sbírky, výlety po Praze i po českých vlastech, na kterých Náprstek jako propagaci národního uvědomění rozdával české knihy a brožury,.

V období od roku 1865 -1895 měl Americký klub dam 893 členek. Klub navštěvovaly známé osobnosti jako byly Karolína Světlá, Sofie Podlipská, Tereza Nováková, Gabriela Preissová, Eliška Krásnohorská, Sofie Podlipská, Věnceslava Lužická-Srbová, Renata Fugnerová-Tyršová, Anna Holinová, Marie Kalašová, Berta Muhlsteinová, Emilie Bártová, Luisa Čelakovská, Dora Hanušová, Marie Brunnerová, Anna Cutíková, Anna Dupreeová, Marie Fastrová, Klemeňa Hanušová, Božena Kodymová, Henrietta Lamblová, Marie Neffová, Zdeňka Havlíčková, Ludmila

Šimáčková, Klára Špecingrová, Anna Bayerová, Zdeňka Braunerová, Zdenka Hlávková, Růžena Svobodová, Vlasta Pittnerová a také Josefa Křížková pozdější manželka Vojty Náprstka. Mnohé z nich získaly s pomocí Vojty Náprstka v Americkém klubu nejen zázemí, ale i sebedůvěru a širokou podporu, impuls pro své další emancipační, kulturní a vlastenecké projekty.

Vzdělávací a osvětová činnost pod vedením Vojty Náprstka

Přednášky v Americkém klubu dam³

Dámy se mohly vzdělávat buď samostatným studiem v Náprstkově knihovně nebo a to především, přednáškami organizovanými každou neděli Vojtou Náprstkem s předními odborníky z různých oborů od astronomie, psychologie, chemie, medicíny, fyziky, ekonomie, práva, náboženství filozofie, historie, umění, literaturu až k přednáškám o výpravách cestovatelů. Mezi přednášející patřili například Vojta Náprstek, Sofie Podlipská, prof. J. Durdík (ten přednášel dokonce 49 krát), prof. Jaroslav Goll, prof. dr. Otakar Hostinský, prof. Josef Kořenský, prof. T.G.Masaryk, František Kaván, prof. Mužák, prof. Jan Evangelista Purkyně, J. V. Sládek, prof. František Studnička, dr. Miroslav Tyrš, Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer a další.

Souhrn přednášek by se opravdu dal nazvat slovem „megalomanský“, ale byla to v té době vzácná a ojedinělá snaha vzdělat ženy komplexně po všech stránkách. Zúčastnit přednášek se směly pouze členky Amerického klubu dam a pokud o ně měli zájem i muži, museli poslouchat za dveřmi. Sám Vojtěch Náprstek přednášel 21 krát a na žádost dam přednesl i přednášku o vaření na plynu i s ukázkou a také přednášku o americkém dobrodinci Matthewu Vassarovi, který založil na řece Hudsonu v Poughkeepsie vysokou školu pro ženy. Profesor Purkyně, který měl dámy obzvláště rád navštívil občas jejich přednášky i přes pravidlo zakazující přítomnost mužů a ospravedlňoval tuto výjimku svou sněhobílou hlavou. Jedna z dam na to později vzpomíná takto: „V zimě nám přednášeli: Náprstek o Florence Nightingale a filantropické práci v Americe; Purkyně, tenkrát asi víc než sedmdesátník, a jeho tehdejší asistent dr. Novotný, měli řadu přednášek o lidském těle. K tomu oučelu stál na stole voskový model člověka, který se dal dopodrobna rozebrat tak, že pletivo nervů, sval a cév se dalo po částech sejmout, jako umělecký filigrán; lebka, mozek, vůbec všechny orgány daly se samostatně vyjmouti tak, že jsme měly skutečnou představu o zázraku lidského těla. Tento model byl skvostný čestný dar, který dostal Purkyně v Paříži na světové výstavě.“ (Štěpánová, 2001, s.135)

Během třiceti let se uskutečňovaly přednášky nahrazující ženám nedostatečné vzdělání,

3 V příloze D. uveden souhrnný seznam přednášek

uskutečnilo se 497 přednášek, které sledovalo 28 000 dam, ročně průměrně 1337 žen. Časem se začalo přednášet jinde v Praze a tak se počet přednášek klubu omezil a začaly přednášet hlavně členky samotné, které začaly samy zakládat další organizace a kluby, aby zúročily své zkušenosti získané v Americkém klubu dam. Již 3. prosince 1865 přednášela dámám členka Klemeňa Hanušová o konferenci německých žen, které se setkaly v Lipsku, aby diskutovaly o ženské otázce. V dubnu 1866 měla přednášku spisovatelka Berta Muhlsteinová o postavení žen v rozličných dobách u různých národů. V listopadu stejného začala přednášet aktivní členka Amerického klubu dam Sofie Podlipská, sestra Karolíny Světlé, která poté přednášela pravidelně po dalších dvacet let. Přednášku o „venkovském životě“ přednesla v únoru 1871 Karolína Světlá a brzy nato začala členkám předčítat své ještě nevydané povídky „Námluvy“ a „Ten národ“. V roce 1871 předstoupila se svými přednáškami před členky Amerického klubu dam ještě učitelka Emilie Macháčková, spisovatelka Věnceslava Lužická (Anna Srbová) a v pozdějších letech česká herečka Otylie Sklenářová-Malá (1873), překladatelka Marie Kalašová (1878) a první česká lékařka dr. Anna Bayerová (1879), první česká doktorka medicíny, která vystudovala ve Švýcarsku, praxi vykonávala v Bernu a v Londýně a po návratu do Čech vyučovala na dívčích školách zdravotní vědu.

Přednášky pro veřejnost

Náprstek volil témata přednášek vždy tak, aby sledovaly jeho vzdělávací a humánní program. Měl živý zájem na tom, aby se nejen v dámách samých, ale i v pražské společnosti oživil duch dobročinnosti a touha po vzdělání. A tak opět uspořádal veřejné přednášky na Žofině roku 1867 pojednávající o dobročinných a vzdělávacích ústavech založených soukromými osobami nebo spolky v Anglii, Skotsku, Americe a Austrálii se zvláštní pozorností věnovanou ústavům založeným ženami. Přednášky byly doprovázeny obrazy namalovanými A. Studničkou s vyobrazením těchto institucí.

26. dubna 1868 dámy z Amerického klubu ve spolupráci s Náprstkem uspořádaly na Žofině výstavku přístrojů a nádobí spojených s vařením na plynu, neboť jedním z cílů Amerického klubu dam byla i podpora šíření nových myšlenek a vynálezů. Náprstek při této výstavě přednesl přednášku o užitku plynu při vaření. Na pódiu stály plynové vařiče, na kterých dámy z klubu připravovali kompletní celodenní menu z české, anglické a francouzské kuchyně. Cílem předvedení vaření na plynu bylo přesvědčit české publikum o tom, že uvařené jídlo je chutné a z hlediska zdraví nezávadné, že plyn je cenově dostupný a vaření je o mnoho rychlejší, pohodlnější a čistší než při přípravě jídla na sporáku na uhlí.

„Dámy amerického klubu konaly služby kuchařek a již první hled objevil se velmi příznivě ve prospěch plynu naproti dosavadnímu našemu způsobu. Jakého pachtění a lomozování při našich

krbech, tu přikládání dříví, vyhrabování popele, smeččení rour; dnes jižní vítr, syrové dříví, zítra západní vítr, déšť atd., žene dým do kuchyně a po celém domě, tak že kuchařka vsutku bývá často mučednicí. Plynem je úplně neodvislá, jaksi emancipovaná ze všeho soužení kuchyňského, kohoutkem řídí si plyn podle vlastní vůle, mnoho-li a kam ho chce míti, nádoba, v níž vaří, se nezačadí a celá práce podobá se více jakési zábavě než trampotě, jakou v jistém ohledu vaření přece jen nazvati musíme.(...)V mezerách mezi připravováním pokrmu poukázal pan Náprstek na nepřiměřenost dosavadního našeho živení se, při němž prý více hledí se na mnohost nežli na živnost jídel, a neopomenul s zálibou poukázat na to, jak rozumněji se živí Američané a Angličané. (...)Taktéž ukázal pan Náprstek rozmanité příhodnější nádoby, jakých při kuchaření na plynu se v Americe užívá, i podotkl, že opatření jich není tak drahé, jakž by se mohl mnohý domýšleti; alespoň za to, co stojí nynější ohyzdná móda dam nositi falešné vlasy – poříditi si může hospodyně všechno takové nádobí.“ (Štěpánová, 2001, s.141)

Nejplodnější a nejintenzivnější období klubu bylo od první poloviny 70. let do začátku let 80. tých. V polovině osmdesátých let začal počet přednášek v Americkém klubu dam klesat, protože česká veřejnost byla tehdy rozrušena sporem o pravost Rukopisů královédvorského a zelenohorského. Roku 1886 v klubu ukončila činnost Zdeňka Havelková, která tam roky vedla sborový zpěv, také byly po 21 letech také ukončeny hlavně z důvodu rozrušeného politického ovzduší pravidelné klubové nedělní přednášky. Přednášky byly znovu obnoveny až v listopadu 1888 přednáškou Sofie Podlipské „Co chceme“ 62 dámám. Předchozí intenzita přednášek už se však nevrátila. Do konce roku ještě klubistky přednesly tři přednášky a koncem roku 1889 se uskutečnilo ještě posledních pět přednášek. Poslední přednáška Karly Máchové s názvem „Žena v dějinách českých“ se konala 6. března 1889. Celkem bylo v Náprstkově knihovně uspořádáno klubem 497 přednášek 122 přednášejícími a průměrně je navštívilo 56 posluchačů. Přednášky byly pravidelně v neděli od podzimu do konce jara.

Výlety za poučením

Přednášky konaly se v zimním období a v létě zase členky Amerického klubu dam vyrazily na exkurze a výlety do přírody spojené s návštěvou přírodní nebo historické památky. V období od roku 1865-1884 jich proběhlo 283, 16 z nich vícedenních. Jedna z dam vzpomíná: “Neděle dopoledne patřila klubu; měly jsme tam v zimě přednášky, v létě procházky po Praze a okolí, kterých se směli zúčastnit i muži, vždy s odborným vůdcem. Na Malé Straně – sv. Vít, Valdštýnský palác atd. - přednášel nám prof. Tonner; byly jsme však také na Strahově v knihovně, v Troji v pomologické zahradě a v Modřanech, když v cukrovaru vařili cukr. Na zápisky nám Náprstek rozdál malé tužky a sešitky s klubovým razítkem; mám je dodnes.“ (Štěpánová, 2001, s.134)

V období 1865-1888 uspořádal AKD 271 výletů za poučením do historických budov, kostelů, škol, knihoven, vědeckých institucí, muzeí, na výstavy, do obrazáren, továren, cukrovarů, tiskáren, sociálních zařízení, nemocnic, věznic, na hřbitovy. Výlety vždy promyslel, zařídil a vyjednal Vojtěch Náprstek, členky Amerického klubu dam pomáhaly seč mohly, ale hlavní duch stojící za vším byl Vojta Náprstek. Na výlety si dámy braly své přátele nebo i celé své rodiny, takže dohromady to byl velký dav lidí, který se takto na výlety vydával. Na vícedenních výletech se rozdávaly místním venkovanům knihy, časopisy, cukrovinky pro děti.

Dámy se v přírodě bavily zpěvy a hrami, Náprstek pak bohatě rozdával pražské noviny a mládeži české obrázkové knihy. Očitý svědek zanechal nám toto svědectví: „Zpáteční cestu z Prachovských skal do Jičína konali pražští hosté na řebřinových vozech. V osadách, kudy se jelo, sbíhali se lidé ze všech stran, aby spatřili miláčka lidu, Náprstka, velikého básníka Jaroslava Vrchlického, slavnou spisovatelku Sofii Podlipskou. Náprstek stál vzpřímen na voze a plnými hrstmi rozhazoval mezi lid knížky různého obsahu. Každý se snažil, aby alespoň jednu dostal. S úctou hleděli jsme na tohoto muže jenž i při zábavném výletě nezapomněl na svůj lid. Jeden starší venkovan při té příležitosti pravil: „Při svatbách házejí svatebčané divákům koláče; tahle česká „svatba“ nám dává něco lepšího, jen by tudy měla jezdit častěji.“ (Klika, 1895, s.11) Někdy zase dal Vojta s dámami vesničanům ponaučení, třeba tehdy, když upozorňoval na zašpiněné a neupravené vesnice v okolí Prahy a tak si dámy vzaly na výlet sebou košťata a hrábě a další úklidové náčiní a jednu ves na Berounsku i s návsi a cestami za hodinu uklidily tak, že na ní bylo radost pohledět.

Dámy na svých poučných vycházkách vždy s odborným výkladem navštívily např.: hrad (9krát), barvírnu a prádelnu, blázinec (7krát), cukrovar, Daliborku, Národní divadlo, Ferdinandeum (10krát), fišpanka, gymnasium, pražské hradby, hřbitovy, městský chorobinec (20), chrámy, chudobinec, knihovny, knihtiskárny, kuchyni pro chudé, lomy za Strahovskou branou, parní mlýn a pekárnu, podskalský most, muzea (Národní muzeum 11krát), nemocnice, obrazárny, opatrovny (10krát), paláce, městskou plynárnu, poklad v kapucínském klášteře, příbramské doly, radnici (7krát), reálka, Rudolfinum, soukromé sbírky (sbírku brouků prof. Nickerla 6krát, prof. Tillea 5krát), sirotčince, tělocvičnu Sokola, synagogu, tkalcovnu, továrny, ústavy hluchoněmých, slepých, sv. Norhburgy, tělocvičny dr. Tyrše, staroměstskou věž, Graebova villu, vodojemy, výstavy, zahrady. Dámy navštěvovaly turisticky oblíbená místa v blízkosti Prahy (některé jsou nyní již její součástí) jako byly: Chuchle (72krát), Nebozízek (40krát), Bubeneč (14krát), Černošice (28krát), Dobřichovice (10krát), Šárka (7krát), Karlštejn (7krát). Výlety na více dnů se konaly často do Kutné Hory, Berouna, Mělníka, Šternberka, Pardubic, Na Sázavu, Orlík a Zvíkov, do Karlových Varů.

Účastník výletů ing. P.Bauše zanechal na tyto výletu vzpomínku: „Bylo tu tuším okolo r. 1878,

kdy Vojta Náprstek (...) pořádal s Americkým klubem dam celodenní i vícedenní výlety do českých krajů, na historické památky a krásy přírodní bohatých. Chystal se tehdy výlet dvoudenní do Prachovských skal u Jičína, na kterém, pod vedením prof. Malocha, měly být označeny významné skály velkými čitelnými nápisy, jednak k orientaci turistů, jednak aby originelní názvy, jako „Babinec“, „Pelíškův most“ aj., pro budoucnost byly zachovány. Ku psaní nápisů byl jsem Vojtovi Náprstkovi doporučen. (...)K pozdějším výletům kreslil jsem hektografickým inkoustem mapy s význačením směru cesty, aby každý účastník již předem se mohl o nastávající vycházce orientovat.“(Štěpánová, 2001, s.135) Na památku této návštěvy Prachovských skal bylo jedno místo ve skalách nazváno „Americká sluj“.

Humanitární činnost pod vedením Vojty Náprstka

Výlety dobročinné

Klubistky pořádaly také mnoho výletů spojených s pomocí slabým a potřebným. Hned v prvním roce trvání Amerického klubu dam se konala první vycházka s hluchoněnými děvčaty do Roztok, aby se děvčata rozveselila a pookřála. V červenci 1865 dámy navštívily Bartolomějský chudobinec a chorobinec na Karlově.

Již od roku 1866 začaly klubistky navštěvovat pravidelně opatrovny a o štědrých večerech je podělily nejrůznějšími cukrovinkami, vánočkami, perníkem, pečivem, šaty, punčoškami, střevíci, čepicemi a klobouky či rukavicemi. Pražská městská rada na tento účel klubu přispěla a tak roku 1869 evidovaly dámy 1195 loket plátna spotřebovaného na prádlo pro tyto děti.

Pomoc raněným a nemocným

Členky Amerického klubu dam se výrazně angažovaly v akcích humanitárního charakteru, což se projevilo hlavně roku 1866 při krátké, ale krvavé prusko-rakouské válce, která vyvrcholila v osudové bitvě 3. července u Hradce Králové. Nebyly léky, obvazy, prádlo, ani ošetřující personál. Dámy ihned začaly pečovat o raněné a další nakažené cholerou, kteří byli sváženi do pražských nemocnic. Denně pracovalo v domě U Halánků na 30 dam, které pilně připravovaly pro zraněné obvazy, velmi žádanou cupaninu z plátna na rány, houby na vymývání ran, náplastí, podušky a prádlo, které šily na šesti šicích strojích, které zakoupil Vojta Náprstek od firmy Wheeler a Wilson.

Až do konce září navštěvovaly klubistky třikrát týdně (celkem 66krát) raněné v nemocnicích. Nosili jim obvazy, prádlo, pití, psací potřeby, knihy ke čtení, tabák a doutníky (těch se rozdalo na deset tisíc kusů), karty. Dokladem pilné a neutuchající činnosti jsou zachované počty – malý počet

členek klubu sesbíral a vydal na pomoc vojínům 4 342 zlatých, dámy napsaly příbuzným vojínů 518 psaní (klubistky psaly česky, německy, maďarsky i rumunsky), přinesly jim 1 171 knih ke čtení a 1438 novin, rozdaly 9 centů 71 liber tabáku, 102571 doutníků a 488 dýmek. Dámám z Amerického klubu dam poděkoval po válce 26.10. 1866 sám císař František Josef I. vlastnoručním listem s poděkováním za věrnost, loajalitu a patriotismus. Americký klub dam byl jmenován na pátém místě a hned za ním Vojtěch Náprstek.

Jedna z dam zanechala na tyto pohnuté chvíle písemnou vzpomínku: „Navštěvovaly nemocnice, přinášejíce pomoc, útěchu. Předčítaly raněným noviny, dopisovaly jejich příbuzným. Zkrátka přičiňovaly se ze všech sil, nelekaly se nijakých obtíží a nepříjemností, čemuž na doklad uvádím drobnůstku, jež nebyla tak nepatrná, jak se nyní zdá. Jednou nebylo a nebylo lze dostati tabáku, neboť byl všečen od Prušáků zabaven. A vojáckové nežádali si ničeho tak horoucně, jako tohoto zaklínače bolesti, stesku, dlouhé chvíle. I odvážily se dvě z dam mezi nepřátelské vojsko na Hradčany k pruskému veliteli, aby tabák vyprosily, což se jim též podařilo.“ (Šolle, 1994, s.158)

Další členka Helena Rosslerová na to později také vzpomíná: „Dopoledne se šilo, odpoledne dva- až třikrát za týden se šlo do některé nemocnice. Před takovou návštěvou tu stál veliký koš květin, ze kterých se vázaly kytičky, chystalo prádlo a dopisní potřeby, dvě velké baňky limonády k tomu, a odpoledne sebral vše sluha z pivovaru na dvoukolový vozíček a jel s námi. Šly jsme vždy čtyři nebo pět žen a jedné z nás vždy Náprstek svěřil odpovědnost. V nemocnici šly jsme od postele k posteli, ptaly jsme se raněných, co by si přáli, pakli mohli sami psát, daly jsme jim psací potřeby. Když psát nemohli, napsaly jsme si adresy a vzkazy nemocných. Bylo tu dosti Poláků a Vlachů; tři Polky, slečny Machotkovy, převzaly polská psaní a já vlašská. Jelikož z Prahy žádná pošta nešla, posílal Náprstek dvakrát týdně posla do Plzně, který tam vyplatil dopisy a dal na poštu. Tak se, nevím kolik set dopisů od raněných dostalo do rukou jejich rodin.“ (Štěpánová, 2001, s.137)

Dámy pomáhaly zraněným vojákům ještě jednou a to za války proti Bosně a Hercegovině roku 1876. Poslaly do Záhřebu a Sarajeva devět beden prádla, mnoho šatů zakoupených vlastními prostředky a ještě 21 beden prádla a cupaniny získaných dary.

Péče o potřebné děti

Jednou z nejrozsáhlejších charitativních akcí klubu bylo pečování o děti a mládež, jak o nemocné tak o zdravé i o postižené nebo ty bez rodičů. Klubistky konaly pravidelné návštěvy do opatroven u sv. Štěpána, na Hrádku a ve Vlašském sirotčinci, v Klárově ústavě dámy četly slepcům díla české literatury. Náprstek spolu s dámami organizoval pro tyto děti dýchánky a vycházky pro slepé a hluchoněmé děti. Když byly svátky, darovaly členky dětem i z chudých dělnických rodin

šaty, které samy ušily nebo upletly. Konaly sbírky na boty, psací potřeby, knížky, hračky, sladkosti, ovoce pro tyto potřebné děti. Od roku 1866 zdobily dámy těmto dětem každé vánoce vánoční stromeček, což byla v Praze naprostá novinka. Každý Štědrý den tak bylo obdarováno přes pětset dětí.

Projekt sirotčince

Náprstek již v Americe pojal úmysl založit v Čechách dívčí sirotčinec, ve kterém by bylo plně postaráno o dívky nejen po fyzické stránce, ale byly by zde také řádně vychovány a vzdělány tak, aby se mohly později postavit na vlastní nohy a samy se uživit. Náprstek původně plánoval, že by sirotčinec, Průmyslové muzeum i městskou knihovnu, jejíž fondy by byly založené na fondech z Náprstkovy knihovny měly být umístěny v nově založené budově na místě u domu U Halánků. Tento plán si ovšem vyžadoval obrovské finanční náklady. Dámy z klubu se proto rozhodly, že Náprstkovi s tímto projektem pomohou. Za účelem získání finančních prostředků vymyslely mnoho projektů, z nichž jeden z nich byl založení konzumu, ve kterém by prodávaly všemožné zboží od cukru až k tabáku. Po dvou letech se však konzum uzavřel, protože se ukázal být neziskovým. Dámy za účelem získání peněz na sirotčinec uspořádaly ještě mnoho dalších akcí, zorganizovaly loterii, poté velkou hudební akademii se živými obrazy, roku 1874 výstavu národopisných předmětů a přírodnin z Afriky přivezených dr. Holubem, také výstavu velkých želv a přispěly také dobrovolnými příspěvky a dary.

Je to asi jediný Náprstkův projekt, který se přes úsilí jeho a Amerického klubu dam nezdařil. Ještě předtím, než mohl tuto myšlenku uskutečnit, založila arcivévodkyně Gisela na Hradčanech první dívčí sirotčinec a dámy došly také k závěru, že je to podnik nad jejich síly, to ovšem neznamená, že by přestaly na tuto bohubilou myšlenku sbírky konat. Sběrka utěšeně rostla, zvláště když třeba jedna nejmenovaná dáma darovala Náprstkovi na tento účel 1000 zlatých a neznámá paní, kterou byla pravděpodobně „panímaminka“ Anna Náprstková, zase přispěla 8000 zlatými.

Při příležitosti dvacetiletého založení klubu roku 1884 odevzdaly dámy do rukou starosty pražské obce 30 000 zlatých, aby z nich byla financována nová místa v městském sirotčinci pro sirotky dívčího pohlaví nebo aby pomohly ke stavbě nového dívčího sirotčince. Nadace s názvem „Nadace českých dam Bývalého amerického klubu v Praze k opatření a výchování zcela osiřelých dívek českých“ pomohla k výchování patnácti dívek a zanikla až před druhou světovou válkou. Sám Vojta Náprstek přijal do své rodiny pět osiřelých dívek a spolu se svou budoucí ženou Josefou Náprstkovou je vychoval a dal jim vzdělání.

Dětské slavnosti

Novinkou, kterou zavedly členky Amerického klubu dam a která byla s úžasem sledována veřejností i komentována tiskem bylo pořádání tzv. dětských zábav, uspořádaných obvykle v okolí Prahy nebo na vhodných místech přímo v Praze. Byly to do nejmenších detailů připravené dětské slavnosti pod širým nebem se zpěvy a tělocvičnými hrami, kterých se zúčastnily i celé třídy obecných škol v Praze.

První dětskou slavností byl 5.5.1865 výlet dvaceti hluboněmých dívek do Roztok, který byl takto zopakován ještě třikrát. Ale za oficiálně úplně první je považována slavnost 29. června 1867 na Rohanském ostrově, které se zúčastnilo 1400 dětí ze všech pražských škol. Později byly organizovány zábavy vždy pro jednu nebo dvě školy podle velikosti místa zábavy. Jedna z dam vzpomíná na tuto událost takto: „Bylo to pro Prahu něco dosud nevídaného. Obecenstvo sledovalo průběh s nedůvěřivostí, k jaké zavádí každá novota. Nechybělo ani nářek a vtipů na „klubíčka“⁴. Dámy Amerického klubu šly jako průvodkyně a strážkyně dlouhého průvodu v dokonalém pořádku ulicemi naplněnými diváky, nevšímající si než svěřené mládeže. Náprstek neznaje únavy, nejen že se staral od časného rána o vše, čeho bylo zapotřebí k obveselení a občerstvení malých hostí, ale za odpolední slavnosti chodil bez omrzení ostrovem a měl pro každou z dam povzbuzující slovo. A s dětmi si hrál, jako by byl hochem, po celé Praze známý frač lital jen což!“ (Kodym, 1955, s.83)

Stanislav Kodym, přítel Vojty Náprstka to ve své knize popisuje takto: „Děti si nesly všemožné nářadí na hry, tyče, kroužky, dlouhé stuhy, jež se naplétaly za zpěvu a rejů na tyč, měly s sebou bubny, jež jim notily do kroku, stužky jako odznaky a co jiného ještě! A nebylo lehkou úlohou nasytit skoro půl druhého tisíce hladových děcek, a nejen je nasytit, ale rychle a bez zmatku nasytit; rozdat spoustu dalačků, rohlíků, housek, koláčů, chleba s máslem! A co se jen při tom vypilo limonády! O tohle se sice postaraly členky, které na několika místech obsluhovaly děti, jež nastupovaly v řadě, ale vše musilo být napřed promyšleno a obstaráno. Mnoho z toho přivezl koník, který jindy rozvážel zboží ze skladu; jak lehce si vyšlapoval, když s prázdným vozíkem se zvečera vracel do stáje.“(Kodym, 1955, s.84)

Jedna z účastnic, která byla v té době jedním z dětí, které se slavností účastnily, vzpomíná: „Nebylo od těch dob v Čechách člověka, který by byl sám jediný, s hloučkem žen-spolupracovnic, vyváděl děti z nejchudších pražských čtvrtí do přírody, na slunce a čistý vzduch, který by je byl nakrmil, napojil a připravil jim tak několik hodin nezapomenutelně radostných. (Kodym, 1955, s.84)

4 Tak se lidově říkalo členkám Amerického klubu dam

Za prvních dvacet let zorganizoval Americký klub dam padesát těchto slavností a to pro školy z těch nejubožejších oblastí Prahy, kde děti neměly místa ke hraní na čistém vzduchu. Tyto zábavy se konaly na Žofině, ve Hvězdě, v Bubenči, v Roztokách, na Cibulce, na Nebozízku, u sv. Prokopa, celkem se jich zúčastnilo přes osm tisíc a průměrně za rok si na nich hrálo přes pětset dětí. Na jedné zábavě na děti dohlíželo a staralo se o ně nejméně 25 dam (rok 1881) a nejvíce 537 (rok 1868) ročně.

Dámy z klubu s pomocí Vojty Náprstka zaslaly radě hlavního města Prahy „Podání Amerického klubu dam k Radě města Prahy“⁵ s vysvětlením proč a za jakým cílem tyto dětské slavnosti pořádaly. Na začátku podání je rozebráno, jak tyto dětské zábavy působí na dětskou mysl i na dospělé, kteří se jich s dětmi účastní. Dále bylo statisticky doloženo, že Praha je jedno z nejtěsněji stavených měst, hlavně Židovské a Staré město, které nemá skoro žádné zahrady. Z celkového počtu 157 085 lidí je 16 422 školního věku a nemá zde na hraní téměř žádného místa. Když zemřel Vojta Náprstek přestaly se organizovat i tyto dětské zábavy, objevily se znovu až ve 20. století jako novinka z Anglie a Francie.

Náprstek spolu se svou manželkou Josefou Náprstkovou zapůjčil dětem z pražských škol místnosti, hlavně dvůr domu U Halánků pro pěstování květin a tak roku 1889 vznikl k radosti všech těchto dětí „**Spolek pro pěstování květin školními dětmi**“, kde se děti mohly pochlubit vlastnoručně vypěstovanou květinou. Vojta Náprstek také dětem chudých rodičů dával volné vstupenky na návštěvu sbírek a výstav (hlavně na Jubilejní výstavy zemské) a velkým žákům Průmyslové školy zase daroval odměny z výnosu ze vstupného ze sbírek Průmyslového muzea. Oba manželé Náprstkovi se chovali vždy k dětským návštěvám domu U Halánků přívětivě a láskyplně a malí hosté byly vždy obdarováni pečivem, ovocem, obrázkovou knihou, míčem či jinou drobností. Náprstek měl zájem i o mládež opuštěnou a delikventní, neboť v obecním zastupitelstvu podal roku 1882 návrh na založení Libeňské vychovatelny. I do své knihovny kupoval stále další a další publikace o tom, co je pro děti chudé a opuštěné činěno v zahraničí. Náprstek cítil lásku ke všem lidem dobré vůle, největší však radost cítil tehdy, když mohl pomoci těm nejpotřebnějším, chudým dětem a opuštěným sirotkům a k této pomoci vedl i dámy z Amerického klubu.

Další aktivity Amerického klubu dam

Vlastenecké aktivity

Členky Amerického klubu dam byly nadšené vlastenky, které dávaly svou lásku k vlasti najevo

5 Viz příloha C.

kdykoliv to bylo možné. Ale jako takové nutně vzbuzovaly nelibost a policejní represí ze strany rakouského režimu. Konec šedesátých let 19. století s sebou nepřinesl jen zvýšené národní uvědomění a vlastenecké aktivity, ale také dobou policejního stíhání, konfiskace novin, soudního stíhání českých žurnalistů a vůbec všech uvědomělých lidí, pokud se vlastenecky na veřejnosti projeví. A tak když 8. listopadu 1867 dámy z Amerického klubu dam položily na Bílé hoře v Praze věnec s nápisem „Nedáme své vlasti zahynouti“, byly tyto dámy v čele se Sofií Podlipskou odsouzeny na 48 hodin do vězení.

Police si vzala tuto akci jako vhodnou záminku, aby mohla klub sledovat a v budoucnu ho mohla i zakázat. Náprstek byl několikrát předvolán k výsledku a mezi členkami samými byla dívka, která i když nevědomě, vynášela ven informace policii. Dne 15. února 1870 byl **Americký klub dam** policejně zakázán. Jako důvod byly uvedeny veřejné politické manifestace a také skutečnost, že klub nebyl policejně zaregistrován, což nařizoval společovací zákon. Dámy vyřešily situaci tak, že se i dál volně setkávaly, nazvaly se **Bývalý americký klub českých dam** a pokračovaly s neztenčenou intenzitou v národních a vzdělávacích aktivitách.

Dámy se také účastnily mnoha akcí podporujících české národní uvědomění. Při slavnostním pokládání základního kamene k Národnímu divadlu pomáhaly dámy spolu s Náprstkem vítat, ubytovávat a starat se o pohoštění mnoha hostů, také jim ukazovaly historická pamětihodná místa Prahy. Klubistky byly také popřát v červnu 1868 Františku Palackému k jeho 70. tým narozeninám.

Zajímavou činností klubu bylo **pečování o hroby** mimořádných, ale často pozapomenutých národních osobností, kdy dámy před dušičkami tyto hroby očistily a vyzdobily. Klubistky také napomohly k tomu, že byl 6. června 1869 vystavěn Boženě Němcové na Vyšehradě pomník, kdy jeho odhalení bylo velkou českou kulturní událostí a manifestací českého národa. Do základního kamene pomníku nechaly dámy vložit box ukrývající v sobě sedm fotografií členek Amerického klubu dam, deník klubu za rok 1869, fota zraněných vojáků, o které dámy roku 1866 pečovaly, vydání babičky, fotografie Vojty Náprstka s matkou a další dobové listiny. Na Žofíně pak byl večer zorganizován dámami koncert, na kterém účinkovaly pouze ženy, což bylo pochvalně kvitováno i v zahraničním tisku. Americký klub dam nechal vydat k této příležitosti některé knihy Boženy Němcové, její portrét a pamětní medaili a posílal to vše vlastencům po celých Čechách.

Klub také zorganizoval sbírky na pomníky E. Krásnohorské, M.D.Rettigové, O. Sklenářové-Malé a další. Daroval také finanční prostředky na dostavbu katedrály sv. Víta, pomníku Jana Husa, postavení Národního divadla nebo na pomoc Národnímu muzeu.

Jazykové a hudební aktivity

K dalším aktivitám patřily cizí jazyky (angličtina, francouzština, italština, ruština a esperanto), ve kterých se klubistky pravidelně vzdělávaly a také v hudební výchově a ve sborovém zpěvu. Pěvecký sbor měl pravidelně zkoušky jednou za týden a zpívalo se všude, na výletech a akademiích, slavnostech i po přednáškách. Nejdříve stál v čele sboru skladatel František Kaván a poté slečna Havelková, druhá manželka známého filantropa Josefa Hlávky. Kaván složil pro klub velký počet písní a sborů, pozměnil pro něj národní a lidové písně a Náprstek je poté vydal pro dámy vlastním nákladem.

Tělesná výchova

Dámy na sobě pracovaly i co se týče fyzické stránky, cvičily v privátní tělocvičně, kterou měly pronajatou na Vinohradech. To bylo velkou zásluhou členky Klementiny Hanušové, dcery prof. J. I. Hanuše, která byla zvyklá již od dětství cvičit v Malypetrově tělocvičném ústavu v Praze a tam se i seznámila s Miroslavem Tyršem. Od roku 1869 řídila Tělocvičný spolek paní a dívek pražských a „opakovací běhy tělocvičné“ pro učitelky a o nějakou dobu později začala cvičit speciální cviky pro oslabené děti se špatným držením těla.

Zralý věk Vojty Náprstka

V období od konce padesátých let po návratu do vlasti až do začátku let sedmdesátých položil Vojta Náprstek základní stavební kamenu k celému svému životnímu dílu. Založil v domě U Halánků vyjímečnou a bohatou knihovnu, ve které pořádal tzv. dýchánky sdružující kulturně politickou elitu tehdejší doby. Dal impuls k rozvoji ženského emancipačního hnutí, jehož centrem se stal Americký klub dam sídlící v knihovně domu U Halánků. Ale s hlavním cílem svého snažení Průmyslovým muzeem, jehož zřízení si předsevzal dokončit sám a na vlastní náklady, doposud nepokročil. Byl to velký projekt vyžadující obrovské investice na to, že si ho naložil na svá bedra jediný člověk. Rozsáhlé sbírky byly uloženy v nevyhovujících prostorách domu U Halánků. Náprstek se proto snažil přesvědčit svou matku Annu Náprstkovou k tomu, aby poskytla finanční prostředky na zřízení samostatné budovy Průmyslového muzea, neboť Náprstkova matka vytvořila svou prací za svého života obrovský majetek a přestože Náprstek měl majetek rozsáhlý, jeho pánem až do své smrti zůstala jeho matka. Anna Náprstková se posléze nechala přesvědčit, ale když už se začalo se stavbou samotnou, vzala svůj souhlas zpátky, neboť potřebovala peníze vložit do živnosti bratra Ferdinanda. Vojta zůstal stát opět na mrtvém bodě.

Josefa Náprstková

Nejdůležitějším a nepostradatelným pomocníkem, oddanou družkou, podílející se na většině Náprstkových kulturních a osvětových aktivitách včetně pilné činnosti v rámci Amerického klubu dam byla jeho manželka Josefa. Vojtovi Náprstkovi by se bylo nemohlo podařit uskutečnit vše, co uskutečnil, kdyby nebylo jeho dvou oddaných a nesmírně výkonných pomocnic - matky Anny Náprstkové a manželky Josefy. Matka mu k jeho cíli poskytla hmotné zabezpečení a manželka Josefa, která byla již za života Anny Náprstkové její pilnou pomocnicí a po její smrti vedla celý podnik U Halánků, byla hlavním pomocníkem při realizaci myšlenky Průmyslového muzea i sekretářkou pohotově vyřizující jeho veškerou korespondenci. Sama se pak věnovala již i svým projektům jako například sbírce předmětů lidové kultury nazvané „Práce našich matek“, projektu „Zátiší“ majícího za cíl podpořit staré ženy, které již nemohly pracovat, spolku „Domácnost“ a dalším.

Smrt matky

24. dubna 1873 slavila Vojtěchova matka Anna Náprstková své 85. narozeniny a brzy poté, 19. října 1873 Anna Náprstková zemřela. Měla velkolepý pohřeb, kterého se zúčastnily všechny významné osobnosti tehdejší doby i zástupy pražské chudiny, neboť se tato sebevědomá, příčinnivá žena oplývající dobročinností a lidumilností těšila velké oblibě po celé Praze. Pohřbu se zúčastnily i dámy z Amerického klubu dam, jejichž schůzky panímaminka od Halánků navštěvovala, klub vždy štědře podporovala a pamatovala na něj i ve své závěti. Jan Neruda později o Anně Fingerhutové napsal: „Vojta Náprstek je pravým šlechticem a má ušlechtilého předka. Za rakví Anny Náprstkové, matky jeho, kráčela Praha s obnaženou hlavou. A když byla otevřena závěť její, poznal národ náš, jak je milován.“ (Šolle, 1994, s.172)

Anna Náprstková odkázala Vojtěchovi nejen dům U Halánků, ale také dům U černého orla na Poříčí určený pro průmyslové muzeum tak, aby Vojta mohl uskutečnit svůj životní sen. Po smrti Anny Fingerhutové převzala Josefa její povinnosti v živnosti U Halánků Josefa a 25. února 1875 si vzala na radnici Vojtěcha Náprstka. Josefa si byla dobře vědoma toho, že se nenarodila do přední měšťanské rodiny a ve společnosti nebude oslňovat ani vzdělaností, ani společenským šarmem. Svoje uplatnění viděla v práci a to hlavně v práci pro Průmyslové muzeum, které bylo společnou láskou obou manželů Náprstkových.

Průmyslové muzeum

Základní kámen Průmyslového muzea byl položen již 17. dubna 1876 u příležitosti 50.

narozenin Vojty Náprstka. Intenzivně stavět se však začalo až v polovině osmdesátých let a při příležitosti Náprstkových 60. narozenin 17. dubna 1886 byla dostavěna hrubá stavba tříposchod'ové budovy. Až roku 1889 bylo Průmyslové muzeum definitivně dokončeno.

Průmyslové muzeum mělo mít za úkol zpřístupnit širokým vrstvám obyvatelstva a českým výrobcům nejnovější informace a průmyslové výrobky ze zahraničí a druhým cílem bylo seznámit české ženy s nejnovějšími nástroji do domácnosti, které by jim ulehčily práci, ženy tak mohly věnovat volný čas vzdělání, začít vykonávat zodpovědnější práci a staly se tak ekonomicky nezávislými. Avšak překotný revoluční průmyslový vývoj v druhé polovině 19. století způsobil, že se stalo téměř nemožné ho muzejně zdokumentovat, zvláště pokud by to byla snaha jednoho jedince. Proto bylo původní zaměření Průmyslového muzea vpravdě utopické. Jan Neruda již na počátku stavby muzea vyzdvihl Náprstkův velkolepý vlastenecký počín a obětavost již se tomuto úkolu věnoval, ale zároveň kriticky poukázal na nedostačující kapacitu a na neujasněný program muzea, které mělo shromažďovat průmysl celého světa, což nemůže zvládnout sebebohatší a sebeschopnější jedinec a Náprstek ještě zároveň v muzeu shromažďoval etnografické sbírky českých spisovatelů. Ve fejetonu ze 2. června 1878 v Národních listech Neruda píše: „Tak si myslím, že Náprstkovo museum nestačí. Viděl jsem tyto dny připravenou už část staveniště – ne ne, i když se přimyslí celé staveniště ostatní, nestačí to, pravím! A kdyby se stavělo do čtyř pater a u každého patra bylo hned po dvou mezaninech a u každého okna se vyvěsila klec, s velikostí pořádné jizby, opakuju: n e s t a č í ! Škoda toho podniku! Ale to je to, že byl založen bez řádného rozpočtu, vlastně že v rozpočtu bylo zapomenuto na něco, nač by se nemělo zapomenout v žádném rozpočtu českém. Totiž na tu vzornou, tolikrát už osvědčenou – obětavost naší šlechty a zámožnějších kruhů měšťanských.“ (Šolle, 1994, s.177)

V Náprstkově sbírkách se nacházelo také mnoho etnografických předmětů primitivních domorodců z celého světa, které si přivezl již z Ameriky. Náprstek měl nejdříve v úmyslu srovnáním těchto primitivních předmětů s moderními průmyslovými výrobky zdokumentovat pokrok, ale počet etnografických předmětů stále narůstal, Náprstek si také kupoval další národopisné exponáty. Etnografické předměty v osmdesátých letech již počtem převýšily exponáty průmyslové a protože Náprstek sám si již během 70. let počal uvědomovat, že původní širokou vizi Průmyslového muzea nelze naplnit, začal hledat pro muzeum novou orientaci. A o té rozhodly právě tyto předměty cizokrajného národopisu.

Byly to hlavně široká sbírka dr. Emila Holuba z výprav do jižní Afriky, dr. Antonína Steckera z Libye a Etiopie, dr. Otakara Feistmantla z Indie, dr. Františka Czurdy a dr. Pavla Durdíka z Indonésie, Josefa Wunsche z Malé Asie, Enrique Stanko Vráze z Jižní Ameriky, Benedikta Roetzla ze Severní a Střední Ameriky a Josefa Kořenského z Číny a Japonska. Jsou zde uloženy také

archeologické sbírky a předměty lidového umění, hlavně sbírka lidových výšivek a krojů shromážděná Josefou Náprstkovou v oddělení pojmenovaném „**Práce našich matek**“, ze které byla po Náprstkově smrti uspořádaná velkolepá **česká národopisná výstava**.

Josefa do sbírek Průmyslového muzea přispěla sbírkou českého a slovanského umění, která byla později nazvána „Práce našich matek“. Podnětem k tomu se stal náhodně nalezený kousek lidového vyšivaného čepce z Mladoboleslavska, kterým byly U Halánků vycpány prostory mezi lahvemi a který Josefa intuitivně hned rozpoznala jako něco cenného. Začala tak zakládat jednu z našich nejstarších sbírek tohoto typu, která v budoucnu patřila do nového teprve vznikající odvětví – národopisu. I když sama Josefa na venkově tyto exponáty nesbírala, inspirovala a i zaplatila mnoho jiných, kteří pro ni tyto předměty na venkově vyhledávali. První samostatná výstava lidové tvorby byla uspořádaná Josefou Náprstkovou roku 1880 na Žofíně. Tato expozice „národního vyšívání“ byla prvním pokusem o propagaci domácí lidové kultury, přiblížila veřejnosti „práce našich matek“ a kolekce sběratelů lidového umění z Čech, Moravy a Slezska.

Josefa nebyla jedinou sběratelkou tohoto druhu v Čechách, ale jako jediná měla možnosti takovou výstavu uspořádat. Vojta Náprstek Josefě s organizací pomáhal. Na Žofíně bylo nakonec vystaveno 1300 předmětů, většinou částí ženských krojů. Výstava, ale jak se posléze ukázalo, předběhla svou dobu.

Roku 1887 byla uspořádaná další velká pražská výstava výšivek v čerstvé novostavbě Českého průmyslového muzea, na které se velkou měrou podílela i Josefa Náprstková a která měla na veřejnosti obrovský ohlas. Od roku 1887 se pak výstavy lidových výšivek organizovaly v muzeu manželů Náprstkových každý rok. Roku 1891 se Josefa věnovala dvěma expozicím na velkolepé Zemské jubilejní výstavě v Praze, jednu z expozicí tam měla její kuchařská škola „Domácnost“ a druhá s názvem „Česká chalupa“ byla roubená stavba, ve které se předváděly vybrané české národopisné oblasti. Další velká národopisná výstava se uskutečnila roku 1895, na té se ovšem Josefa již organizačně příliš nepodílela.

Politická činnost Vojty Náprstka

V šedesátých letech 19. století se Vojta Náprstek začal angažovat i politicky a roku 1863 se stal poslancem českého zemského sněmu za českou národní stranu za volební okres Lomnice nad Popelkou, Sobotka a Nová Paka. Politická činnost nikdy nebyla cílem Náprstkova života a o poslanecký mandát příliš nestál, jako poslanec nebyl nijak mimořádně aktivní, nevynikl na sněmu ani jako řečník, ani neinicioval důležité politické akce, vykonával však svůj poslanecký mandát poctivě.

Třebaže činnost v parlamentu Vojtu Náprstka příliš neuspokojovala, činnost v orgánech pražské městské samosprávy v 70. a 80. letech vykonával rád a s chutí, protože to byla oblast blízká jeho srdci a založení, kdy pomocí prosazování různých dílčích reforem mohl napomoci ke zlepšení poměrů ve městě, ať už sociálních, kulturních nebo ekonomických. Od roku 1873 se Náprstek stal členem sboru obecních starších a na její schůzi roku 1881 byl zvolen do městské rady, ve které zůstal až do roku 1892, kdy ze zdravotních důvodů své členství zrušil.

Náprstek se angažoval ve věcech veřejného zdravotnictví a hygieny, snažil se prosadit vylepšení městské kanalizační sítě a zajistit dostatek pitné vody pomocí filtrace říční vody. Z hygienických důvodů Náprstek vystoupil kriticky proti dámským vlečkám, které výřily prach v ulicích Prahy. Snažil se také o rozšíření městských sadů a jejich lepší údržbu a získání dalších pozemků pro veřejnou rekreaci. Náprstek se také snažil prosadit, aby město zakoupilo Královskou louku na Smíchově, která by sloužila k veřejné rekreaci a v budoucnosti by na ní mohla být založena zoologická zahrada. Náprstek sice sám doma žádné zvíře neměl, ale soucítil i s živými tvory, a proto se několikrát psů i veřejně zastal s tím, že v Praze nemají žádné místo pro volný výběh a musí chodit jen na vodítku. Za tuto připomínku byl karikurován v soudobém časopise.

Kritizoval také nedostatečné množství levných lidových lázní v Praze a jednoznačně se postavil proti návrhu městského zastupitelstva, aby bylo dětským kočárkům zakázáno jezdit v Praze po chodníku a byla jim vyhrazena jen jízdní dráha. S pomocí členek Amerického klubu dam uspořádal průzkum hustoty provozu dospělých, dětí a kočárků na ulicích Prahy v dopravní špičce, dále zaslal dotaz starostům velkých evropských měst, jak řeší tuto věc oni a všechny získané informace poté použil k argumentaci ve prospěch práv maminek.

Velkou pozornost a podporu věnoval také charitativním organizacím jako byl dívčí sirotčinec na Hradčanech, chudobinec na Karlově, dětská opatrovna na Hrádku a vychovatelná pro zpustlé a zanedbané jinochy v Libni. Náprstek měl velký zájem i o pohřbívání, snažil se o založení krematoria, o rozšíření Olšanských hřbitovů nebo o založení nového centrálního hřbitova, který by byl interkonfesijní. Náprstek byl přítel všech užitečných novot a snažil se získávat nové zkušenosti prostřednictvím studijních cest a proto navrhl vypsát cestovní stipendia pro řemeslníky a díky němu bylo 2000 zlatých věnováno na pomoc vzdělání řemeslníkům.

Celý život se Náprstek věnoval pomoci ženám a tímto směrem pracoval i jako radní, když se snažil **prosazovat rovnoprávnost mužů a žen**. Vystoupil s požadavkem učitelek na stejný plat jaký mají jejich kolegové a s požadavkem volebního práva pro ženy v obecních volbách. Zamítl návrh na zrušení příspěvku pro Ženský výrobní spolek, který založil odborné školy pro dívky a snažil se prosadit založení městské pokračovací školy pro dívky.

Svého postavení v radě města užíval i pro technologické zlepšení životního stylu pražanů. Snažil se prosadit rozšíření užívání plynu v domácnostech, také telefon a byl jedním z jeho prvních uživatelů v Praze. Angažoval se také v kulturním povznesení Prahy, snažil se o zvýšení dotací pro Městské muzeum a o založení Městské knihovny. Náprstkovým koníčkem byla statistika, kterou aktivně a rád ve svých návrzích v městské radě využíval.

Při poslední návštěvě pražské rady jí připomíná, aby dbala na humanitní ústavy, přimlouvá se za pomoc Spolku pro postavení Husova pomníku a vyslovuje přání, aby rada nikdy nezapomněla na prapor pravé svobodomyslnosti. Jeho poslední slova adresovaná radě zní: „Nechť Praha roste, vzkvétá a mohutní!“ (Šolle, 1994, s.184)

Náprstek byl blízký přítel vůdců staročechů Riegra a Palackého a na politické pole vstoupil spíše z jejich přání než ze své tužby po politické činnosti. Chtěl svému národu sloužit, avšak ne jako politický vůdce, ale v první řadě chtěl pomoci svému národu k tomu, aby byl silný a svobodný mezi ostatními evropskými národy. Byl demokratem, který kolem sebe shromažďoval vše poctivé a pozitivní bez ohledu na ideové rozdíly a který ve svém domě přivítal osoby všech politických i náboženských vyznání, pokud měli také jako on přání přispět ke kulturní a hmotné obrodě člověka. Zkušenosti jak z absolutistického Rakouska, tak i z Americky ho dovedly k přesvědčení, že nerozhoduje překotná radikální politika, ale pravá síla národa založená na kultuře, vědě a hospodářské síle.

II. Samostatné projekty členek Amerického klubu dam

Česká společnost prošla na začátku 70. let převratnými změnami směrem k továrnímu strojímu průmyslu, rozmachu dělnického hnutí a také ženské otázky. To si uvědomovaly jasně i vzdělané ženy z Amerického klubu dam a začaly se samy, jak si to přál i Náprstek, angažovat v **zakládání dalších ženských spolků**, svých vlastních vzdělávacích nebo charitativních projektů. V dopise ze 12. srpna 1870 píše Karolína Světlá své přítelkyni Elišce Krásnohorské: „Budí se to valně v našem pohlaví. Dostáváme z venkova dopisy do „Ženských listů“, jichž nelze ani uveřejnit pro přílišnou radikálnost. Ovšem vše je v nich neurované, sloh i myšlenky, ale pud a snaha k lepšímu jeví se ve všech i touha a přání, aby se poměry sociální co nevidět dokonale změnily. Teď ovšem jest heslem nejpřednějším „hlad“! Chceme jíst, ale otcové i mužové nás již nemohou nasytit, chléb, který vydělávají, stačí sotva pro ně, má-li se rodina udržet, musí žena a dcera pracovat s mužem a bratrem zároveň. Nejdříve se musí otázka ta vyřídit, musíme působiti, aby se lehčí řemesla, drobný prodej dostal do rukou žen, teď jen myslíme zdánlivě na žaludek, ostatní přijde samo a snad dříve, než si myslíme, budeme se smět hlásit k srdci svému i k duši své.“ (Šolle, 1994, s.161)

Od 70. let se tak hlavním cílem ženského hnutí stává snaha založit ženskou odbornou školu, která by dívkám z nemajetných rodin zajistila zaměstnání. Aktivní členky ženského hnutí jsou v těchto letech hlavně Sofie Podlipská, Tereza Nováková, Karolína Světlá, Eliška Krásnohorská. Karolína Světlá a Sofie Podlipská a od 60. let se angažovaly téměř ve všech významnějších ženských spolcích. Ve vedení těchto významných ženských spolků se opakují stále tatáž jména zakládajících žen. Tato personální propojenost důležitých spolků je charakteristická pro všechny významné ženské spolky od 60. let 19. století.

Ženský výrobní spolek český

Karolína Světlá společně s dalšími členkami Amerického klubu dam Dorou Hanušovou, Augustinou Opitzovou a Eliškou Krásnohorskou založily s pomocí městské rady v Praze roku 1871 Ženský výrobní spolek český, kde měly dívky ze středních sociálních vrstev možnost se prakticky vzdělat moderními metodami v obchodních předmětech, kreslení, jazycích, ručních pracech (i v šití na šicím stroji), technických vědomostech a znalostech řízení domácnosti. Tedy škola měla vést k tzv. „průmyslovému vychování“ tzn. připravit dívku pro rodinný život, ale zároveň i jí naučit praktické dovednosti. Ženy se zde mohly také poprvé odborně vyučit jako ošetřovatelky. Klub měl i svůj časopis nazvaný „Ženské listy“, které řídila Eliška Krásnohorská, ve kterém si mohly ženy přečíst informace o kulturních počinech, politice, literatuře české i zahraniční a o aktivitách dalších ženských spolků, nenacházely se zde však obvyklé kuchyňské a módní rubriky. Roku 1888 zde

získávalo vzdělání 607 žaček.(Neudorfllová, 1999, s.67) Založení spolku týkajícího se široké členské základny dívek pocházejících i z nižších vrstev kladlo velké nároky na jeho zakladatelku Karolínu Světlou, která o tom píše v dopise z 11. listopadu 1871 Vojtovi Náprstkovi: „Jen Vy, velevážený pane, jste snad jedině s to posouditi, jaká to jest práce jen poněkud zorganizovati materiál tak neurovnaný, zanedbaný ba namnoze surový, jakým je dosud naše pohlaví nedostatkem přiměřeného vychování a vzdělání; zakoušíte po mnohá již leta co zakouším teprvé málo měsíců. Ale není pomoci, musí vytrvati ti, jimž záleží na blaženější budoucnosti bližních svých; nejvyšší již čas, aby našly jisté otázky ohlasu a sympatií v nejširších kruzích a došly konečného rozhršení.“ (Šolle, 1994, s.163)

Tělocvičný spolek paní a dívek pražských

Již v roce 1869 iniciovaly Klemeňa Hanušová, Sofie Podlipská, Kateřina Fügnerová, Věnceslava Lužická-Srbová, Terezie Nebeská a Kateřina Hořínková spolu s Miroslavem Tyršem vznik vůbec první ženské tělovýchovné jednoty v českých zemích. Smysl Tělocvičného spolku paní a dívek pražských byl odvozován od Sokola, specifická pak pro něj byla osvěta, zaměřená proti dobovým představám o škodlivosti tělocviku pro křehkou dívčí konstituci a ostrá veřejná kritika v té době běžného nezdravého způsobu života dívek a žen. První starostkou se stala Sofie Podlipská, Klementina Hanušová vedla cvičitelský sbor. Spolek byl nejen otevřený ženské veřejnosti, ale i aktivně podporoval výuku dívčího tělocviku v okolních školách. V roce 1870 měl spolek 140 členů a cvičení navštěvovalo 31 žaček. (Bahenská, 2005, s.98) Od počátku 70. let 19. století se k tělocvičným aktivitám přidala i výuka zpěvu a vzdělávací aktivity. Ke cvičení spolek využíval tělocvičny Sokola. Chovankám pražského ústavu hluchoněmých umožňoval spolek bezplatné cvičení pod vedením Renaty Fügnerové, za snížený poplatek mohly cvičit i členky sesterského Ženského výrobního spolku.

Domácnost s českou kuchařskou školou

Roku 1885 byl založen členkami Amerického klubu dam další ženský vzdělávací spolek „Domácnost s českou kuchařskou školou“. Předsedkyní byla známá publicistka Věnceslava Lužická-Srbová, členkami byly např. Anna Holinová nebo Josefa Náprstková. Výuka měla praktickou a teoretickou část a předcházela jí Náprstkem uspořádaná výstava kuchyňských strojků a náčiní na Žofíně na počest výročí stých narozenin M. D. Rettigové.

Roku 1885 při příležitosti stoletého výročí narození Magdaleny Dobromily Rettigové spolu s dalšími členkami Amerického klubu dam Věnceslavou Lužickou-Srbovou, Louisou Čelakovskou,

Angelou Randovou a Marií Škardovou založila Josefa Náprstková kuchařskou školu „Domácnost“, ve které byla vyučována klasická výuka vaření, společenská a vlastenecká výchova a dívky po absolvování školy získaly certifikát, na jehož základě mohly najít i zaměstnanců. Cílem zakladatelek domácnosti bylo také ustavit práci žen v domácnosti jako odbornou činnost včetně názvosloví, vybavit kuchyň českých žen moderními přístroji a také připravit k tomuto tématu podrobné učebnice. Jídlna spolku se stala brzy oblíbeným společenským prostorem se zaručenou kvalitou podávaných jídel a obsluhy.

Minerva

Jednou z nejdůležitějších aktivit ve prospěch ženského vzdělávání bylo v roce 1890 otevření prvního soukromého dívčího gymnázia Minerva Eliškou Krásnohorskou s podporou Vojty Náprstka. Do prvního ročníku se přihlásilo 51 žaček, což byl na tehdejší dobu velký úspěch a svědčil o rostoucí touze dívek po vzdělání. Eliška Krásnohorská nám na okamžiky otevření Minervy zanechala tuto písemnou vzpomínku: „Když jsem pak Náprstkovi o zápise neodkladně vzkázala, že máme žaček 51, a doma psala tu zvěst ještě několika zvláštním přátelům, zazvonil někdo u mých dveří. Otevřevši spatřila jsem ohromnou kyticí růží mně podávaných, tak velikou, že jen stěží dveřmi prošla, a za ní teprv se objevil Vojtěch Náprstek, jemuž se ruce třásly únavou a po jehož zrudlém čele tekly praménky potu. „Na zdar, slečno!“ zdravil mě, „gratuluju Vám a Minervě! Více není třeba říci, však víte, co si myslím. Mnoho štěstí.“ a než jsem se vzpamatovala z nevýslovného dojmu, spěchal již se schodů – po kratičké té první a poslední své návštěvě u mne.“ (Štěpánová, 2001, s.140). Eliška Krásnohorská založila Minervu spolu s členka Ženského výrobního spolku českého – Dorou Hanušovou, Vilmou Sokolovou a Pavlou Maternovou. Minerva si kladla za cíl, aby ženy získaly přístup ke studiu na vysokých školách. Od roku 1896 mohly absolventky Minervy navštěvovat univerzitu jako hospitantky tzn. se souhlasem vyučujícího. Jako mimořádné posluchačky mohly od roku 1897 navštěvovat filozofickou fakultu a roku 1900 mohly řádně studovat medicínu. Od roku 1901 pak řádně navštěvovat vysoké školy.

Pražský český penzionát

Roku 1898 Josefa Náprstková ještě s dalšími klubistkami mj. Renatou Tyršovou a Annou Podlípou, chotí tehdejšího primátora, založila další novou instituci „První český penzionát pro dívky v Praze“. Bylo to zařízení pro dcery finančně movitých českých rodičů, kteří jim chtěli dopřát vzdělání, které by z dívek učinilo „dámu“. I na tento podnik byl položen národní akcent a požadavek ženské emancipace, spatřované v tom, že se zde dívky připravovaly na tradiční roli

manželky a matky, která bude vychovávat další českou generaci a zároveň bude manželovi vzdělanou družkou a pomocnicí.

Nedělní dýchánky pro dělné ženy a dívky

Manželka Vojty Náprstka Josefa Náprstková se rozhodla zorganizovat pro pražské služky kulturní pořady díky kterým by se nejen zabavily, ale také vzdělaly. Akce byly nazvány „Nedělní dýchánky pro dělné ženy a dívky všech oborů“ a byly po dvou letech úředně povoleny s cílem „ušlechtilou zábavou zjemňovat mravy dělných žen a dívek a hlavními prostředky k dosažení cíle toho, mimo vhodnou četbu jsou zpěv a hudba, jež mocný mají vliv na mysl lidskou.“ (Štěpánová, 2001, s.145). První nedělní dýchánek zahájený 17. listopadu 1901 měl takový úspěch, že další dýchánky brzy pokračovaly a byly ukončeny až roku 1913, kdy se sál Konviktu přestavěl na kino a o rok později vypukla první světová válka. Nejdříve se dýchánky odehrávaly v učebně svatohavelské školy, ale měly takový úspěch, že bylo třeba vyhledat větší. Pokračovalo se v Měšťanské besedě, která ale posléze dýchánky odmítla a tak nakonec pokračovaly již natrvalo ve velkém sále Konviktu blízko Náprstkova muzea. Program dýchánek byl:

1. Četba rázu mravoučného a vlasteneckého
2. Deklamace básní
3. Scénické provedení jednotlivých vhodných prací dramatických
4. Zpěv sólový a sborový
5. Zpěv národní za oučastenství všech shromážděných.

Prvního dýchánku se zúčastnilo 420 účastnic, druhého 750 a na dalších ještě více. Vstup byl volný a čas dalších dýchánek byl dopředu oznámen v tisku. Od roku 1910, již po smrti Josefy Náprstkové byly na veřejnost distribuovány tištěné programy dýchánek, kde na zadní straně letáku byly uvedeny texty národních písní, které se na konci dýchánek zpívaly.

Dámy z Amerického klubu dam byly toho názoru, že i pracující ženy si zaslouží velmi kvalitně provedený program s vysokou uměleckou kvalitou. Z toho důvodu mohly pracující ženy vidět provedení světových děl umělkyněmi z Národního divadla, spisovatelkami a básničkami např. O. Sklenářové-Malou, H.Kvapilovou, M. Hubnerovou, H.Benoniovou, V.Pittnerovou za ceny, které by si pracující ženy nemohly nikdy dovolit. Muži začali vystupovat na dýcháncích až později například mužský sbor pražského Hlaholu, České pěvecké kvarteto, F. Kmoche a další.

III. Po smrti Vojty Náprstka

Roku 1894 Vojta Náprstek zemřel a spolu s ním skončilo první, nejpłodnější a nejintenzivnější období Amerického klubu dam, období přesvědčování a boje za práva žen na vzdělání, vzniku prvních ženských spolků a škol.

Pro jeho manželku Josefu Náprstkovou to byla těžká rána, uzavřela se do svého smutku, cítila se opuštěná, přestože přátelé manželů Náprstkových stále do domu docházeli. Josefa se snažila zbavit všeho pro ní zatěžujícího, proto prodala živnost U Halánků a chtěla se věnovat hlavně Průmyslovému muzeu, pro které s manželem žili. Tam pracovala, těšila se ze vzácných předmětů a relaxovala. Celou svou pozornost věnovala muzeu a nadaci Náprstkovy Českého průmyslového muzea, která se stala jejím univerzálním dědicem. Stále se věnovala i akcím Amerického klubu dam, jeho činnost však již nebyla tak rozsáhlá jako za života Vojty Náprstka. V klubu se dál organizovaly nepočtené přednášky, kde si již dámy přednášely samy mezi sebou, sbíraly se finance na charitativní projekty, klubistky pomáhaly v knihovně a průmyslovém muzeu.

Členky Amerického klubu dam nechaly svému protektorovi k nedožitým 70. narozeninám postavit pomník na Nebozízku. Slavnostní odhalení pomníku v podobě mramorového stolu na kterém je vytesán nápis „Na památku pohoštění, jež poskytoval Vojta Náprstek v letech 1865-1883 mládeži pražských škol“ se odehrálo 17. dubna 1896 v přítomnosti klubistek, vdovy Josefy Náprstkové, školních dětí a jeho přátel.

Josefa Náprstová se ke konci svého života věnovala problematice dělnických žen. Ve své závěti odkázala největší část svých soukromých úspor **fondu „Zátiší“** pro staré a neschopné dělnické ženy. Umírá 13. září 1907, Eliška Krásnohorská o ní napsala: „Paní Náprstková byla zjevem, který(...) slučoval v sobě starosvětské tradice hospodyňské s novými názory moderní ženy, prostotu nejjednodušší výchovy s vlivy nejpokročilejší vzdělanosti, jež v domě u Náprstků měla svůj stánek.“ (Štěpánová, 2001, s.130)

Americký klub dam, který měl do té doby podobu soukromého spolku, se úředně zaregistroval pod názvem **Český americký klub dam** (předtím užíval nejrůznější obměny svého původního jména: Americký klub dam, Bývalý americký klub dam, Česko-americký klub dam, Americký klub českých dam). Klubu byla i nadále schválena k užívání knihovna a čítárna vždy ve středu a v sobotu odpoledne.

Klubistky i dál pořádaly přednášky, novoroční dýchánky, kupovaly z vlastních peněz do knihovny knihy. V roce 1905 zavedly v knihovně určité hodiny pro dětské čtenáře z 11 pražských

škol a připravili jim ke čtení vhodné knihy a časopisy.

Za první světové války se aktivity klubu omezily, klubistky pomáhaly v muzeu a řídily nadace, které klub založil například Fond Českého amerického klubu dam z Náprstkova domu pro dělné ženy a dívky a úroky z tohoto fondu byly každý rok darovány dvěma ženám neschopným pracovat. Nadace byla roku 1941 spojena s dvěma dalšími nadacemi s názvem „16. sloučená nadace Amerického klubu českých dam, Jana Vokouna a Markéty Konráthové“ a během války se začlenila do chudinské a dobročinné nadace Hlavního města Prahy.

Po první světové válce klub finančně pomáhal dalším spolkům a charitativní aktivity byly hlavní náplní klubu. Klub v období od roku 1911 do 1948 pomáhal například těmto spolkům: spolek „Domov pro děti opuštěné a osiřelé“ v Praze, Deylova výchovna slepých, Dámský kruh – spolek pro osamělé paní a slečny, Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek v Praze, „Domov pro děti opuštěné a osiřelé“ v Praze, Ženský výrobní spolek český v Praze, Tělocvičná jednota Sokol. Klub existoval až do května 1941, kdy se dámy přestaly scházet a klub získal úřední název „Naprstek´s Damenklub in Prag“.

Dámy se začaly opět, avšak nepravidelně, scházet roku 1944 na Žofíně, kdy se uskutečnilo 18 setkání. Klubistky pomáhaly v knihovně a podporovaly dobročinné akce. Klub se počal pravidelně scházet až roku 1947, kdy se opět přejmenoval na Americký klub českých dam. Roku 1948 bylo zakázáno mnoho organizací a hlavně těch, které byly nějak spojeny s Amerikou a tak **3.3.1948 ukončil oficiálně svou činnost i Americký klub dam.**

IV. Obnovený americký klub dam

Americký klub dam byl znovu obnoven až po dlouhých desetiletích v roce 1996 vedoucí knihovny Náprstkova muzea paní Milenou Seckou pod názvem „**Obnovený americký klub dam**“ a zaregistrován oficiálně jako občanské sdružení. Jeho zakladatelka PhDr. Milena Secká, CSc. ho po tomto dlouhém období nečinnosti doslova „vydupala ze země“ a celý běh této organizace klubu tak leží kompletně na jejích bedrech, což ona ovšem zvládá s velkým nadšením a chutí, neboť studium historie je jejím celoživotním koníčkem a o téma Vojty Náprstka a Amerického klubu dam se zajímá již dlouhou dobu. Pojďme se tedy podívat blíže na osobnost zakladatelky tohoto pokračování dřívějšího Amerického klubu dam.

Milena Secká

Milena Secká se již od mládí zajímala o studium historie a toužila jít studovat etnografii, jak říká ona sama, „chtěla jít studovat indiány a indiánské kultury“. A tak již jako dítě školou povinné začala chodit v 70. letech do Náprstkova muzea jako dobrovolník na brigády. Tehdejší ředitel Náprstkova muzea pan Šolc, sám iberoamerikanista, měl pochopení, když mu tehdy zazvonilo u dveří dítě školou povinné a chtělo zadarmo dělat v muzeu brigádu. Malé Mileně tedy poradil, že pokud by se chtěla věnovat práci v Náprstkově muzeu, má si podat přihlášku na obor etnografie, což ona poslušna jeho návodu učinila a podala si přihlášku na Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor etnografie - historie. Na tento obor byla přijata. Zaměřila se na oblast pohraničí, menšiny a národnostní otázky. Její další kroky směřovaly do ústavu pro etnografii, kde se věnovala právě národnostní problematice. Po sametové revoluci se v roce 1993 v Náprstkově muzeu uvolnilo místo, dostala nabídku pracovat v knihovně Náprstkova muzea, kterou ihned využila, neboť práce v Náprstkově muzeu byla již od dětství její sen a navíc v Náprstkově muzeu se nachází rozsáhlý krajanský archiv a touto problematikou se Milena Secká také při svých studiích zabývala. Při práci v Náprstkově knihovně začala Milena Secká stále více pronikat do historie Náprstkova muzea a začala intenzivně studovat právě i Americký klub dam. Sama k tomu dodává "Začala jsem studovat archiválie, a jak jsem pozvolna pronikala do toho materiálu, tak mi z toho vylézaly úžasné osobnosti, které klubem prošly. V té době jsem se potkala s jedním historikem a on se mne zeptal, co právě dělám. Já jsem říkala, že studuji historii Amerického klubu dam. A on se na mne tak pohrdlivě podíval a povídá: ten spolek vlasteneckejch bab! To teda máš práci! To jsou samý drby! A mě to tak rozčílilo, že jsem si řekla: tak já ti ukážu, jaký baby do toho spolku chodily!"⁶ Roku

⁶ Internetový článek „Americký klub slaví 140. výročí“ (<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/americky-klub-dam-slavi-140-vyroci-naprstkovo-muzeum-mu-usporadalo-vystavu>)

1996 oslovilo Milenu Seckou několik žen zajímajících se o historii Amerického klubu dam a navrhlo jí jeho obnovení. Milena Secká souhlasila a spolu s nimi tedy **roku 1996 založila pokračování Amerického klubu dam s názvem Obnovený americký klub dam.**

Cíle Obnoveného amerického klubu dam

Obnovený americký klub dam vznikl s cílem vytvořit společenství podobně smýšlejících mužů a žen, zajímajících se o historii, Prahu a kulturu majících chuť spolu strávit příjemné chvíle a zároveň se dozvědět i něco nového.⁷ Je třeba si uvědomit, jak připomíná i sama zakladatelka Milena Secká, že Obnovený americký klub dam vznikl v naprosto jiné společenské, kulturní i politické situaci než původní Americký klub dam 19. století. Dnes má žena možnost se vzdělávat obrovským způsobem, ve společnosti je však velký nedostatek lidského kontaktu. Zatímco v 19. století se lidé mezi sebou stýkali mnohem více, lidský kontakt ve společnosti byl obrovský, i jednotlivé ulice tvořily určitá společenství, kde se lidé znali, scházeli se, dělali si vlastní zábavy neboť neexistovala televize, nebyla média, ani tisk nebyl v takovém rozsahu jako dnes. **Jednou z primárních funkcí Obnoveného amerického klubu dam je tedy sblížovat lidi pomocí osobního kontaktu,** kterého je nyní ve společnosti takový nedostatek a zároveň se i vzdělávat.

Vstoupit do klubu mohou ženy i muži (oproti dřívějšímu Americkému klubu dam přístupnému jen ženám) od šestnácti let nahoru. V současnosti je nejstarší členka přes 80 let a nejmladší navštěvuje střední školu a do klubu dochází společně se svou babičkou. Vstup do klubu je podmíněn doporučením jedné stávající členky (v dřívějším Americkém klubu dam to byly dvě členky), ale i ženy a muži, kteří v klubu nikoho neznají mohou být po rozhovoru s předsedkyní klubu přijati. Celkový počet členů se pohybuje od 90 do 105. Členové dostávají členský list a platí členský příspěvek (pracující 750 Kč, důchodci a studující 250 Kč), ze kterého se hradí veškeré aktivity klubu, neboť klub nemá žádné dotace. Klub se také nezabývá dobročinnými aktivitami ani nepořádá sbírky. Členkami jsou ženy zajímající se o historii, učitelky, právničky, ale i ženy se středním vzděláním. **Akce klubu organizuje, plánuje a zařizuje sama předsedkyně Milena Secká,** pouze dvě členky se aktivně účastní tvorby klubového programu (Ljuba Benešová a Věra Ludíková). Ze známějších osobností jsou členkami například herečky Ljuba Benešová, Drahomíra Fialková (zemřela roku 2010), Viola Zinková nebo básnířka Věra Ludíková. Většina členek se nachází věkově v rozmezí 50 let a více, protože tato věková kategorie má na aktivitu tohoto druhu více času. Klub se nesnaží i z důvodu omezených prostor na schůzky prezentovat se příliš v médiích. Členky přivedou další členky, kamarádky. Mnoho žen si v rámci klubu našlo i kamarádku,

⁷ Časopis Naše rodina – Věra Šebrlová, článek Obnovený americký klub dam, ročník 35, číslo 25,2003

některé ženy, které jsou časově vytížené chodí třeba jednou za rok, zaplatí si někdy i 1000 Kč a stačí jim vědomí že jsou členkami. Jiné zase dojíždějí na setkání z velké dálky například až z Ostravy. Pozvánky na akce jsou rozesílány pravidelně mailem nebo poštou. „Klub si dělá reklamu sám“, říká Milena Secká, „mám z toho zatím dobrý pocit, protože si říkám, že jim to asi něco dává, když je o klub takový zájem.“

Akce Obnoveného amerického klubu dam

Klub pořádá přibližně 10 akcí ročně⁸ konajících se převážně v interiérech Náprskova muzea zaměřených na rozšíření vědomostí svých členek klubu. Na všechny akce členky mohou vzít i rodinné příslušníky. Jedná se o výlety, exkurze, divadelní představení, koncerty, vernisáže, historické přednášky z větší části spojených s Americkým klubem dam, jeho členkami a osobou Vojty Náprstka a jeho mnoha přátel. Členky však často navštěvují i expozice Národního muzea, jehož je Náprstkovo muzeum součástí.

Tradičně každým rokem se koná Novoroční a Jahodový dýchánek, na kterém se bilancuje činnost za uplynulý rok, plánuje se činnost na další půlrok, dávají se členské listy novým členkám a setkání je zakončeno buď návštěvou aktuální výstavy Náprskova muzea s odborným výkladem nebo jiným kulturním programem. Každým rokem se koná výlet spojený s osobou Vojty Náprstka. Akce stejného typu se opakují jen jednou ročně. Předsedkyně Milena Secká se snaží na akce klubu zajistit odborníky na dané téma. Některé z akcí se setkaly s takovým úspěchem, že se z nich stala již tradice a nyní se opakují každým rokem. Je to například návštěva s položením věnce na hrobky rodiny Fingerhutovy na Olšanském hřbitově v dušičkovém období, kdy Milena Secká poutavě seznamuje klubistky s pohnutými životními osudy Vojty Náprstka, jeho rodiny a dalších přátel a lidí spojených s rodinou Náprstkovou a Americkým klubem dam. Milena Secká procházku hřbitovem každým rokem obměňuje a seznamuje členky s dalšími novými osudy, které si od ní členky vyžádaly již i písemně.

V posledních letech se stal již tradicí každoroční vánoční koncert se stálým souborem Trio cantabile (harfa, flétna a zpěv). Nově byly poslední roky zavedeny pravidelně meditativní večery vždy před velikonoce s přednesem členky, básničky Věry Ludíkové a hudebního doprovodu doprovázené četbou jejích veršů známými osobnostmi Dalimilem Klapkou a Karlem Urbánkem. Verše si autorka nechá vždy přeložit do nejrůznějších světových jazyků a jak říká Milena Secká, „je úžasné slyšet krásné verše v arabštině, italštině, španělštině, esperantu, mongolštině, starořečtině, jazyka paštó, hinštiny, oromštiny a dalších.“

⁸ Seznam všech akcí od roku 1996 do současnosti v příloze E.

Velmi čínorodá členka klubu, herečka Ljuba Benešová která s další, již zesnulou členkou klubu Drahomírou Fialkovou předvedla v autentických prostorech Náprstkovy knihovny divadelní představení „Lásky sester Rottových“, což je dialog mezi Karolínou Světlou a Sofií Podlipskou, který měl u členek takový úspěch, že bylo představení několikrát zopakováno. Ljuba Benešová hraje přímo v prostorech Náprstkova muzea pro členky v posledních letech představení v herecké sestavě s Dalimilem Klapkou a Karlem Urbánkem, například představení „Za vším hledej ženu“ nebo „Listy z mého mlýna“. Klubistky navštěvují i představení pražských divadel ale je to obvykle představení kde účinkuje jejich kolegyně paní Ljuba Benešová, například „Oskar a růžová paní“ v divadle Miriam. Další přednášející, který pravidelně navštěvuje se svými zajímavými a poutavými historickými přednáškami klub je například iberoamerikanista doc. Oldřich Kašpar. Se sokolkou paní Čížkovou si členky procvičily svá těla a naučily se, že i v sedě si může člověk pěkně zacvičit. S egyptologem panem Onderkou se dozvěděly zajímavé historické informace z Egypta, paní Sobková členkám přiblížila vztah Boženy Němcové k Praze, paní Vránová zase život T.G.Masaryka a amerických prezidentů, paní Pospíšilová naučila klubistky, jak se stoluje v Indii a paní Kraemerová zase jak v japonsku. Klub si udělal i výlet k památníku F. Palackého a L. Riegra, Čapkova památníku ve Strži, památníku na Žižkově. Velmi časté jsou návštěvy výstav Náprstkova muzea s odborným výkladem, které z velké části připravuje sama Milena Secká, velký úspěch měla například výstava „Ve stínu velkého muže“ o manželce Vojty Náprstka Josefě Náprstkové nebo výstava „Panímaminka od Halánků“ pojednávající o mamince Vojty Náprstka Anně Fingerhutové, další byla návštěva výstavy „V.Náprstek – Člověk a mecenáš“, „Češi v Americe“ a velký úspěch sklídila i roku 2005 výstava „Americký klub dam“. Ale klub uspořádal výlet i do dalších pražských muzeí například na výstavu italského renesančního umění ve Šternberském paláci, výstavu L. Marolda v Obecním domě. S členkami si také přišli velmi zajímavě pobesedovat herci Jiřina Jirásková, Vladimír Ráž a O. Neff autor knižní předlohy k filmu „Sňatky z rozumu“, který pojednává právě o období druhé poloviny 19. století a objevuje se v něm i Vojta Náprstek a členky Amerického klubu dam. Členky se v rámci klubu dostaly na i na prohlídku míst s odborným výkladem, kam se běžně veřejnost nedostane například do Arcibiskupského paláce, vodárny v Podolí, Strahovské knihovny či vyšehradského Slavína. Každým rokem uspořádají členky velký výlet na místo spojené určitým způsobem s Vojtou Náprstkem nebo jeho přáteli jako například výlet na Hluboš – letní sídlo T.G.Masaryka, do rožtok na Salón Zdenky Braunerové, na Zbraslav často na oblíbené letovisko navštěvované Vojtou Náprstkem a Americkým klubem dam letos pojedou na Cibulku, výletní místo kde Americký klub dam pořádal své slavné dětské slavnosti. Sama předsedkyně klubu Milena Secká napsala o rodině Náprstků známou knihu „Ženy rodiny Náprstkovy“, jejíhož křestu se zúčastnily právě i členky Obnoveného amerického klubu dam.

Protože Náprstkovo muzeum spadá pod Národní muzeum, zúčastňuje se klub často i jiných expozic Národního muzea a tak členky navštívily například Lapidárium, Muzeum Bedřicha Svobody, Muzeum Antonína Dvořáka, Muzea české hudby.

Srovnání Amerického klubu dam s Obnoveným americkým klubem dam

Cíle Amerického klubu dam a Obnoveného amerického klubu dam jsou tyto:

Hlavní cíle Amerického klubu dam :

1. vzdělávat samy sebe a získat takové vědomosti a praktickou zručnost, aby se každá z nich, pokud by zůstala sama, dokázala uživit
2. pomáhat „blahodárným“ (tzn. dobročinným) ústavům
3. pomáhat s propagací a zaváděním nových myšlenek a strojů do domácnosti
4. starat se o děti a školní mládež.

Obnovený americký klub dam vznikl s jediným deklarovaným cílem

1. vytvořit společenství podobně smýšlejících mužů a žen, zajímajících se o historii, Prahu a kulturu majících chuť spolu strávit příjemné chvíle a zároveň se dozvědět i něco nového⁹

Srovnáním programů Amerického klubu dam s Obnoveným klubem dam, je zřejmé, že kluby mají společnou pouze vzdělávací funkci, která je ovšem u původního Amerického klubu dam spojená s emancipační a vlasteneckou složkou. S ohledem na kvalitativní nesrovnatelnost cílů původního a Obnoveného klubu dam postrádá kvantitativní srovnání činnosti jakéhokoliv smyslu. Kluby mají pouze stejný název, ale obsah činnosti je naprosto rozdílný. Co se dobového významu týče Obnovený americký klub dam se jeví oproti svému vzoru bezesporu zcela marginálním.

9 Časopis Naše rodina – Věnda Šebrlová, článek Obnovený americký klub dam, ročník 35, číslo 25,2003

Závěr

Cílem práce byla podrobná charakteristika jednoho z našich prvních a nejdůležitějších ženských seskupení v 19. století Amerického klubu dam a jeho pokračovatele založeného ve století 20. Obnoveného amerického klubu dam. Oba kluby byly v práci velmi podrobně zmapovány. K původnímu Americkému klubu dam již existovalo mnoho materiálu a zveřejněných statí, ovšem charakteristika Obnoveného amerického klubu nebyla doposud takto podrobně provedena, klub neměl sestaven souhrn aktivit od roku 2005 do dneška (viz příloha E.), který jsem po osobní návštěvě Obnoveného amerického klubu sídlícího v Náprstkově muzeu a rozhovoru s jeho předsedkyní paní Milenou Seckou z poskytnutých materiálů sestavila. Podrobná charakteristika a přehled aktivit Obnoveného amerického klubu dam nebyly zatím provedeny ani publikovány, v tom vidím také jeden z přínosů práce.

Další částí práce bylo srovnání těchto dvou klubů, po prostudování dostupných materiálů a návštěvě Obnoveného Amerického klubu dam se ukázalo, že kluby mají sice stejný název, ale obsahově jsou naprosto odlišné. Další zkoumání rozdílů těchto dvou klubů se tedy jeví zcela nesmyslné. Důvody změny charakteru spolku úzce souvisí s velmi zajímavou a komplexní problematikou obnovy spolkové činnosti v 90. letech dvacátého století, která však výrazně přesahuje rámec i rozsah této práce.

Během studia materiálů k Americkému klubu dam však začala stále zřetelněji vycházet najevo zásadní úloha Vojty Náprstka při vzniku a celé činnosti Amerického klubu dam a neoddelitelné sepětí klubu s jeho osobou. Z dostupných materiálů je zřejmé, že klub nebyl typickým spolkem vytvořeným ženami, ale spíše spolkem vytvořeným pro ženy. Jeho cílem bylo shromáždit ženskou intelektuální elitu té doby, ty „nejuvědomělejší“ z žen, poskytnout jim zázemí, sebedůvěru, a de facto i praktický výcvik pro vlastní, samostatnou činnost.

Marie Bahenská zmiňuje ve své knize fakt, že české ženy při emancipačním hnutí v 19. století spolupracovaly s muži a nastoluje otázku, zda byla tato spolupráce pozitivní. V případě Vojty Náprstka můžeme směle říci, že jednoznačně pozitivní byla. Klub měl ve své době kolem 900 členek, které později samy založily nebo se podílely na založení většiny tehdejších ženských spolků a vzdělávacích institucí pro ženy.

V práci jsem věnovala mnoho prostoru podrobnému životopisu Vojty Náprstka, abych precizně zdokumentovala vývoj jeho osobnosti (použito je mnoho jeho vlastních citátů a hodnocení účastníků jeho aktivit, jeho přátel a členek Amerického klubu dam samotných, aby vyšla najevo jeho osobnost plasticky a autenticky), postoj k ženám a k ženské otázce vůbec. Z Náprstkova

životopisu, dostupných a dochovaných dokumentů o Americkém klubu dam zřetelně vyplývá, že stál v pozadí veškerých aktivit členek Amerického klubu dam, pečlivě je plánoval, řídil, dohlížel na ně z pozadí a finančně je sponzoroval až do doby, kdy členky členky samy získaly takovou sebedůvěru, aby začaly zakládat své vlastní projekty.

Stanislav Kodym, přítel Vojty Náprstka, ve své knize „Dům U Halánků“ píše: „nebudeme vypočítávat, kam všude se členky Amerického klubu vypravily za poučením a osvěžením, vždyť těchto podniků bylo uspořádáno za osmnáct let (1865-1882) 283! Pravíme tu: bylo uspořádáno, ale ten, kdo vše promyslel, vyjednal, zařídil, to byl sám Náprstek. Členky ovšem rovněž přiložily ruku k dílu, ale spiritus rector byl pan Vojtěch.“¹⁰

V této práci se snažím ukázat Americký klub dam z jiného úhlu pohledu, než bývá obvykle prezentován. Americký klub dam vnímám jako emancipační projekt Vojty Náprstka, jakýsi „inkubátor“ sloužící k aktivizaci a probuzení ženské části našeho národa. Pozornost je zaměřena právě na podrobné zdokumentování úlohy a vlivu Vojty Náprstka na celou existenci a činnost Amerického klubu dam. Že se Náprstkův záměr zdařil, že byl tento projekt nadmíru úspěšný a že „zahrádka u Halánků“ vsutku nesla bohaté ovoce o tom není sporu. „Ženské listy“ vydané k jubileu 20. výročí založení Amerického klubu dam hodnotí výmluvně Náprstkovo působení takto: „Co vše pan Náprstek pro ženskou otázku u nás učinil a obětoval, není možno vypočísti (...) on sám (...) i jeho ctěná choť konají v skromné tichosti skutky, jichž uveřejnění by stačilo k oslavě celé četné řadě lidí.“¹¹

10 KODYM, Stanislav: Dům U Halánků, vzpomínky na Vojtu Náprstka, nakladatelství Československý spisovatel, Praha 1955, str. 79

11 BAHENSKÁ, Marie: Počátky emancipace žen v Čechách, nakladatelství Libri, Praha 2005, str. 97

Literatura:

- BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách. Dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha: Libri/SLON, 2005 ISBN 80-7277-241-4 (Libri)
- BRAUNEROVÁ, BAYEROVÉ, 14.12.1881, LA PNP – Dopisy od Zdeňky Braunerové
- FLEKÁČEK, Josef. *Z českého světa. Sbíрка prvá*. Praha: M. Knapp, 1892.
- KLIKA, Josef: *Vojta Náprstek, přítel české mládeže a české školy, vlastním nákladem 1895, Praha*
- KODYM, Stanislav: *Dům u Halánků, Československý spisovatel, Praha 1955*
- KRÁSNOHORSKÁ, Eliška: *Vzpomínky na Karolinu Světlou a Sofii Podlipskou, Osvěta, 49, 1919*
- LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě*. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-2040-737-5
- NEUDORFLOVÁ, Marie L. *České ženy v 19. století*. Praha: JANUA – PhDr. Jaroslava Čajová, 1999. ISBN 902622-2-8
- Památník třicetileté činnosti bývalého Amerického klubu dam v Praze (1865-1895), jež založil Vojta Náprstek K památce jeho 70. narozenin, 1896, vlastním nákladem,*
- PODLIPSKÁ, Sofie. *Anna Náprstková: dobrodinka chudých a zakladatelka Náprstkova muzea v Praze*. Praha: Storch 1892.
- PODLIPSKÁ Sofie: *Listy staré vychovatelky k někdejší schovankám*. Praha 1868
- ŠOLLE, Zdeněk : *Vojta Náprstek a jeho doba*. 1.vyd. Praha: Felis, 1994, ISBN 80-901766-0-7
- ŠTĚPÁNOVÁ I., SOCHOROVÁ L., SECKÁ M.: *Ženy rodiny Náprstkovy*, Argo, 2001 ISBN 80-7203-354-9
- VODÁKOVÁ, Alena, aj. *Rod ženský*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-18-0
- ZEYER, Julius: *Vojta Náprstek: přednáška Julia Zeyera k sedmdesátým jeho narozeninám*, Praha: Šimáček, 1896,

Internetové zdroje:

Internetový článek „Americký klub slaví 140. výročí“ (<http://www.radio.cz/cz/rubrika/udalosti/americky-klub-dam-slavi-140-vyroci-naprstkovo-muzeum-mu-usporadalo-vystavu>)

Periodika:

Časopis Naše rodina – Věra Šebrlová, článek Obnovený americký klub dam, ročník 35, číslo 25, 2003

Slovníky:

Ottův slovník naučný. Dvacátýtřetí díl. Praha: J. Otto, 1905

Ottův slovník naučný. Dvacátýsedmý díl. Praha: J. Otto, 1908

Přílohy:

A. Adresa českých paní

sepsaná Karolínou Světlou Vojtovi Náprstkovi 3. února 1863 (uveřejněno v příloze Památníku třicetileté činnosti bývalého Amerického klubu dam v Praze (1865-1895), jež založil Vojta Náprstek K památce jeho 70. narozenin, 1896, vlastním nákladem)

Pane!

V proudu společenského života našeho vynoří se mnohdy myšlenky, které zaujímaly okamžitě všeobecnou pozornost, v nichž se tuší zárodky důležitých obrátů, ale málo kdy splní naše naděje a rozplynou se obyčejně v pouhou mlhu.

Jiné naopak vyniknou tiše a skromně, mnohý si jich ani nepovšimne, mnohý zas se jim jen pousměje, ale ony vpouštějí mohutné kořeny do půdy a vyvinují se za krátko v krásný silný strom, z jehož květů se těší přítomnost, z jehožto ovoce těží vděčná budoucnost.

Takovou tichou nadějnou setbou byly přednášky Vaše. Mnohý si jich nepovšiml, mnohý se pousmál, že věnujete čas svůj předmětům tak malicherným, pouze ženského života se týkajícím, ale zrnka, která jste rozsil, již klíčí v kypré půdě a za krátkou dobu překvapí všechny osení slibující bohatou žeň.

Sezval jste krajanky své, byste je obeznámil se šicími stroji, jichž zavedením se docílí znamenitá úspora času a peněz. Mnozí viděli jen stroje a vypočítávali výhody z nich vyplývající, my ale porozuměly, že nám vlastně ukazujete, jak se jimi otvírá ona tuhá brána stoletých předsudků, která před námi duševní uzavírá svět, a viděly jsme v dálce zalesknouti se zlatý chrám, v němž trní pravá důstojná ženskost, jak ji myslela příroda stvořivši nás.

Vám, Pane náleží čest, že jste měl první a národě našem citu pro bídu naši, neb bídou tj., umírá-li švadlena při vši pilnosti hladem, bídou tj., zanedbává-li matka ducha dětí svých proto, že vyžadují klopotné práce hospodářské jinde její činnost, bídou, vychová-li se dívka jen pro muže a vstoupí-li ve sňatek jen proto, že nedojde jinak zaopatření, bídou cítí-li ženština v prsou svých vlohy a musí-li je umožiti proto, že společnost jich použití nechce a nedovede – my jim hluboce cítily, tuto, bídu, a musely jsme mlčeti, jen v tichosti jsme zaplakaly nad ní, neb každá, která propůjčila stesku svému slovo, ta byla považována za mužatku a mrzké se jí podkládaly pohnůtky, že si přeje svobody, by svobodna byla posvátných rodinných povinností svých a hověti mohla licoměrným choutkám.

Vy, Pane, první jste k nám volal:”Buďte činný, rozdělíme se s Vámi milerádi o poklady vědy, umění a průmyslu a budeme se těšiti, dosihnete-li nás pracemi svými. Až posud jste zahálely, neb zahálkou tj., koná-li člověk dílo, které nestojí v žádném poměru s věnovaným mu časem.

Ano, my zahálely a v zahálce této duševní nasadily se na povaze naší ony ohavné pahýly, které nám tak trpce vyčítáte a podle nichž soudíte, že nejsme schopny pokroku a Vám rovny. Byly jsme vyloučeny ze všech vyšších zájmů lidských a odkázány jen samy na sebe a na úzký domácí kruh. Tím jsme se staly malichernaté a marné, naše vlohy byly násilně potlačeny a my je nesměly nikdy projeviti. Tím jsme se naučily lháti, naše činnost byla obmezena a pohyblivý duch náš si vynalezl tedy jinou a ta se nazývá: intrika a koketerie. Kdo sčítá oběti těchto dvou démonů, nejsmutnějších to výsledků směru našeho chování?

VY vidíte, že se známe, ano, známe se a víme, že máme všechny chyby – otroků.

Vaše ruka, Pane, byla první, která ním ukázala na nové působiště ve vlasti, na nové krásné dráhy, na nichž nám bude lze vyvinouti všechny ušlechtilé vlastnosti, které v nás dřímají, a jen

porůznu vykvétají.

Ano, my se budeme učit, my se budeme vzdělávat, nebudeme dbáti na posměch, vtipkování a krčení ramen. Bez boje není vítězství a my chceme a musíme se konečně stát lidmi, neb tak velí neodvolatelně duch času, a běda, kdo si netečně nepovšimne hlasu jeho.

Opírajíc se o výtěžek práce naší, která nám pojistí samostatnou budoucnost, podáme pak ruku jen tomu, kdo vládne i srdcem naším, manželka přestane báti závažím a bude spolupracovnicí milenou, skutečnou družkou muže, podáme pak ruku jen tomu, kdo vládne i srdcem naším, manželka přestane báti závažím a bude spolupracovnicí milenou, skutečnou družkou muže, a otec, kterého vyrve předčasná smrt z náruče mladé jeho rodiny, opustí ji aspoň bez hlodající bolesti, že zůstává děti své veřejné dobročinnosti, zanechává je jim matku, která bude hrda na to, že je s to sama je uživiti.

Nepatrný se zdál úkol, který jste si vybral, a přec se ukáže, že byl ten největší.

Prostá jste mluvil k nám slova, mnohému k smíchu, ale ohlas jejich prochvěje věky, neb kam vnikla, tam se povznese – mravnost!

Zdaž lze člověku zanechat po sobě stopy spanilejší?!

Toto vědomí a uznání naše odměňž Vás za vše, co jste pro nás podnikl a co pro nás ještě učiníte.

B. Češkám!

(uveřejněno v Památníku třicetileté činnosti bývalého Amerického klubu dam v Praze (1865-1895), jež založil Vojta Náprstek K památce jeho 70. narozenin, 1896, vlastním nákladem, s. 8)

Češkám!

Smutná stíhala nás až dosud výčitka, že srdce žen českých honosící se tolikerymi vzácnými vlastnostmi, postrádá pokladu nejkrásnějšího: obětavosti pro zájmy národa svého, a že mysl jejich libující si ve hravosti a malichernosti není schopna zápalu pro obecné dobro a blaho. Nyní nastal nám konečně okamžik, kde nám dokázati možno, zdali obvinění tak krutého zasluhujeme.

Každá z nás, která stopuje s pozorností a citem vývin národního života našeho, každá, které je pokrok duševní cílem života, každá z nás, která nese s bolestí, že svatá záře osvěty prohřívá jen malý hlouček vyvolenců osudu, a že největší a nejpilnější část lidu našeho tak vysoce nadaného jest odsouzena, by netknuta oživujícím dechem jejím, zahalena v těžkou mlhu nevědomosti se lopotila; ta zajisté zprávu o založení průmyslového musea, to jest zřídla, z něhožto bude i tomu nejchudšímu spolubratru lze čerpati poučení a vzdělání, uvítala jako předůležitý krok k tomu, by povznesly se pracující třídy a následovně blahobyť celé otčiny.

Nížepsané jsou pevně přesvědčeny, že si všecky upřímné Češky co nejvroucněji přejí, bychom účastenství při podniknutí tak ušlechtilém nejen slovy, ale i skutkem projevíti mohly, a těší se, že se jim podařilo nalézt cestu vedoucí nejen k účelu tomuto, ale i zároveň k tomu, by naše pohlaví při této příležitosti osvědčilo, že není ješitnost v nitru jeho tak hluboce zakořeněna, jak všeobecně se myslí.

Dne 9. února koná se, jak známo, na Žofině velká Národní beseda. A tu vyzýváme vás, paní a dívky české, byste se dostavily v oděvu slušném, ale co možná jednoduchém. Peníze však, které jste hodlaly vydati za krajky, stužky a jiný zbytečný šperk, věnujte úkolu nadzmiňnému, věnujte je průmyslovému museu.

Tato sesterská oběť ve prospěch všeobecného vzdělání a pokroku národního ozdobí naše čela mnohem skvěleji než věnce z nejmělejších květin, než skvostné perly a drahé kameny.

Doufáme, že nám naši otcové, manželé a ženichové řeknou totéž, a že nás utvrdí v tomto úmyslu skutečně ženském.

Níže psané přijmou u vchodu do sálu každý sebe skromnější příspěvek.

V Praze, dne 25. ledna

C. „Podání Amerického klubu dam k Radě města Prahy“

„I jsou děti pražské skoro bez výjimky poukázány na byty své, neboť málo které je tak šťastno, aby rodičové jeho byli majetníky toho skrovného počtu zahrad, jež v městě nalézáme; a do soukromých jest buď přístup zamezen, nebo na skrovný počet dní obmezen; na procházky pak děti skrovnou měrou mohou býti voděny, ježto tomu brání zaměstnání rodičův. I ve školách málo kde jest dostatečného místa. Z nich pak vrací se děti do bytů, pro přílišnou drahotu také co nejskrovnějších. A tak pražské děti v ohledě zdravotním jsou postaveny nepříznivě, nemajíce ani příležitosti, aby do syta se nadýchaly vzduchu zdravého. Že toto vylíčení není příliš černé, toho nejlepším neb – abychom správně řekli – toho nejhroznějším důkazem jest úmrtnost v Praze, zvláště mezi dětmi, která co do procenta převyšuje jiná větší města. Při těchto trudných poměrech pořádání dětských zábav mimo Prahu hovoří velmi veliké potřebě občanstva pražského. (...) Již toto vědomí, že zjednáváme mládeži školní zábavami svými řídkou v Praze možnost, aby ve volném zdravém vzduchu na zelené trávě při hrách na těle pookřála, utvrzuje nás v úmyslu, abychom při jednání svém setrvaly, mámeť pro to i v té okolnosti povzbuzující příklady, že kupř. Školy americké, anglické a švýcarské co možno uprostřed zahrad se staví, aby děti po půldruhé hodině nebo dvou hodinách učení na volném vzduchu zotaviti se mohly, ač nejsou školy takovými mučírny, jako nízké a tmavé síňky škol u sv. Jiljí, u sv. Mikuláše, u sv. Tomáše, u sv. Františka, u sv. Ducha, nýbrž v zařízení svém co do praktičnosti a pohodlí vyší dívčí škole aspoň se rovnají. (...)Důležitější pohnutkou však k udržování těchto zábav jest nám velice příznivý vliv na mysl mládeže. V běhu těchto několika let byla nám dána příležitost, pozorovati dítky ze všech čtrtí města. (...) vůbec jest známo, že děti z okresův u sv. Haštala, sv. Ducha, sv. Petra a Podskalí patří k nejhudším, jejichž rodiče sami nevzdělaní jsou, nedovedou již proto dáti jim potřebného navedení, a kdyby i snad dovedli, není jim možno, poněvadž celý den ruční prací výdělek vyhledávajíce, děti v době, nevěnované školnímu vyučování, jim samým ponechávají, tak že tyto jako stromy v lese rostou a tím ani jemnějších způsobův ani lepších mravů nenabývají, nýbrž vzdorovitými, hrubými se stávají, jedním slovem největší počet pražských uličníků tvoří. Také tyto děti však projevovaly vděčnost svou za skrovnou laskavost, kterou jsme k nim osvědčovaly, mírnějším chováním, a můžeme ve vši pravdě dosvědčiti, že se nám podařilo, v těch krátkých dobách, kdy jsme je pod svou dohlídkou měly (neboť pp. Učitelům nebylo možno, aby vždy u 14 až 20 skupin hráčů přítomni byli), udržeti i mezi hochy třeba ne vzorný, tedy aspoň slušný pořádek, ač vůbec za to se má, že tito od dívek nic říci nenechají a jich neposlouchají. Laskavé slovo vždy najde přívětivého sluchu. My máme tedy za to, že těmito zábavami také mravnímu vychování mládeže napomáháme, a že by vůbec záhodno bylo, aby k vůli ustálení tak příznivého dojmu zábavy podobné vůbec se prováděly. (...) Podle zkušenosti, jaké jsme nabyly, osvědčily se tyto zábavy také jako velmi vydatný prostředek vyučovací, byly mládeži s radostí očekávanou odměnou za pilné učení se, a pohrožením že bude kdo ze zábavy vyloučen, často zlomil se odpor, a vzdorovitý k poslušnosti se přiměl. Příznivý tento účinek bylo pozorovati ve všech školách, ať z chudých, ať zámožnějších čtvrtí, a také ty děti, které obmezenými prostředky svých rodičův utrpěly u vychování svém, ještě u větší míře poslušnými a příjemnými se osvědčovaly. (...)Dítěti jest potřebí volného vzduchu, jest mu třeba volného pohybu, i nemůže míti než neblahé následky stálé okřikování při každém vrtnutí, stálé napominání, aby sedělo tiše. (...) Proto potřebí, by obec o takové rejdiště záhy se postarala, zajisté by i obecnost pražská přispěla k účelu tomu sbírkami, sbory učitelské pak při vhodné organizaci zajisté přispěly by dohledem. Cokoliv jednomu z těchto maličkých učiníte, jako by mně jste učinili“

D. Výběr z akcí Amerického klubu dam v období 1868 - 1948¹²

1865

- 24 přednášek – F. Studnička: Astronomie I-VI, O vzduchu, Člověk a příroda, Člověk a rostlinstvo, E. Kaizl: Mayhew o Německo I-II, V.Náprstek: O dobročinných ústavech I-III, Činnost Amerického klubu dam za rok 1865 a program pro rok 1866, Č.Šercl: Řeči starého světa I-IV, K.Hanušová: Konference dam v Lipsku, J.Zeman: Cukrovarnictví, A.Studnička: Nizozemí I-II, A.Majer: Pára a parostroj
- 24 exkurzí
- 13 návštěv nemocnic, ústavů a opatroven
- 1 výlet s hluchoněmými dětmi do Roztok
- 2 dýchánky
- 5 výletů (Karlštejn, Chuchle, Závist, Roztoky)
- 3 vycházku (Nebozízek)
- oslava narozenin J.E.Purkyně

1866

- 26 přednášek – J.E.Purkyně: Muž, žena a zvířata, Vědomí I-II, V.Náprstek: Život B. Francina, E. Tonner: Historické ženy, O ženách českých, Něco z dějepisu, A.Novotný: O těle lidském I-II, O smyslech I-II, Z oboru medicíny, F.Studnička: Astronomické hodiny, O dalekohledu a drobnohledu, J.Jirásek: Stavitelství, E.Kaizl: Londýn, Popis cesty do Londýna I-II, Florence Nightingale, Č. Šercl: Z oboru jazykozpytu, B. Muhlsteinová: Postavení žen v různých dobách a u různých národů, A. Majer: O magnetismu, F.Kaván: O hudbě tanců všech evropských národů I-II, S. Podlipská: Co jest blaženost?, V.Náprstek: Činnost Amerického klubu dam v r. 1866 a program pro r.1867
- 2 dýchánky
- oslava 40. narozenin V. Náprstka
- 15 exkurzí návštěvy hřbitovů na Dušičky
- 7 návštěv ústavů a opatroven
- 4 vycházky (Nebozízek, Hvězda, Hercova zahrada)
- 1 výlet (Štěchovice)
- 1 návštěva koncertu
- 80 schůzek s přípravou obvazů a šití prádla pro raněné
- 66 návštěv nemocnic a ošetřování raněných
- k Vánocům poděleno 650 dětí cukrovinkami, jako dary předáno 878 ks oděvů (košil, kalhot, kabátů, sukni, šátků, punčoch) a 1564 párů bot a bačkor

1867

- Novoroční dýchánek
- 34 přednášek – A. Novotný: O pokrmech, Životospráva, Fantom lidský I-II, O dýchání, A.Wellner: Národní hospodářství I-II, J.Weber: Telegraf, S.Podlipská: O povinnosti ženy I-II, P.Mužák: Paříž, O písmu americkém, O pařížské výstavě I-II, A. Studnička: O Londýnu, Nejznamenitější paní v Anglii, F. Studnička: Jaké stanovisko zaujímá klub z kulturního stanoviska, F.Kaván: O českých tancích, J.E.Purkyně: Schillerovy básně, V.Náprstek: Nejnovější vynálezy, O amerických ženách a jich činech, O vaření na plynu, Cesta do

12 z informační brožury, kterou vydalo Náprstkovo muzeum u příležitosti výstavy „Americký klub dam“ roku 2005

Ameriky, Činnost Amerického klubu dam v roce 1867 a program na rok 1868, E.Tonner: Kterak věda prospívá člověku, V.D.Stojanov: O bulharských národních písních, F.Fuka: O chorobomyslnosti, B.Muhlsteinová: O výletu do Kutné Hory, T.Černý: Cesta do Ruska I-II, J.Šimáček: O mýdle, světle a topení, P.Jehlička: O houbách, O zoologii, J.J.Kolár: Charaktery žen Shakespearových

- oslava narozenin J.E.Purkyně
- 13 exkurzí
- 5 návštěv ústavů a nemocnic
- 5 školních výletů
- 5 výletů (Kutná Hora, sv. Ivan, Roztoky, Chuchle, Všemíry)
- 7 vycházek (Nebozízek, Stromovka)
- návštěva hřbitovů na Dušičky
- návštěva Japonců v Náprstkově knihovně
- položen věnec na Bílé hoře u příležitosti výročí bitvy
- policejní perzekuce V.Náprstka, S.Podlipské a několika členek za „provokaci“ na Bílé hoře
- delegace členek Amerického klubu dam na světovou výstavu do Paříže
- při slavnostním převážení korunovačních klenotů z Vídně do Prahy vyhrazeno klubu čestné místo na balkoně Zemského muzea na Kolovratské třídě, odkud sypal na průvod kvítí
- šatstvem a cukrovinkami na Vánoce poděleno 720 dětí

1868

- Novoroční dýchánek
- 32 přednášek – V.Nebeský: Řecká dramata, Čeští básníci, O národních básnících, J.J.Kolár: Charaktery žen Shakespearových I-II, J.Weber: O optice, K. Tieftrunk: Vítězství nad Tatary u Olomouce, V. Zelený: Řím I-II, P.Mužák: O barvách a toaletě I-II, F. Kaván: Chopin, F.Dvorský: O postavení českých žen, S.Podlipská: Zpráva o sbírce pro český bazar v Chicagu, O přátelství, O společnosti, Slupka a jádro, A.Studnička: O počítacích strojích a nové vynálezy, E. Tonner: O znamenitých ženách římských, V.Náprstek: O vaření na plynu, Činnost Amerického klubu dam v roce 1868 a program na rok 1869, G.Pfleger-Moravský: Romeo a Julie, B.Jedlička: Římské kroje, František Schubert, jeho život a skladby, M.Pokorný: O telegrafu, J.Šimáček: O vodě, F. Studnička: Drahokamy, O kometách, Výklad obrazů Hofmannových Kosmos
- oslava J.E.Purkyně k 50. výročí praxe
- oslava narozenin F.Palackého
- návštěva Japonců v Náprstkově knihovně
- 4 návštěvy ústavů
- 16 školních výletů
- 16 exkurzí
- 12 vycházek (Bubeneč, Nebozízek, Jinonice, sv. Prokop, Řepy, Cibulka, Radotín, Kinského zahrada)
- 3 výlety (Karlštejn, Křivoklát, Mělník)
- návštěvy hřbitovů
- asistence při Náprstkově veřejné přednášce na Žofíně o vaření na plynu
- účast při položení základního kamene k Národnímu divadlu
- vítání a provázení hostů na slavnost základního kamene k ND
- uspořádání bazaru a sbírky pro zřízení Národní síně v Chicagu (USA)

- 4 členky se účastnily poutě do Kostnice
- šatstvem a cukrovinkami na Vánoce poděleno 712 dětí

1869

- Novoroční dýchánek
- 28 přednášek – E.Novotný: Tibet, O buddhismu, V.Nebeský: O Boženě Němcové. Její životopis a literární činnost, K.Kheil: Peníze, T.Černý: O právu žen v českém právnictví, S.Podlipská: O románech, Vystoupení dívky ze školy, Otázka ženská I-II, J.Durdík: Darwinovo učení, O původci nové fyziky, Galileo Galilei, O lordu Byronovi, Mikuláš Koperník, J.Ruda: Humoristické čtení o oslu, Pythagoras a Phalaris, J. Kouba: Národní bájesloví, B.Jedlička: O vzniku idejí mythologických I-II, L.Šimáčková: Proslulé Američanky, F.Studnička: Národní hospodářství, E.Tonner: Průplav suezský, J.Šimáček: O přechovávání potravin, B.Muhlsteinová: Ukázky ze spisů pí. De Lacoste La Renovation de la Femme, Duševní znovuzrození ženy, J.Jirásek: O Bulharsku
- 9 návštěv ústavů, opatroven a jeslí
- 22 exkurzí
- 6 výletů (Tetín, Černošce, Řepy)
- 9 školních výletů
- položen základní kámen a odhalen pomník B. Němcové na vyšehradském hřbitově
- pěvecký koncert členek na Žofíně u příležitosti odhalení pomníku B. Němcové
- zádušní mše za B.Němcovou
- provázení mimopražských hostů u příležitosti odhalení pomníku B.Němcové
- 10 vycházek (Nebozízek, Trója)
- 30.8. policejně zakázána činnost klubu
- návštěvy hřbitovů na Dušičky
- výstavka vánočních dárků pro děti z opatroven
- 2 oslavy vánočního stromku pro děti z opatroven – poděleno 412 dětí

1870

- Novoroční dýchánek
- 18 přednášek – K.V.Zenger: O základech hudby, K.Kheil: Dánové a Dánsko, J.Kouba: Toman a lesní panna, P.Mužák: O malbě, E. Novotný: Divotvorci v středověku, V.V.Zelený:Jan Kolár, básník, V.Náprstek: Nové vynálezy a jich upotřebení, Matjes Vasar, zakladatel akademie ženské v Americe a Pouhkepsii, F.Dvorský: Ženy české po bitvě bělohorské, B.Jedlička: Plato, F.Jeřábek, S.Podlipská: Válka a ženy, O.J.Purkyňovi na oslavu jeho 70. narozenin, K.Tieftrunk: Znovuzrození literatury české v 18. století, J.K.Škoda: Pedagogická přednáška v dívčí škole u sv.Jakuba, J.Durdík: O kráse a kritice její I-II, F.Studnička: O základech moderního názoru světa
- 8 návštěv ústavů, školek a nemocnic
- 23 exkurzí
- 7 školních výletů
- 10 vycházek (Nebozízek, Šárka)
- 9 výletů (Všenory, Beroun, Karlštejn)
- návštěvy hřbitovů na Dušičky
- výstavka dárků pro děti z opatroven
- 2 slavnosti vánočních stromků pro děti z opatroven – poděleno 545 dětí

1871

- Novoroční dýchánek
- 27 přednášek – E.Macháčková: Cesta po Švýcarsku I-II, B.Jedlička: O vývinu hudby od století 18. do naší doby, L.Šimáčková: Florence Nightingale, P.Škoda: O vychování, O domácnosti, Pedagogické pomůcky, K.Světlá: O venkovském životě, Na námluvách, F.Jeřábek: Výklad o Shakespearově Hamletu, K.Kheil: O účtování v domácnosti, J.Durdík: Báje o povstání světa, ve světě přírodní vědy, O snu, A.Srbová-Lužická: Královna Johanna, manželka Jiřího z Poděbrad, P.Jehlička: O lesních stromech, F.Kaván: O hudbě starých Egyptanů se zvláštním zřetelem na harfu, E.Tonner: Královny francké Fredegunda a Brunhilda I-II, K.Jonáš: Postavení ženy v Anglii, Americe, vzájemnost Američanů s Čechy, J.Kouba: Erbenovy písně, O hadu v bájích národních a pověstech slovanských, S.Podlipská: Povolání žen v dějinách, P.Mužák: O krasopisu, J.A.Vrťátko: Cesty a život Marca Pola, V.Weiss: Z oboru lékařského, K.Tieftrunk: O Čelakovském jakožto básníku
- 2 loterie ve prospěch dívčího sirotčince
- gratulace A.Fingerhutové k 83. narozeninám
- členkami založen Ženský výrobní spolek
- hudební akademie ve prospěch dívčího sirotčince
- výstava želv ve prospěch dívčího sirotčince
- koncert členky K.Kalašové ve prospěch Ženského výrobního spolku a dívčího sirotčince
- výstavka nových vynálezů pro domácnost
- koncert ve prospěch pohořelých krajanů v Chicagu
- 10 exkurzí
- 4 školní výlety
- 4 návštěvy nemocnic a ústavů
- 5 vycházek (Bubeneč, Šárka)
- 10 výletů (Chuchle, Štěchovice, Černošce)
- návštěvy hřbitovů na Dušičky
- výstavka darů pro děti z opatroven
- 2 oslavy vánočních stromků pro děti z opatroven

1872

- Novoroční dýchánek
- 31 přednášek – E.Tonner: O Pravoslavě Koubkovi, J.Durdík: O temperamentech, Rudolf Mayer, O Kantovi filosofu I-II, O charakteru, P.Jehlička: Který jest etymologický původ názvů, jimiž jmenujeme údy těla lidského, F.Studnička: O pokroku astronomie za doby trvání Amerického klubu (7 let), O barometru a povětrnosti, J.Kalousek: O sv.Vácslavu skutečném a zohyzděném, P.Škoda: Navykání a odvykání, F.Jeřábek: Pompeji, O modě, K.V.Zenger: Hlas lidský, Upotřebení rozboru spektrálního k poznání soustavy slunečné, V.Zelený: Karel Havlíček, G.. Pflieger-Moravský: Causerie o divadle, J.Schobl: Lidské oko, K.Kheil: O burse, F.Velišský: Dům a domácnost starořímská, L.Šimáčková: Ze života několika anglických vynikajících dívek, P.Mužák: O ornamentu a slohu maurickém, E.Novotný: Příklad bájek indických do Evropy, T.Neureuter: O výživě dítěte v útlém věku, N.Kheil: O motýlech, K.P.Kheil: Hamburk, světové obchodní město, B.Tesař: O rozumném zařízení domácnosti, našeho obydlí, A.Studnička: O podmínkách krásy ve výtvarných uměních, J.Fischer: Přednáška na violu d'amour, S.Podlipská: Dojmy výletní, K.Tieftrunk: O tak řečené zlaté době literatury české (1526-1620)
- 16 exkurzí

- 2 návštěvy nemocnic a ústavů
- 13 vycházek
- 9 výletů
- 3 školní výlety
- návštěvy hřbitovů na Dušičky

1873

- Novoroční dýchánek
- 27 přednášek – J.Durdík: O významu lesa, O deklamaci, Význam divadla v životě národním I-II, Francouzský učenec Lavoissier, Anglický filosof a proslulý zastánce ženských John Start Mill, O Žizkově slavnosti v Hořicích, J.Lego: Obrazy z Krajinska I-III, Postojenská pečera, P.Škoda: Vášeň a náruživost, O schopnostech lidských, O fantasii, A.Studnička: Italské město Benátky I-II, Vídeňská světová výstava I-II, F.Studnička: Mikuláš Koperník, F.Jeřábek: O Libušině soudu, O symbolice květin v národních písních některých severoslovanských národů, E.Tonner: O Matějkově obrazu Štěpán Bathory, F. Velišský: Atheny v staré době, Něco o kultuře staroegyptské, K.Tieftrunk: Básník Jablonský, V.Náprstek: O našem sirotčinci, O naší knihovně
- sbírka na K.Svobodovou, která zachránila před utonutím M.Kroftovou
- návštěva koncertu
- oslava 85. narozenin A.Fingerhutové
- oslava narozenin O.Sklenářové-Malé
- pohřeb A.Fingerhutové
- 2 školní výlety
- 2 vycházky
- 21 výletů
- návštěvy hřbitovů na Dušičky

1874

- Novoroční dýchánek
- 26 přednášek – K.Tieftrunk: Štítný a jeho doba, A.Studnička: Vídeňská výstava světová, J.Durdík: O zvyku, O Slovníku naučném, O kráse v přírodě, O čtení, Giordano Bruno, italský filosof, jeho život a nauka, K.Sobotka: Metodicko-historický nástin o vyučování hluchoněmých, O vyučování hluchoněmých. F. Studnička. O světových měřácích vůbec a o přechodu Venuše přes slunce (letošního roku) zvláště, S.Podlipská: Několik okamžiků v Krkonoších, Anna Náprstková, F.Jeřábek: O německé literární škole s českou vlasteneckou tendencí do r. 1848, J. Kalousek: Přemysl Otakar II., V.Janovský: O poměru ženy k lékařství, B.Jiruš: Jedy v domácnosti, V.Steffal: O mozku, J.Hervert: O tlaku vzdušném a o strojích a úkazech na něm se zakládajících I-II, Nové míry a váhy, F.Velišský: Troja, světové město Konstantinopol a jeho znamenitosti, J.Heindl: O Dánsku (spojeno s výstavou dánských průmyslových výrobků hlavně ženských), E.Tonner: Oběti náboženského fanatismu, P. Škoda: Zlatý věk v Čechách, Petr Durdil: Euripides, nejslavnější tragik řecký
- 12 exkurzí
- kuchařské experimenty ve prospěch dívčího sirotčince
- 2 porady o Africké výstavě ve prospěch dívčího sirotčince
- účast na vysvěcení pravoslavného chrámu sv. Mikuláše
- 3 vycházky
- 15 výletů

- otevřeno Náprstkovo České průmyslové muzeum
- služba pro návštěvníky
- 1 školní výlet
- návštěva hřbitovů na Dušičky

1875

- Novoroční dýchánek
- 20 přednášek – P.Škoda: Soucit, K.Tieftrunk: O pohraničném horstvu českém s dějepisnými upomínkami, J.Erben: O statistice vůbec, o její užitečnosti v životě veřejném i soukromém, J.Zdeněk: Přednost Evropy před ostatními díly světa, Nový svět u porovnání k světu starému, Obyčeje cizích národů, Způsoby a mravy národní, Zřízení kalendáře a důležitost jeho pro obecný život, S.Podlipská: Jasně chvíle, F.Štolba: O škrobu, A.Slavík: Geologické poměry okolí pražského, J.Durdík: O jednotě vzdělanosti, Ze života Michela Angela, O domácnosti anglické, Petr Durdil: Z řecké mythologie, Historie epigramů u Řeků a Římanů se zvláštním zřetelem k literatuře české, F.Šulc: O středověkém románu českém, J.Muller: O skle, F.Dvorský: Ze života české paní ze 17. století, V.Náprstek: O záležitostech Amerického klubu
- 7 exkurzí
- návštěva koncertu
- služba veřejnosti v knihovně a muzeu
- 2 návštěvy ústavů
- 2 vycházky
- 17 výletů
- 1 školní výlet
- návštěvy hřbitovů na Dušičky

1876

- Novoroční dýchánek
- 17 přednášek – J.V.Sládek: Básník A. Tennyson, jeho život a spisy, K. Tieftrunk: O národní škole básnické v literatuře české v první polovici našeho věku, Obrázky z poesie národní školy básnické, P.Škoda: Knihy a knihovny, S. Podlipská: O nadání, Úryvky z historického románu Anežka Přemyslovna, J. Durdil: Tomy ze Štítného život a význam I-II, Duhringovy náhledy o vzdělání žen, J. Zdeněk: Ze studeného pásma, O obydlitelnosti planet, Moře a pevnina – jak působí rozdělení jich na člověka a vzdělání jeho, Svatá země, jaká byla a jaká nyní jest, B. Bauše: Bytost nejjednodušších rostlin a účinek jich v přírodě, J. Lepař: O sporu Přemysla Otakara II. s říší německou, J. Jireček: O zřízení rodin slovanských, A. Studnička: Pletací stroj Bickfordův
- 2 návštěvy ústavů
- 11 exkurzí
- návštěva Japonců v Náprstkově knihovně
- 10 výletů
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- oslava 50. narozenin V. Náprstka a položení základního kamene k nové muzejní budově
- 2 školní výlety
- sebráno a vyrobeno prádlo a cupanina pro raněné – 9 beden odesláno do Záhřebu, 12 beden do Sarajeva
- návštěvy hřbitovů na Dušičky
- 2 oslavy vánočních s stromků pro děti z opatroven

1877

- Novoroční dýchánek
- 31 přednášek – A. Vrťátko: O nejstarších bájích indických, S. Podlipská: Úryvky z románu Anežka Přemyslovna, Oblomov a Don Quichote, K. Tieftrunk: O novověkém románu, zvláště českém, Důležitost Komenského v dějinách kulturních, V. Náprstek: Mnoho-li nám přibylo na Česko-americký ženský sirotčinec za rok 1876, F. Velišský: O ostrovech Kampanských v Středozezemním moři, J. Zdeněk: Pohled na přírodní poměry Východní Indie a na obyvatele její, Petr Durdík: O Xantipě, ženě Sokratově, J. Durdík: Báseň Večer I- II, O literatuře české z roku 1877, E. Tonner: Nejstarší památky českého písemnictví I- II, O Pavlu Stránském a jeho státě českém I- II, J. Goll: Návštěva v Herrnhutě, O zakládání knihoven v Itálii v 15. století, J. Vrchlický : O Beatrici Dantově, Dantův život, O předchůdcích Dantových, O vyhnanství Viktora Huga, F. Houdek : O elektromotorech, A. Bráf: Jaká jest důležitost Indie, Číny a Japonska pro Evropu v ohledu hospodářském, Obrazy z novověkého národního hospodářství, O tak zvaných penězích papírových, M.Pokorný: Z říše zvukův I-II, F.Schulz: O látkách novel a románů českých doby nejnovější, J.Holeček: O čudském národě, jeho historii, jazyce a literatuře, zvláště o eposu Kalevale s ukázkami překladu
- 2 návštěvy městského chorobince
- 9 exkurzí
- 1 školní výlet
- 15 výletů
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů na Dušičky

1878

- Novoroční dýchánek
- 25 přednášek – J.Vrchlický: O vyhnanství Viktora Huga, O básnické pozůstalosti Alfreda de Vigny, Petr Durdil: Rohled v literatuře římské, J. Durdil: O líčení básnickém, O Jeřábkově dramatu Syn člověka, O Literatuře české za rok 1878, K.Tieftrunk: Důležitost Komenského v dějinách kulturních, F.Studnička: Vzpomínky na Karlovy Vary, J. Zdeněk: Jak působí tvary povrchu země na člověka a vzdělání jeho, O. Hostinský: Divadelní představení v starých Athénách, S.Podlipská: Myšlenky Veltruské, M.Kalašová: Vzpomínka z cest: Španělsko a jeho lid, A.Chittussi: Bosna a Dalmácie
- oslava 20. výročí od návratu V.Náprstka z USA
- čtení dopisů P.Durdíka a O.Feistmantela s výstavkou darů pro muzeum z Indie
- 1 návštěva městského chorobince
- 9 exkurzí
- 11 výletů
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hrobů o Dušičkách

1879

- Novoroční dýchánek
- 21 přednášek: J.Kominíková: Paříž a světová výstava, J.Vrchlický: Dantovo peklo I-II, B.Bauše: O pokladech přírodních na výstavě světové, P. Durdík: Ženské karaktery v dramatech řeckých, A.Bayerová: Studentské reminiscence ze Švýcar, Dobročinné ústavy v Bernu, E. Sedláček: Pokusy s nejnovějšími fyzikálními vynálezy (mikrofonem, telefonem, fonografem)

- předvádění amerického pletacího stroje
- 6 exkurzí
- 11 výletů
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů na Dušičky

1880

- Novoroční dýchánek
- 23 přednášek: F.Pivoda: O české národní písni s doklady, J.Vrchlický: Giosué Carducci, Sporné otázky Dantovské, J.Palacký: O povstání rozdílu v květenství v rozličných zemích, S.Podlipská: Studie o dojmech náboženských v prvním věku dětském, J.Zeyer: Zelený vítěz, J.Košut: Šalamoun a královna Bilkis, J.Košenský: Anthropologická výstava v Berlíně
- matiné J.Jirmuse (harfa) a prof. Beera
- 2 exkurze
- návštěva městského chorobince
- 11 výletů
- 2 služby v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1881

- Novoroční dýchánek
- 19 přednášek: J.V.Sládek: Idylly, B.Frída: O poesii Troubadourů, J.Durdík: O Sofonisbě, J. Palacký: O změnách podnebí rukou lidskou, F.Vejvodovský: O bakteriích. S demonstracemi mikroskopickými, S.Podlipská: Myšlenky o modlitbě, J.S.Strakatý: O právu žen dle rakouského práva I-II, J.Vrchlický: Michel Angelo Buonarotti
- pohřeb básníka B.Jablonského
- 3 exkurze,
- návštěva městského chorobince
- 10 výletů
- 1 školní výlet
- 4 služby v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1882

- Novoroční dýchánek
- 16 přednášek: M.Kavánová: Antonín Dvořák, J.Košenský: O cestě po Laponsku, A.Bráf: O socialismu, A. Bayerová: Obrázky ze společenského života švýcarského, S.Podlipská: Shakespearův Jindřich V. , J.Vrchlický: Poesie Viktora Huga v posledním desetiletí 1871-1881, J.Durdík: Pět největších jmen v literatuře 19. věku
- 10 exkurzí
- 2 návštěvy městského chudobince
- 2 výlety
- 4 služby v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1883

- Novoroční dýchánek
- dětský dýchánek pro děti z ústavů a sirotčinců
- 15 přednášek – J. Durdík: Darwinismus a mravouka, A. Bráf: Z historie chudinství, B. Frída: O markýze z Montespanu, O.Hostinský: Richard Wagner, K.Tieftrunk: Dějepisectví české jindy a nyní, S. Podlipská: Georgie Sandová, J. Palacký: O nejstarší spisovatelce Panhocipan
- 5 exkurzí
- výroba prádla pro mateřské školy
- 2 služby v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1884

- Novoroční dýchánek
- 18 přednášek – J. Palacký: Kuchařská výstava ve Vídni r. 1864, J. Vrchlický: Pátý květen, Pavel Durdík: O malajském archipelu vůbec a ostrově Niasu zvláště, B. Frída: O dědičnosti v psychologii, T. Masaryk: Jak máme studovati básníky psychologicky a logicky, J.Kořenský: Cesta do Norska a Švédska, S.Podlipská: Ženy z Tisíce a jedné noci
- 17.2. předáno starostovi Prahy 30 000 zl na nadace Amerického klubu dam v městském sirotčinci
- pohřeb královny Marie Anny
- Pohřeb Bedřicha Smetany
- pohřeb P.Františka Douchy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1885

- Novoroční dýchánek
- 14 přednášek – J.Vrchlický: Leconte de Lisle, F. Studnička: Pokrok astronomie za posledních 20 let, S.Podlipská: Po dvaceti letech, J.Palacký: Sudan a Duranci, F.Štolba: O rtuti, J. Durdík: Vzpomínka na Františka Šimáčka
- oslava dvacetileté činnosti klubu
- oslava Dr. Antonína Friče
- 4 exkurze
- několik členek založilo Domácnost, první školu kuchařskou
- služba u divadelních vlaků – vítání návštěvníků Národního divadla
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1886

- Novoroční dýchánek
- návštěva ruských pěvců v Náprstkově knihovně
- pocta J.Zeyerovi u příležitosti jeho premiéry „Legenda z Erinu“
- oslava 60. narozenin V. Náprstka
- pocta V. Zavrtalovi u příležitosti premiéry jeho opery „Myrrha“

- svatební dar člence – Z.Havelkové-Hlávkové
- účast v historických kostýmech na Akademickém historickém bazaru na Žofině
- vítání hostů a cestovatelů v knihovně
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1887

- Novoroční dýchánek
- pocta B. Němcové k 25. výročí úmrtí
- americkým Sokolům věnována stuha na prapor
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1888

- novoroční dýchánek
- vítání divadelního vlaku
- 4 přednášky: B.Klimšová: Z duševní dílny dětské, K.Máchová: O životě a působení Miss Dixové, S.Podlipská: Co chceme
- u příležitosti odhalení pomníku B.Němcové v České Skalici poslán věnec s ozdobnými stuhami
- pohřeb O.Jelínkové
- oslava nedožítých 100. narozenin A. Fingerhutové
- oslava 70. narozenin F.L.Riegra
- oslava 50. narozenin J.Křížkové-Náprstkové
- prohlídka staveniště Národního muzea na Václavském náměstí
- stěhování sbírek z provizorních prostor do nové muzejní budovy Náprstkovy muzea
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1889

- Novoroční dýchánek
- 6 přednášek – A. Heroldová: O zkušenostech MDr.Keckové, B.Kottnerová: Výsledek odevzdání nadace klubové roku 1885, A.Hřebíková: Láska k vlasti, L.Polzbauerová: Dojmy z cesty do Lublaně a Terstu, K.Máchová: Žena v dějinách českých, V.Lužická: O ženě
- k odhalení desky B.Muhlsteinové ve Velvarch zaslán věnec
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1890

- novoroční dýchánek

- oslava 60. narozenin K.Světlé
- Americký klub dam zakládajícím členem spolku Minerva
- členka E.Krásnohorská otevřela Minervu, první dívčí soukromé gymnázium v Evropě
- na Husův pomník vybráno 50 zl
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1891

- novoroční dýchánek
- vítání hostů na nádraží u příležitosti Zemské jubilejní výstavy
- provádění mimopražských a zahraničních hostů po pražských památkách
- účast na Zemské jubilejní výstavě v rámci expozice Domácnosti
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1892

- novoroční dýchánek
- dámskému malířskému spolku v Petrohradě zaslán blahopřejný telegram
- do Naardenu zaslán na hrob J.A.Komenského u příležitosti 300. výročí narození
- na fond M.Palacké-Riegrové odevzdáno 69zl
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách
- pomoc muzeu po povodni

1893

- novoroční dýchánek
- oslava 60. narozenin S. Podlipské
- H.Kubešové věnován stříbrný věnec při představení Zeyerovy Sulamit
- výroba prádla pro mateřské školy
- služba v knihovně a muzeu pro veřejnost
- návštěvy hřbitovů o Dušičkách

1894

- novoroční dýchánek
- služba v knihovně a muzeu
- pohřeb Vojty Náprstka
- výroba prádla
- vánoční nadílka pro sirotky

1895

- oslava třicetileté činnosti klubu

- služba v knihovně a muzeu
- vítání amerických Čechů a dalších návštěvníků Československé národopisné výstavy
- spolku Záštitu věnováno 18 zl
- k odhalení desky B. Němcové v Domažlicích zaslán věnec
- v Bubenči umístěna na strom tabulka na památku dětských školních výletů, které organizoval klub pod patronací V.Náprstka
- k otevření ústavu hraběte Potting-Persinga v Olomouci zaslán pozdravný telegram
- provádění zahraničních hostů muzeem (američtí Češi, Malorusové aj.)
- výroba prádla pro sirotky
- návštěvy hřbitovů

1896

- služba v knihovně a muzeu
- vítání mimopražských a zahraničních hostů v knihovně a muzeu
- vlastním nákladem vydán Památník třicetileté činnosti Amerického klubu dam
- odhalení pomníku V. Náprstka na Nebozízku
- organizování přednášky J. Zeyera o V. Náprstkovi na Staroměstské radnici
- návštěvy hřbitovů

1897 – 1900

- služba v knihovně a muzeu
- vítání zahraničních hostů v muzeu
- návštěvy hřbitovů
- podpora různých sbírek a charitativních akcí
- 1898 několik členek otevřelo první český penzionát pro dívky

1901

- dokončena přístavba muzejní budovy – stěhování sbírek a úprava interiérů
- služba v knihovně a muzeu
- finanční pomoc knihovně, dary pro knihovnu i muzeum
- 3 nedělní dýchánky pro dělné ženy všech odborů – kulturní akce pro služby ve škole u Sv. Havla, pro velký počet účastnic v Měšťanské besedě
- návštěvy hřbitovů

1902

- služba v knihovně a muzeu
- 7 nedělních dýchánek (Měšťanská beseda kapacitně nestačila, natrvalo přeneseno do sálu Konviktu)
- práce pro knihovnu i muzeum

1903

- služba v knihovně a muzeu
- 7 nedělních dýchánek

1904

- služba v knihovně a muzeu
- 6 nedělních dýchánek

1905

- prof. L.Légerovi poslán do Paříže pozdravný telegram u příležitosti odhalení pomníku Jana Lucemburského u Kresčaku
- pozdravný telegram zaslán do Naardenu k znovuootevření muzea J.A.Komenského
- 4 nedělní dýchánky
- služba v knihovně a muzeu

1906

- zavedena pravidelná výpůjční služba v knihovně pro školní děti s dozorem členek klubu
- služba v knihovně a muzeu
- 5 nedělních dýchánek

1907

- pohřeb Josefy Náprstkové
- 4 nedělní dýchánky
- služba v knihovně a muzeu

1908

- klub policejně zaregistrován pod názvem Americký klub českých dam, 1. starostka zvolena Josefa Jirskáková
- služba v knihovně a muzeu
- 3 nedělní dýchánky

1909-1941

- služba v knihovně a muzeu
- shromažďování financí pro charitativní akce a instituce
- finanční podpora knihovny
- vedení klubových nadací a určování výchovy sirotek a přidělování podpor
- 1909 – 3 nedělní dýchánky
- 1910 – 2 nedělní dýchánky
- 1911 – 5 nedělních dýchánek
- 1912 – 5 nedělních dýchánek
- 1913 – 2 nedělní dýchánky, akce ukončena přeměnou sálu na biograf

1942-1944

- přerušena činnost, klub z muzea vypovězen

1944-1945

- nepravidelné schůzky na Žofině

1945 – 1948

- schůzky v Náprstkově knihovně
- péče o knihovní a muzejní fondy
- vedení nadací a rozhodování o jejich využití
- podpora charitativních institucí
- březen 1948 – vedení Náprstkovy muzea oznamuje zrušení klubu k 30.4.1950 – předána dokumentace a majetek Amerického klubu dam Náprstkovu muzeu

1948-1996

- činnost Amerického klubu násilně přerušena

E. Seznam akcí Obnoveného amerického klubu dam v období 1996-2005

1996

- 26.06 Jahodový dýchánek
- 17.09. - Podvečerní koncert - Národní galerie, Šternberský palác
- 24.09. - Slavnostní shromáždění s videoprojekcí filmu „V. Náprstek a jeho doba“

1997

- 05.01. - Novoroční dýchánek
- 07.03. - návštěva výstavy italského renesančního umění ve Šternberském paláci
- 08.04. - Divadelní představení - Lásky sester Rottových hraje Ljuba Benešová a Drahomíra Fialková
- 23.04. - návštěva Zeyerova památníku v Liboci
- 18.05. - Mezinárodní den muzeí
- 16.06. - Jahodový dýchánek s výstavou „Dům U Halánků ve vzpomínkách pamětníků“, koncert Afflatus quintet
- 10.09. - Vernisáž výstavy o Josefě Náprstkové „Ve stínu velkého muže“
- 23.09. - Výstava sbírky svatebních oznámení v Chodovské tvrzi
- 22.10. - Přednáška Dr.Sobkové o vztahu B.Němcové k Praze
- 19.11. - Přednáška Ing.Vránové o životě a díle T.G.Masaryka
- 01.12. - Národní galerie - Předvánoční koncert s číší vína

1998

- 12.01. - Novoroční dýchánek
- 11.02. - Koncert Z operety do operety
- 04.03. - Divadelní představení - „Lásky sester Rottových“ - hraje Ljuba Benešová
- 20.04. - Exkurze do nově otevřených prostor Faustova domu
- 20.05. - Návštěva botanické zahrady v Tróji
- 22.06. - Jahodový dýchánek
- 30.09. - Návštěva památníku F.Palackého a L.Riegra v Praze
- 14.10. - Vernisáž výstavy Panímaminka od Halánků
- 12.11. - Přednáška Ing.Vránové o amerických prezidentech
- 14.12. - Farní klub ve Františkánské zahradě - Předvánoční koncert s číší vína

21.10. - Módní přehlídka - hotel Praha

1999

- 06.01. - Novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy Všichni jsme lidé
- 22.02. - Prohlídka výstavy L.Marolda v Obecním domě
- 22.03. - Beseda o knize Sňatky z rozumu s J.Jiráskovou, V.Rážem a O.Neffem
- 20.04. - Prohlídka expozice Národního muzea – Lapidária
- 25.05. - Výstava Mexického umění
- 14.06. - Jahodový dýchánek
- 18.09. - Výlet do Čapkova památníku ve Strži
- 13.10. - Přednáška z historie Amerického klubu dam
- 17.11. - Přednáška Dr.Kraemerové o japonském stolování
- 04.12. - Nuselská radnice - Předvánoční koncert s číší vína

2000

- 12.01. - Novoroční dýchánek
- 24.02. - Prohlídka Arcibiskupského paláce
- 22.03. - Prohlídka expozice Národního muzea - Historické lékárny
- 12.04. - přednáška k historii Sokola s praktickým cvičením Mgr.J.Čížkové
- 17.05. - Prohlídka botanické zahrady v Průhonicích
- 26.06. - Jahodový dýchánek s prohlídkou výstavy Okno do světa
- 07.10. - Výlet na Liběchov - expozice asijského umění NpM
- 18.10. - Přednáška Dr. D.Pospíšilové o indickém stolování
- 14.11. - Autorský večer V.Ludíkové "Uslyšet duši"
- 09.12. - Nuselská radnice - Předvánoční koncert s číší vína

2001

- 08.01. - Novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy Svět urozených divochů
- 28.02. - Prohlídka expozice Národního muzea - Muzea Bedřicha Smetany
- 28.03. - Přednáška Ing. Balíka o křesťanech v Egyptě
- 19.04. - Divadelní představení "Zastaňte se mně, až umřu..."
- 24.05. - Prohlídka bytu Jana Masaryka v Černínském paláci
- 11.06. - Jahodový dýchánek s prohlídkou výstavy Vzpomínky na samurajskou slávu
- 02.09. - Prohlídka výstavy ve Hvězdě B.Němcová Obraz mezi obrazy
- 08.09. - Vernisáž výstavy V.Náprstek - Člověk a mecenáš
- 02.12. - Přednáška Dr. A.Sumy o J.Masarykovi a M.Horákové
- 21.12. - Vánoční koncert

2002

- 07.01. - NpM - Novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy Lovci lebek
- 05.02. - Křest knihy Ženy rodiny Náprstkovy
- 06.03. - Clam-Gallasův palác - výstava Doma v cizině
- 27.03. - Večer poezie V.Ludíkové "Je jaro"
- 03.04. - Vernisáž výstavy Rub a líc slávy Dr.Emila Holuba

- 15.04. - Divadelní představení "Bílá paní Perchta z Rožmberka"
- 16.05. - Senát ČR- Slavnostní odpoledne Naše paní Božena Němcová
- 17.06. - Jahodový dýchánek s prohlídkou výstavy Cesty k bohům
- 18.09. - Přednáška Dr.O.Kašpara: Duchové umřelých a zamordovaných cizinců, aneb španělská strašidla v Praze
- 05.10. - Výlet do Čapkovy Strže
- 28.11. - Prohlídka expozice Národního muzea Muzea Ant. Dvořáka
- 13.12. - Vánoční koncert

2003

- 6.1. – novoroční dýchánek
- 10.2. – prezentace knihy Oldřicha Kašpara „Ukradený meloun“
- 8.4. – návštěva velryby v Národním muzeu na Václavském náměstí
- 12.5. – divadelní představení „Lásky sester Rottových“. Hraje Ljuba Benešová a D. Fialková
- 3.6. – prohlídka vodárny v Podolí
- 23.6. – jahodový dýchánek s prohlídkou výstavy „Starověkých bronzů z asijských stepí“
- 13.9. - Dny evropského dědictví – prohlídka knihovny s výkladem
- 04.10.- Výlet do Vrchotových Janovic
- 06.11.- Muzeum hl.města Prahy – výstava Češi v Americe
- 8.12. – vánoční koncert „Přišli jsme na čest zpívajíc“ hudba českých středověkých vánoč

2004

- 19.1. – novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy „Orinoko“
- 11.2. – návštěva Uměleckoprůmyslového muzea
- 8.3. – přednáška Doc. PhDr. O. Kašpara, Csc.
- 5.4. – večer poezie Věry Ludíkové „Pošli to dál II“
- 17.5. – divadelní představení Alphonse Daudeta „Listy z mého mlýna“.
- 5.6. – návštěva vyšehradského Slavína. 6.6. 2004 uplynulo 135 let ode dne, kdy AKD odhalil na Vyšehradě pomníček Boženě Němcové. S výkladem člena spolku Svatobor
- 21.6. – Jahodový dýchánek
- 2.9. – návštěva staré části Olšanského hřbitova u příležitosti 110. výročí úmrtí Vojty Náprstka
- 11.9. – vzpomínka na Vojtu Náprstka k jeho 110. výročí úmrtí a koncert smíšeného sboru
- 13.10.– návštěva památníku na Žižkově
- 1.11. – promítání filmu „Nesmrtelná hvězda Božena Němcová“
- 13.12.– vánoční koncert

2005

- 10.1. – novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy Dobrodružství sběratele Bedřicha Formana
- 30.1. – přednáška Doc.Oldřicha Kašpara, Csc. - „Když staré knihy vyprávějí“ s podtitulem „Historické i žertovné komentáře čtenářů 16.-18. století na okraji stránek“
- 7.2. – Doc. Dr. Oldřich Kašpar, Csc. - přednášky Pád zlatých říší. Zkáza dvou nejmocnějších impérií Nového světa v 16. století aztéckého Tenochtitlánu a inckého Tahuantinsuyu s ukázkami latinskoamerických písní
- 20.3. – divadelní představení A. Daudeta „Listy z mého mlýna“ - hrají Ljuba Benešová, Dalimil Klapka, Karel Urbánek

- 21.3. – autorské čtení Věry Ludíkové Pošli to dál III z knihy poselství lidem a Vesmíru
- 10.4. – literární podvečer Věry Ludíkové
- 20.4. – návštěva Muzea české hudby
- 3.5. – dendrologická zahrada v Průhonicích
- 18.5. – návštěva divadla Miriam, představení „Oskar a růžová paní“, hraje Ljuba Benešová, Andrea Elsnerová
- 1.6. – vernisáž výstavy „Americký klub dam“
- 20.6. – jahodový dýchánek s oslavou 10. výročí trvání Obnoveného Amerického klubu dam.
- 17.9. – výlet na Hluboš – letní sídlo T.G.Masaryka. Prohlídka zámku s koncertem orchestru Cantores Pragenses.
- 26.10 – odhalení desky B. Němcové na domě ve Vyšehradské ulici.
- 1.11. – prohlídka části Olšanského hřbitova
- 12.12 – vánoční koncert Tria cantabile(zpěv, harfa, flétna)

2006

- 9.1. – novoroční dýchánek
- 30.1. – přednáška Oldřicha Kašpara
- 20.3. – divadelní představení A. Daudet - „Listy z mého mlýna“. Hrají: Ljuba Benešová, Dalimil Klapka, Karel Urbánek
- 27.3. – autorský večer poezie Věry Ludíkové „Je jaro“
- 3.5. – návštěva dendrologické zahrady v Průhonicích
- 12.6. – jahodový dýchánek na Nebozízku s oslavou 160. výročí narození Vojty Náprstka
- 16.9. – vernisáž výstavy „Vojta Náprstek – komunální politik“
- 14.10.– návštěva ateliéru Zdenky Braunerové v Roztokách u Prahy
- 7.11. – návštěva expozice Národního muzea „Modrý pokoj Jaroslava Ježka“
- 11.12.– vánoční koncert „Aj, radost velikou zvěstuji Vám!“s Trio cantabile

2007

- 8.1. – novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy „Tradiční řemesla Maghrebu“
- 5.2. – přednáška Oldřicha Kašpara „Díla jezuitů z české provincie v novém světě 17.,18. století“
- 21.2. – vernisáž výstavy „Paní, nesu vám psaní“- pocta Josefě Náprstkové
- 12.3. – divadelní představení „Zastaňte se mě až umřu“ - o životě Lva Nikolajeviče Tolstého a jeho manželky
- 2.4. – autorské čtení z nové knihy Věry Ludíkové „Vzkříšení“
- 24.4. – prohlídka Strahovské knihovny s odborným výkladem
- 5.5. – návštěva letohrádku Kinských „Musaionu“
- 25.6. – jahodový dýchánek
- 22.9. – výlet za Emou Destinovou do Stráže nad Nežárkou
- 22.10. – návštěva Zdravotnického muzea v Praze
- 1.11. – procházka starou částí Olšanského hřbitova
- 3.12. – vánoční koncert

2008

- 14.1. - novoroční dýchánek
- 11.2. – prohlídka výstavy „Stopy lidí“ v Národním muzeu
- 17.3. – literární podvečer Věry Ludíkové
- 22.4. – prohlídka Emauz
- 17.5. – výlet do Roztok na den věnovaný Zdence Braunerové
- 23.6. – jahodový dýchánek
- 20.9. – salon Zdenky Braunerové podruhé, Jiřinkové slavnosti
- 27.9. – výlet na Ondřejovskou hvězdárnu
- 21.10. – divadelní představení „Zastaňte se mě až umřu“
- 3.11. – procházka Olšanskými hřbitovy
- 8.12. – vánoční koncert

2009

- 5.1. – novoroční dýchánek
- 16.2. – divadelní představení „Za vším hledej ženu“, hraje L. Benešová, D. Klapka a K. Urbánek
- 18.3. – výlet na zámek ve Chvalech
- 6.4. – literární večer Věry Ludíkové „Esej“
- 13.5. - „ Celým světem na stereoskopech“
- 17.5. – výlet do Roztok na třetí salón Zdenky Braunerové a koncert sólistů Státní opery
- 3.6. – křest knihy Ireny Štěpánové „Tereza Nováková“
- 17.6. – vernisáž výstavy „Celým světem na stereoskopech“ - výstava stereoskopických obrázků 19. století
- 21.6. – jahodový dýchánek
- 2.9. – Staroměstská radnice – přednáška Mileny Secké „Pocta V. Náprstkovi“ ke 115. výročí jeho úmrtí
- 13.9. – výlet na čtvrtý salón Zdenky Braunerové do Roztok u Prahy a Jiřinkové slavnosti
- 7.10. – návštěva Plynárenského muzea v Michli
- 3.11. – procházka Olšanskými hřbitovy
- 7.12. – vánoční koncert „Zvěstujeme vám radost“

2010

- 11.1. – novoroční dýchánek s prohlídkou výstavy „Ve stínu jaguára“ seznamující s životem původních obyvatel Jižní Ameriky.
- 22.2. -Doc. Dr. Oldřich Kašpar, Csc. - přednáška „Mexický bulvár 18. století“(Gazeta de Mexico – první latinsko-americké noviny)
- 29.3. – literární podvečer Věry Ludíkové z nové knihy Pocta Boženě Němcové (text čte pan Otakar Brousek)
- 12.4. – divadelní představení Za vším hledej ženu (Cherchez la femme) Představení na motivy povídek Guy de Maupassanta napsal pan Karel Urbánek. Účinkují Ljuba Benešová, Dalimil Klapka, Karel Urbánek
- 20.5.– prohlídka historické budovy Národního muzea – s odborným umělecko architektonickým výkladem pana náměstka Karla Ksandra.
- 21.6. – jahodový dýchánek
- 10.9. – procházka po Zbraslavi

- 13.10. – prohlídka Muzea Podskalí
1.11. – Procházka Olšanskými hřbitovy s výkladem osudů známých osobností pochovaných na tomto hřbitově
6.12. – vánoční koncert „Zvěstujeme vám radost“ - Trio cantabile (zpěv, flétna, harfa)

2011

- 10.1. – novoroční dýchánek
21.2. – přednášková prezentace „Ženy kolem Masaryka“. O jedné z členek, Marii Kvičalové, která byla Masarykovou tajnou kurýrkou promluví její vnučka.
21.3. – divadelní pořad „Sladká Francie, láska mého mládí“ v podání Ljuby Benešové, Karla Urbánka
18.4. – autorské čtení Věry Ludíkové z knihy „Až jednou budu se s tebou loučit, Praho“. Z nové knížky čte pan Otakar Brousek spolu s autorkou, ukázky zazní v překladech do arabštiny, hindštiny, esperanta a dalších jazyků. Doprovod houslí v podání Evy Franců a zpěvu Renaty Vrátné-Mužikové
2.6. – komentovaná prohlídka Nové budovy Národního muzea
20.6.– jahodový dýchánek s prohlídkou výstavy Mumií s komentářem Dr. Pavla Onderky